

วิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย

THE RELATIONSHIP BETWEEN GLOBALIZATION AND
INCOME DISTRIBUTION IN THAILAND

นายไพรัตน์ กล้าทอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2551

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์

สาขา

เศรษฐศาสตร์

ภาควิชา

เรื่อง ความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย

The Relationship between Globalization and Income Distribution in Thailand

นามผู้วิจัย นายไพรัตน์ กล้าทอง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์วุฒิยา สาทรรายทอง, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์บัณฑิต ชัยวิชญชาติ, ศ.ด.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย

The Relationship between Globalization and Income Distribution in Thailand

โดย

นายไพรัตน์ กล้าทอง

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
พ.ศ. 2551

ไพรัตน์ กล้าทอง 2551: ความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย ปรินญา
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
หลัก: อาจารย์วุฒิชยา สาทรัมย์ทอง, Ph.D. 108 หน้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลรายปีประเภทอนุกรมเวลา ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2549 และใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โลกาภิวัตน์แบบโดยรวม และแบบแยกภาคเศรษฐกิจออกเป็นภาคเกษตรและอุตสาหกรรม เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ที่ชัดเจนมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์แบบโดยรวมพบว่าโลกาภิวัตน์ในรูปแบบของการค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้แย่ลง อันเป็นผลมาจากโครงสร้างการส่งออกสินค้าส่วนใหญ่เป็นการส่งออกในสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการนำเข้าที่ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าเครื่องจักร ทำให้ผลประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศตกอยู่กับแรงงานที่มีทักษะเพียงพอที่จะทำงานร่วมกับเทคโนโลยี ซึ่งในประเทศไทยมีอยู่น้อย ดังนั้นการกระจายรายได้จึงมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น ส่วนผลกระทบความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาทำให้การกระจายรายได้แย่ลงเช่นกัน โดยพบว่าประเทศไทยยังไม่สามารถกระจายการศึกษาไปยังภูมิภาคได้อย่างทั่วถึง และประชากรที่มีรายได้สูงก็จะมีการศึกษาที่สูงกว่าประชากรที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาการกระจายรายได้ตามมา

ผลการวิเคราะห์แบบแยกภาคเศรษฐกิจพบว่า การส่งออกสินค้าเกษตรทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น เนื่องจากแรงงานของประเทศที่ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร ดังนั้นการเพิ่มขึ้นของการส่งออกในภาคเกษตรจะทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น อันเป็นการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ลง ในส่วนผลของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมกลับทำให้การกระจายรายได้แย่ลง ซึ่งเกิดจากการส่งออกและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยเน้นใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก ทำให้ต้องการแรงงานที่มีทักษะเพื่อมาใช้ร่วมกับเทคโนโลยี แต่ทั้งนี้แรงงานที่มีทักษะในประเทศไทยกลับเป็นกลุ่มแรงงานที่มีจำนวนน้อย ทำให้ผลประโยชน์จากการส่งออกและการลงทุนโดยตรงตกอยู่กับคนจำนวนน้อย อันทำให้ประเทศมีความเหลื่อมล้ำของรายได้มากขึ้น

ผลที่ได้จากการศึกษานำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า ภาครัฐควรสนับสนุนการส่งออกสินค้าเกษตรให้มากขึ้น รวมทั้งพัฒนาแรงงานให้มีทักษะมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาการกระจายรายได้ลงในระดับหนึ่ง โดยควรทำควบคู่ไปกับนโยบายการกระจายการศึกษา และสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ประชากรที่มีรายได้น้อย อันเป็นการลดปัญหาการกระจายรายได้ในระยะยาว

Pairat Klumthong 2008: The Relationship between Globalization and Income Distribution in Thailand. Master of Economics, Major Field: Economics, Department of Economics. Thesis Advisor: Ms. Wuthiya Saraithong, Ph.D. 108 pages.

The objectives of this research is to study the relationship between globalization and income distribution in Thailand by using secondary data from 1986-2006 and multiple regression analysis. This study analyzes globalization at 2 levels: the country level and the sector level, agriculture and industrial sector.

As for the country level, the results shows that globalization in term of trade worsens the relative income distribution. This outcome is mainly caused by the export structure which consists of a number of high-tech products. This structure is also related to the import of machines which only benefits skilled labor. However, Thailand does not have a large pooled skill labor. Consequently, the income distribution is inequal. The inequality of education also affects Thailand's income distribution. The study finds that Thailand still cannot expand education to remote areas. In addition people with high income have higher education than people who have low income. This further worsens the income distribution problem.

As for the sector level, shows that the agriculture exports improve income distribution because a large proportion of labor works in the agricultural sector, thereby increasing agricultural exports bring about a better income distribution. And the result show that the industrial sectors (export and foreign direct investment) worsens the income distribution because the role of technology in Thailand's industrial sector. So, the result is the same effect of trade on income distribution.

This study's findings lead to policy implication that the government should support the exports of agricultural product. Besides the government should provide training courses that are enough to receive coming technology therefore, decrease the problem of income distribution in one level. Moreover it should expand education policy and support scholarship to poor people for reduce income distribution problem in long term.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

____ / ____ / ____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้โดยความช่วยเหลือจากคณาจารย์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร. วุฒิชยา สาหร่ายทอง ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ซึ่งได้สละเวลาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ในทุกเรื่องและเสนอข้อคิดเห็น ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอาจารย์ ดร. บัณฑิต ชัยวิชญญูชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้เสนอแนะและให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในวิธีการศึกษาให้มีความถูกต้องเหมาะสม และเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น รวมถึง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติยา เอกอัคร และดร. วัชรศมี ลีละวัฒน์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่กรุณาอบรมเลี้ยงดูให้การสนับสนุนและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และขอขอบคุณ คุณณัฐสุชน อินทรารุช คุณวรรณวิภา พ่วงเจริญ คุณอภิรักษ์ พัทธโรภาสวัฒนกุล ที่ช่วยสละเวลาให้คำแนะนำต่างๆที่มีประโยชน์แก่ผู้เขียน

สุดท้ายนี้คุณค่าอันพึงมีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน หากเกิดความผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ไพรัตน์ กล้าทอง

พฤษภาคม 2551

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 ตรวจสอบเอกสารและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา	7
ตรวจสอบเอกสาร	7
ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา	19
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
การวิเคราะห์ข้อมูล	29
แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	30
สมมติฐานของการศึกษา	31
กรอบแนวคิดในการวิจัย	33
บทที่ 4 ภาพรวมของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้	36
ความหมายของโลกาภิวัตน์	36
มิติของโลกาภิวัตน์	37
วิวัฒนาการของโลกาภิวัตน์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน	38
ภาพรวมของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ	43
ภาพรวมของการกระจายรายได้	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ผลการศึกษา	73
การทดสอบความนึ่งของข้อมูล	73
ผลการคาดประมาณแบบจำลองโลกาภิวัตน์โดยรวม	75
ผลการคาดประมาณแบบจำลองโลกาภิวัตน์แยกภาคเศรษฐกิจ	82
สรุปผลการศึกษา	89
การทดสอบปัญหาที่สำคัญของการคาดประมาณสมการถดถอย	91
การทดสอบ Cointegration	92
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ	94
สรุป	94
ข้อเสนอแนะ	96
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	98
ภาคผนวก	104
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	108

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	มูลค่าการส่งออก นำเข้า การลงทุนโดยตรงและรายได้ประชาชาติ ปี พ.ศ. 2534-2547	3
1.2	สัดส่วนการถือครองรายได้จำแนกตามระดับรายได้ในปี พ.ศ. 2531-2547	3
2.1	สรุปการตรวจเอกสาร	16
3.1	สรุปงานศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ใน ประเทศไทย	35
4.1	มูลค่าการนำเข้า การส่งออก ดุลการค้า และมูลค่าการค้าระหว่างประเทศเฉลี่ย ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น ปี พ.ศ. 2529-2549	54
4.2	ตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย ปี พ.ศ. 2538-2549	56
4.3	สินค้าส่งออกสำคัญ 20 อันดับแรกของไทย ปี พ.ศ. 2544-2549	57
4.4	สินค้านำเข้าสำคัญ 20 รายการแรกของไทย ปี พ.ศ. 2544-2549	58
4.5	สัดส่วนของดุลบัญชีทุน การลงทุนโดยตรง และการลงทุนในหลักทรัพย์ต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ปี พ.ศ. 2536-2549	59
4.6	มูลค่าการลงทุนในหลักทรัพย์สุทธิ ปี พ.ศ. 2529-2549	62
4.7	จำนวนแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานอยู่ใน ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2540-2548	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.8	จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และระยะเวลาพำนักรเฉลี่ย ปี พ.ศ. 2538-2548	64
4.9	รายได้เฉลี่ยในแต่ละชั้นรายได้ (5 กลุ่มชั้นรายได้) ปี พ.ศ. 2531-2549	67
4.10	ส่วนแบ่งรายได้ในแต่ละชั้นรายได้ (5 กลุ่มชั้นรายได้) ปี พ.ศ. 2531-2549	67
4.11	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) จำแนกตามภาค และจำแนกตามเขตพื้นที่ ปี พ.ศ. 2531-2549	68
4.12	จำนวนผู้ปฏิบัติงานทำที่อยู่ในแรงงานในระบบและนอกระบบ จำแนกตามระดับการศึกษา ปี พ.ศ. 2549	72
4.13	ระดับการศึกษาและค่าจ้างที่แท้จริง ปี พ.ศ. 2535-2544	72
5.1	สรุปผลการทดสอบ Unit Root Test ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	74
5.2	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้	76
5.3	สัดส่วนสินค้าส่งออกจำแนกตามปัจจัยการผลิตหลัก ปี พ.ศ. 2531-2549	77
5.4	รายจ่ายของรัฐบาลเพื่อการศึกษา ปี พ.ศ. 2543-2549	79
5.5	ปีการศึกษาเฉลี่ยของครัวเรือนจำแนกตามชั้นรายได้ 5 ชั้น ในแผนฯ 6-8	80
5.6	ปีการศึกษาเฉลี่ยจำแนกตามระดับรายได้และภูมิภาค ในแผนฯ 6-8	80

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5.7	ผลการคาดประมาณสมการแยกภาคเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้	84
5.8	จำนวนแรงงานจำแนกตามภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2538-2549	85
5.9	การส่งออกสินค้าจำแนกตามประเภทของอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2538-2549	86
5.10	การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2529-2548	88
5.11	จำนวนแรงงานที่เข้าทำการพัฒนาฝีมือแรงงาน ปี พ.ศ. 2545-2549	90
5.12	ผลการทดสอบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่	91
5.13	ผลการทดสอบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน	92
5.14	ผลการทดสอบ Cointegration	93
ตารางผนวกที่		
1	การคาดประมาณสมการโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้	105
2	การคาดประมาณสมการโลกาภิวัตน์แบบแยกภาคเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้	106
3	การทดสอบความสัมพันธ์คู่ลอยภาพในระยะยาว	107

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	บทบาทของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อการลดการกระจายรายได้	21
2.2	ความสัมพันธ์ระหว่างความไม่เท่าเทียมกันของรายได้กับการเติบโตทางเศรษฐกิจ	22
2.3	ทฤษฎีว่าด้วยทุนมนุษย์	23
2.4	แนวคิดว่าด้วยการเป็นเครื่องมือส่งสัญญาณ	24
3.1	กรอบแนวคิดในการศึกษา	34
4.1	วิวัฒนาการของโลกาภิวัตน์ ปี ค.ศ. 1870-2000	39
4.2	จำนวนแรงงานที่เคลื่อนย้ายไปยังสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1871-2000	40
4.3	จำนวนแรงงานที่เคลื่อนย้ายไปยังสหรัฐอเมริกาจำแนกตามภูมิภาค ปี ค.ศ. 1871-2002	40
4.4	สัดส่วนการส่งออกสินค้าของประเทศกำลังพัฒนา ปี ค.ศ. 1965-2000	42
4.5	เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิไปยังประเทศกำลังพัฒนาจำแนกตามประเภทของเงินทุน ปี ค.ศ. 1970-1998	43
4.6	อัตราการเติบโตของการค้าระหว่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเฉลี่ยระหว่างปี ค.ศ. 1990-2005	44

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.7	มูลค่าการส่งออกสินค้า ปี ค.ศ. 1990 และ ปี ค.ศ. 2005	45
4.8	เงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศจำแนกตามประเภทของเงินทุน ปี ค.ศ. 1990-2005	46
4.9	เงินทุนเคลื่อนย้ายไปยังประเทศกำลังพัฒนาจำแนกตามภูมิภาคและประเภท ของเงินทุน ปี ค.ศ. 2005	46
4.10	สัดส่วนเงินช่วยเหลือต่อรายได้ประชาชาติ ปี ค.ศ. 1990-2005	47
4.11	มูลค่าความช่วยเหลือทางการเงินจำแนกตามวัตถุประสงค์ ปี ค.ศ. 1995-2005	48
4.12	อัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยระหว่างปี 1990-2005	49
4.13	การเคลื่อนย้ายแรงงานของประเทศปี ค.ศ. 2005	50
4.14	มูลค่าความช่วยเหลือต่อคน ปี ค.ศ. 1986-2005	63
4.15	การกระจายรายได้ของโลก ปี ค.ศ. 1820-1997	66
4.16	สัดส่วนแรงงานในระบบต่อกำลังแรงงาน ปี พ.ศ. 2523-2547	69
4.17	สัดส่วนแรงงานนอกระบบ ผู้ช่วยธุรกิจครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน และผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวต่อกำลังแรงงาน ปี พ.ศ. 2523-2548	70

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.18	ค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานในระบบ ค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานนอกระบบ และค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานไทย ปี พ.ศ. 2523-2548	71
5.1	ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา ปี พ.ศ. 2529-2549	80

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบคมนาคมขนส่งมีมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทำให้การทำธุรกรรมหรือการติดต่อสื่อสารกันระหว่างประเทศเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วมากขึ้นมาเป็นลำดับ การเชื่อมโยงได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันมีผู้นิยมเรียกกระบวนการนี้ว่า โลกาภิวัตน์ (Globalization) โดยการขยายตัวของกระแสโลกาภิวัตน์ในมุมหนึ่ง จัดว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประเทศ อันเป็นผลพวงมาจากการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน นอกจากนี้ด้วยกระบวนการโลกาภิวัตน์เองก็ยิ่งส่งผลต่อการขยายตัวทางการค้าและการลงทุนอย่างกว้างขวางมากขึ้นด้วย ด้วยความสำคัญดังกล่าวทำให้ในช่วงที่ผ่านมา ได้มีงานศึกษาวิจัยจำนวนมากพยายามอธิบายถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่จัดได้ว่าก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผลที่เกิดขึ้นต่อการค้าการลงทุน ผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต รวมทั้งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หรือการกระจายรายได้ เป็นต้น และจากผลการศึกษาที่ได้ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ออกได้เป็น 2 ฝ่าย คือนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักฝ่ายตะวันตกจะมุ่งเน้นให้มีการเปิดเสรีมากขึ้น โดยมีหลักคือ การเปิดเสรีก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ และลดปัญหาความยากจน หรือสามารถช่วยบรรเทาปัญหาการกระจายรายได้ของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาได้ ในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์ฝ่ายตะวันออกกลับมีทัศนคติต่อต้านกระบวนการโลกาภิวัตน์ กล่าวได้ว่าโลกาภิวัตน์มิได้ส่งผลดีต่อประเทศ เช่น การก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพียงอย่างเดียว แต่ก็มีผลเสียที่ตามมาเช่นกัน เช่น ปัญหาในการกระจายรายได้ (อดิศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2550)

จะเห็นได้ว่าข้อสรุปที่พ้องกันระหว่างนักเศรษฐศาสตร์ทั้ง 2 กลุ่มคือ การที่โลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยทางทฤษฎีแล้วการค้าระหว่างประเทศก่อให้เกิดประโยชน์โดยรวมกับคู่ค้าทั้งสองประเทศ ซึ่งหมายถึงว่าหากปริมาณการค้ามีมากขึ้นเศรษฐกิจของประเทศย่อมขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้ในทฤษฎีการเจริญเติบโตรุ่นหลัง ๆ ที่นิยมเรียกกันว่าทฤษฎีการเติบโตจากภายใน (Endogenous growth theory) ก็ระบุว่า การค้าทำให้เกิดการกระจายตัวของ

เทคโนโลยีในระดับโลก โดยเทคโนโลยีจะติดตัวไปกับสินค้านำเข้า ซึ่งเทคโนโลยีนี้เองที่เป็นที่เป็นแหล่งกำเนิดของการเจริญเติบโต (ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์, สมชัย จิตสุชน และยศ วัชรคุปต์, 2545) ทำให้การวิเคราะห์ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจึงไม่ได้เน้นหนักไปที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากนัก แต่จะเน้นหนักไปที่ปัญหาอื่น โดยเฉพาะปัญหาการกระจายรายได้และความยากจน โดยหน่วยงานที่สำคัญคือ World Bank ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาการกระจายรายได้อย่างมาก โดยได้มีการจัดทำ web site ที่เปิดเผยข้อมูลและงานวิจัยเกี่ยวกับความยากจนและการกระจายรายได้ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาแก่ประเทศต่างๆ รวมทั้งเป็นต้นแบบในการจัดทำแผนที่ความยากจนให้กับแต่ละประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2543) นอกเหนือจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นที่ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้อีกด้วย เช่น International Monetary Fund และ Asian Development Bank

ในส่วนของประเทศไทยจากข้อมูลทางสถิติพบว่ามูลค่าการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (ตารางที่ 1.1) แต่กระนั้นปัญหาการกระจายรายได้ของประเทศก็ยังคงมีอยู่ โดยจากตารางที่ 1.2 พบว่าในปี พ.ศ. 2531 กลุ่มประชากรที่มีรายได้มากที่สุดร้อยละ 20 ถือครองรายได้คิดเป็นร้อยละ 51.2 ขณะที่ประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 ถือครองรายได้เพียงร้อยละ 5.2 และถดถอยจากปีดังกล่าว ประชากรที่ถือครองรายได้สูงสุดร้อยละ 20 กลับมีแนวโน้มในการถือครองรายได้เพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรที่ถือครองรายได้ต่ำสุดร้อยละ 20 มีแนวโน้มที่จะลดลง หรือกล่าวได้ว่าการกระจายรายได้แย่ลง ถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีการนำเสนอแผนนโยบายไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 ก็ตาม (พ.ศ. 2515-พ.ศ. 2519) (สุคใจ ทูลพานิชย์กิจ, 2546) แต่ในทางปฏิบัตินโยบายของภาครัฐนำเสนอยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้ เช่น ภาษีมรดก รวมทั้งภาษีที่จัดเก็บจากกำไรส่วนต่างของราคาทรัพย์สิน (capital gain) ซึ่งผลเสียจากปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้จะส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมา อันเนื่องมาจากปัญหาการกระจายรายได้ที่รุนแรงจะเป็นสาเหตุสำคัญต่อความไม่มีเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กล่าวคือ หากคนส่วนน้อยในสังคมมีรายได้สูงและมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี ขณะที่คนส่วนมากมีรายได้น้อย และถูกเอารัดเอาเปรียบ ขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การทำงานในสังคมที่ต้องประสบกับภาวะเช่นนี้อาจเผชิญกับแรงบีบคั้น จนอาจก่อให้เกิดการรวมกลุ่มประท้วงและเหตุการณ์ความไม่สงบต่าง ๆ อันทำให้เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำตามมา

ตารางที่ 1.1 มูลค่าการส่งออก นำเข้า การลงทุนโดยตรงและรายได้ประชาชาติ ปี พ.ศ. 2534-2547

ปี พ.ศ.	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	มูลค่าการนำเข้า (ล้านบาท)	มูลค่าการลงทุน โดยตรง(ล้านบาท)	รายได้ประชาชาติ (พันล้านบาท)
2534	720545	967808	51389	2111.9
2535	815202	1020582	53691	2282.6
2536	921433	1143108	43812	2470.9
2537	1118049	1344831	33241	2693
2538	1381660	1755451	49887	2941.7
2539	1378902	1796549	57472	3115.3
2540	1789833	1874598	117696	3072.6
2541	2181082	1677953	209888	2749.7
2542	2150049	1800131	134592	2872
2543	2730943	2513501	115286	3008.4
2544	2802530	2691579	224842	3073.6
2545	2837663	2719439	147526	3237
2546	3233116	3077529	213723	3468.2
2547	3822802	3764009	198880	3685.9

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2549)

ตารางที่ 1.2 สัดส่วนการถือครองรายได้จำแนกตามระดับรายได้ ปี พ.ศ. 2531-2547

ระดับของรายได้	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547
รายได้น้อยที่สุด	5.20	4.90	4.50	4.60	4.20	4.20	3.90	4.20	4.54
รายได้น้อย	9.00	8.40	7.90	8.30	7.50	7.60	7.20	7.80	8.04
รายได้ปานกลาง	13.40	12.70	12.20	12.70	11.80	11.90	11.50	12.30	12.41
รายได้มาก	21.10	19.90	19.80	20.30	19.90	19.80	19.70	20.50	20.16
รายได้มากที่สุด	51.20	54.10	55.60	54.10	56.70	56.50	57.80	55.20	54.86

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า กระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้น อันมีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ย่อมส่งผลต่อรายได้ของประชากรในประเทศตามมา แต่จากข้อมูลข้างต้นยังพบปัญหาการกระจายรายได้ อยู่ และเป็นปัญหาที่ส่งสมมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาถึงผลของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ต่อสังคมไทยมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาความสัมพันธ์ของ โลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ โลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ จะใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (time series data) ในช่วงปี พ.ศ. 2529 – 2549 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 21 ปี เหตุผลที่เริ่มต้นศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เนื่องจากการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการกระจายรายได้จากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือน จากเดิมจะทำการจัดเก็บในทุกๆ 5 ปี แต่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สำนักงานสถิติแห่งชาติจัดเก็บทุกๆ 2 ปี สำหรับการวิเคราะห์โลกาภิวัตน์ การศึกษาครั้งนี้ แบ่งโลกาภิวัตน์ออกเป็นการค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนโดยตรงเพราะเป็นปัจจัยที่นิยมใช้และมีการจัดเก็บข้อมูลไว้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้ง่ายแก่การศึกษาและทำให้สามารถเปรียบเทียบกับการศึกษาอื่นได้ และนอกจากนี้ยังแยกวิเคราะห์โลกาภิวัตน์ออกเป็นภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม เนื่องจาก เป็นภาคเศรษฐกิจที่มีจำนวนแรงงานมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 และ 2 ของระบบเศรษฐกิจ (จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ จะได้รับทราบถึงความสัมพันธ์ของ โลกาภิวัตน์อันประกอบไปด้วยการค้าระหว่างประเทศ (international trade) และการลงทุนโดยตรง (foreign direct investment) กับ การกระจายรายได้ของประเทศไทย โดยจากผลการทดสอบ

ความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวจะช่วยเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันของรายได้ในประเทศไทยมากขึ้น

นิยามศัพท์

ในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ของประเทศไทย ได้กำหนดนิยามศัพท์เพื่อใช้ในการศึกษาไว้ดังนี้

การกระจายรายได้ หรือความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ หรือความเหลื่อมล้ำของรายได้ หมายถึงขนาดของรายได้ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ โดยไม่ได้คำนึงถึงแหล่งที่มาของรายได้

โลกาภิวัตน์ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงในขั้นมูลฐานในทุกๆด้านที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ในลักษณะที่เป็นการย่นย่อ หรือเชื่อมโยงกาลเทศะ (time and space) รวมกันมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากการติดต่อ สื่อสารคมนาคมที่สะดวก และรวดเร็ว ทำให้โลกกลายเป็นหมู่บ้านเล็กๆ เสมือนหมู่บ้านเดียว (ระวีวรรณ มาลัยวรรณ, 2547: 160) โดยทั่วไปทางด้านเศรษฐศาสตร์หมายถึงการเคลื่อนย้ายของสินค้าหรือเงินทุนข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ (Bhandari, 2005)

การเติบโตทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ระดับรายได้ประชาชาติต่อบุคคล เพิ่มขึ้นจากเดิมอย่างต่อเนื่อง แสดงให้ทราบว่าประชากรภายในประเทศมีรายได้ต่อบุคคลเพิ่มสูงขึ้น โดยในการศึกษานี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจาก รายได้ประชาชาติที่แท้จริงต่อบุคคล (per capita real GNP)

การลงทุนโดยตรง (direct investment) เป็นธุรกรรมการลงทุนซึ่งมีเสถียรภาพที่ผู้ลงทุนที่มีถิ่นฐานในประเทศหนึ่งมีต่อธุรกิจที่มีถิ่นฐานในอีกประเทศหนึ่ง โดยผู้ลงทุนมีส่วนในการบริหารธุรกิจนั้น ๆ ทั้งที่จัดตั้งเป็นนิติบุคคล และส่วนบุคคล ประกอบด้วยเงินลงทุน 3 ลักษณะ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549)

1. เงินลงทุนในทุนเรือนหุ้น (equity capital) หมายถึงการลงทุนด้วยการถือหุ้นในกิจการ โดยมีสัดส่วนการถือหุ้นตั้งแต่ร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีสิทธิในการร่วมบริหารกิจการ

2. เงินกู้จากบริษัทแม่หรือบริษัทในเครือ (loan from affiliates) ยกเว้นกรณีบริษัทเงินทุนบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ โดยจะถือเป็นเงินกู้ยืมอื่นๆ แทน

3. กำไรที่นำกลับมาจากการลงทุน (reinvested earnings) หมายถึง รายได้ในรูปเงินปันผลของผู้ลงทุนโดยตรงที่สมควรได้รับตามสัดส่วนการถือหุ้นในวิสาหกิจนั้นๆ หรือรายได้ของสาขาที่ส่งกลับผู้ลงทุน

บทที่ 2

ตรวจเอกสาร และทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ตรวจเอกสาร

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ของประเทศไทย ในส่วนของการตรวจเอกสารนี้จะกำหนดขอบเขตกลุ่มของงานวิจัยที่ผ่านมาโดยแบ่งงานวิจัยออกเป็น 3 ด้านคือ

1. บทบาทของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการกระจายรายได้
2. บทบาทของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีต่อการกระจายรายได้
3. บทบาทความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษากับการกระจายรายได้

เพื่อให้สามารถเห็นวิธีการและผลของการศึกษา รวมถึงตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยมีรายละเอียดต่างของการศึกษาในด้านต่างๆ ดังนี้

1. บทบาทของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการกระจายรายได้

Tsai (1995) ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศกับความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ในประเทศเอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประเทศลาตินอเมริกาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของการลงทุนโดยตรงที่มีต่อความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ในประเทศเจ้าบ้านที่กำลังศึกษา โดยใช้ข้อมูลเป็นรายปีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1968-1981 และมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การใช้จ่ายภาครัฐต่อGDP สัดส่วนแรงงานภาคเกษตรต่อแรงงานทั้งหมด การเติบโตเฉลี่ยของรายได้ ประชาชาติต่อคน และทุนมนุษย์ นอกจากนี้ภายในแบบจำลองยังได้ทำการทดสอบสมมติฐานของ Simon Kuznets อีกด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรง และความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้มีประเด็นปัญหาที่ปรากฏในการวิเคราะห์อยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงและความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้จะประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองอย่างง่าย ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีตัวแปรภูมิศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง บอกได้ว่าผล

ของภูมิศาสตร์มีผลต่อความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้มากกว่าผลที่เกิดจากการลงทุนโดยตรง 2) ขอบเขตของการลงทุนโดยตรงทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้มากขึ้นในประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งศึกษาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปรากฏว่าการไหลเข้าการลงทุนโดยตรงเป็นผลเสียต่อการกระจายรายได้ในช่วงที่กำลังศึกษา โดยผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศกับความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ และการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศทำให้ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้เพิ่มขึ้นในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ตามรูปแบบของ Simon Kuznets

Londono, Spilimbergo and Szekely (1999) ทำการศึกษาเรื่องการกระจายรายได้ ความสามารถของปัจจัยการผลิต และการเปิดประเทศทางด้านการค้า เป็นการศึกษาถึงความเชื่อมโยงระหว่าง ความสามารถของปัจจัยการผลิต การค้าระหว่างประเทศและการกระจายรายได้ส่วนบุคคล โดยใช้ข้อมูล Panel Data ระหว่างปี ค.ศ. 1965-1992 เป็นระยะเวลา 28 ปี ภายในการศึกษาจะแบ่งความสามารถของปัจจัยการผลิตออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่ ที่ดิน ทุน และแรงงาน โดยในแบบจำลองที่ศึกษาได้นำความสามารถของปัจจัยต่างๆ มาทำปฏิสัมพันธ์กับการค้าระหว่างประเทศที่แบ่งออกเป็น 6 รูปแบบ อันได้แก่ สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น, ส่วนกลับของอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดมืด (inverse of the black market exchange rate) ดัชนีการบิดเบือนราคา (price distortion index) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของการค้า (structure adjusted trade) และอีก 2 แบบเป็นการวัดการค้าระหว่างประเทศของ Lee นอกจากนี้ยังนำสมมติฐานของ Simon Kuznets มาใช้ในการศึกษาอีกด้วย ส่วนของการวิเคราะห์ปัญหาการกระจายรายได้ยังแบ่งเป็น 2 รูปแบบ กล่าวคือการวิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์จินี และการวิเคราะห์โดยแบ่งรายได้ออกเป็น 5 กลุ่ม (ควินไทล์)

ผลการศึกษาเป็นการทดสอบความสามารถของปัจจัยการผลิตและการเปิดประเทศทางด้านการค้าว่าสามารถอธิบายเชื่อมโยงกับการกระจายรายได้ได้อย่างไร พบว่า ประเทศที่ไม่มีข้อจำกัดในการสะสมปัจจัยการผลิตจะมีปัญหาการกระจายรายได้มากกว่า ในทางตรงกันข้ามประเทศที่มีระดับของทักษะเฉลี่ยสูง (เฉลี่ยของทุกประเทศ) จะมีระดับของการกระจายรายได้ต่ำกว่า (ปัญหาน้อยกว่า) ซึ่งผลการศึกษาในสมการแรกจะเป็นการทดสอบ สมมติฐานของ Simon Kuznets ซึ่งพบว่า ผลการคาดประมาณสมการไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษา และเมื่อนำการค้าระหว่างประเทศเข้า

มาพิจารณาด้วยพบว่า การค้าระหว่างประเทศส่งผลต่อการกระจายรายได้ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลที่เกิดกับสมมติฐานของ Simon Kuznets ยังไม่เป็นไปตามสมมติฐานเช่นเดิม และเมื่อนำดัชนีการค้ามาใช้แทน พบว่า การเปิดประเทศด้านการค้าจะลดปัญหาการกระจายรายได้ในประเทศที่มีทุนเป็นจำนวนมากและแรงงานมีทักษะสูง โดยผลที่ได้พบอีกว่า ผลกระทบของการค้าระหว่างประเทศจะแตกต่างออกไปตามกลุ่มบุคคลที่แบ่งตามระดับรายได้โดยประชากรที่มีระดับรายได้สูงจะได้รับผลประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศมากกว่าประชากรในกลุ่มอื่น และผลประโยชน์จากการค้าจะลดลงตามระดับของรายได้ของประชากร

Mah (2003) ทำการศึกษาถึงโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศเกาหลี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูผลกระทบของโลกาภิวัตน์ผ่านตัวแปรการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโดยตรง รวมทั้งทดสอบสมมติฐานของ Simon Kuznets ที่กล่าวว่าการกระจายรายได้มีลักษณะเป็นเส้นโค้งรูปตัว U กลับหัว และได้ทำการหาจุดเปลี่ยนกลับ (turning point) โดยดูผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศเกาหลี โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 – 1995 และมีตัวชี้วัดการกระจายรายได้ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient) ซึ่งผลสรุปของการศึกษาเรื่องโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศเกาหลีพบว่าไม่ค่อยสนับสนุนสมมติฐานของ Kuznets และจุดหมุนอยู่ระหว่าง 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ ถึง 6,000 ดอลลาร์สหรัฐ โดยที่การค้าและการลงทุนโดยตรงไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการกระจายรายได้ในประเทศเกาหลี ซึ่ง Mah ได้ให้เหตุผลไว้คือข้อมูลที่ใช้น้อยเกินไปในตัวแปรเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์หรืออาจเกิดจากตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งก็คือการค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศนั่นเอง

Milanovic (2003) ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อการกระจายรายได้ในกลุ่มประเทศร่ำรวยและยากจนวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าโลกาภิวัตน์มีผลกระทบกับความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้อย่างไรในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา โดยจะนำข้อมูลที่ได้รับการพัฒนาใหม่จาก World Income Distribution (WID) ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลตามลักษณะของครัวเรือนโดยข้อมูลการกระจายรายได้จะเป็นไปในรูปแบบของกลุ่มเดซิล์จำนวน 10 กลุ่มซึ่งได้ใช้ข้อมูลในปี ค.ศ. 1988 1993 และ 1998 โดยมีการปรับรายได้ของประเทศต่าง ๆ ให้เป็นสกุลเงินเดียวกันคือ ดอลลาร์สหรัฐ และมีตัวแปรที่ทำการศึกษาคือ ผลรวมของมูลค่าการนำเข้าและส่งออกต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น มูลค่าการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์ใน

ประเทศเบื้องต้น สัดส่วนของปริมาณเงินต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น และตัวชี้วัดระดับของประชาธิปไตยจากการศึกษาของ Gradstein and Milanovic

จากการศึกษาถึงบทบาทของโลกาภิวัตน์โดยใช้ข้อมูลด้านครัวเรือน โดยมองผ่านทางผลกระทบของการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ ต่อสัดส่วนของรายได้ระดับสูงและต่ำตามลำดับเดไซล์ พบว่า ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นเมื่อระดับรายได้สูงขึ้น นั่นคือระดับรายได้ระหว่าง 4,000-7,000 ดอลลาร์สหรัฐ การค้าจะกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชากรที่มีรายได้สูงมากกว่ารายได้ต่ำ หรือมีผลกระทบจากการค้าระหว่างประเทศที่ต่างกัน ณ ระดับรายได้เริ่มแรกที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับการลงทุนโดยตรงที่พบว่าการลงทุนโดยตรงส่งผลดีต่อประชากรที่มีรายได้สูงแต่จะส่งผลเสียต่อประชากรที่มีรายได้ต่ำ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่าระดับของประชาธิปไตยทำให้รายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นในรายได้ระดับกลาง ส่วนรายจ่ายภาครัฐและหนี้สินทางการเงิน จะเพิ่มรายได้ของประชากรในรายได้ระดับกลางและระดับต่ำ

Arbache, Dickerson and Green (2004) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการค้าเสรีและค่าจ้างในประเทศกำลังพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมในเชิงทฤษฎีและแสดงถึงหลักฐานเชิงประจักษ์สำหรับผลกระทบของการค้าเสรีต่อการกระจายของค่าจ้าง สำหรับในส่วนของเชิงทฤษฎีนั้นได้อ้างถึงข้อโต้แย้งต่อข้อสรุปที่ว่า ผลของการค้าเสรีต่อการกระจายของค่าจ้างในประเทศกำลังพัฒนาจะตรงข้ามกับผลที่เกิดขึ้นกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งได้ถูกทำนายไว้ในทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศแนวมุขเดิมว่า ประเทศกำลังพัฒนาที่ดำเนินนโยบายการค้าเสรีจะประสบกับการเพิ่มขึ้นของผลตอบแทนโดยเฉลี่ยต่อแรงงาน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีมากในประเทศกำลังพัฒนา และส่งผลให้ปัญหาการกระจายรายได้ลดลง ทั้งนี้จากประสบการณ์จริงในหลายประเทศกำลังพัฒนาพบว่า มีผลลัพธ์ตรงข้ามกับทฤษฎีดังกล่าว การศึกษานี้จึงพยายามพิจารณาถึงสมมติฐานทางเลือกต่อเหตุการณ์ดังกล่าว และในส่วนของหลักฐานเชิงประจักษ์นั้นใช้ประเทศบราซิลเป็นกรณีศึกษา โดยใช้ข้อมูลการสำรวจครัวเรือนช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1976-1999 ด้วยการคาดประมาณวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

ผลจากการศึกษาพบว่า สำหรับทางทฤษฎีในปัจจุบันยอมรับถึงความเป็นไปได้ของทฤษฎีทางเลือกที่ว่า กระแสของเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลจากการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ และการนำเข้าสินค้าทุนทำให้เกิดความเอนเอียงต่อทักษะ (Skill-biased) เนื่องจากเทคโนโลยีส่วน

ใหญ่ถูกออกแบบภายในประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งมีทักษะอย่างเข้มข้น (Skill Intensive) ดังนั้นการเข้ามาของเทคโนโลยีเหล่านี้จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์ของแรงงาน โดยต้องการแรงงานที่มีทักษะ ซึ่งเป็นผลทำให้ผลตอบแทนของแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ และทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมของค่าจ้างเกิดขึ้น โดยที่ขนาดของผลกระทบจะขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของอุปทานแรงงานที่มีทักษะและไม่มีทักษะ และความยืดหยุ่นของการทดแทนจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ขณะที่หลักฐานเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่า การค้าเสรีมีผลกระทบต่อค่าจ้างในทั้งสาขาที่มีการค้าระหว่างประเทศและสาขาที่ไม่มีการค้าระหว่างประเทศ โดยที่ค่าจ้างของแรงงานในสาขาที่มีการค้าระหว่างประเทศลดลงอย่างมากตามระดับการเพิ่มขึ้นของการเปิดเสรีการค้า เช่นเดียวกับค่าจ้างในสาขาที่ไม่ได้มีการค้าระหว่างประเทศ กล่าวคือ ก่อนการเปิดเสรีการค้า ค่าจ้างในสาขาที่มีการค้าระหว่างประเทศต่ำกว่าค่าจ้างในสาขาที่ไม่มีการค้าระหว่างประเทศร้อยละ 7.6 เนื่องจากมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า และหลังจากมีการเปิดเสรีการค้าค่าจ้างของทั้งสองสาขาลดลง โดยที่ค่าจ้างในสาขาที่มีการค้าระหว่างประเทศลดลงร้อยละ 15.9 และค่าจ้างในสาขาที่ไม่มีการค้าระหว่างประเทศลดลงร้อยละ 8.1 ดังนั้นจึงทำให้ความแตกต่างของค่าจ้างเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7.6 เป็น 15.4 ในช่วงก่อนและหลังการเปิดเสรีการค้า ขณะที่การเปิดประเทศมีผลกระทบที่แตกต่างตามระดับการศึกษา โดยส่วนใหญ่ผลตอบแทนส่วนเพิ่มต่อการศึกษาได้ลดลงภายหลังจากที่มีการเปิดเสรีการค้ามากกว่าในช่วงก่อนเปิดเสรี ยกเว้นแรงงานที่มีการศึกษาในระดับวิทยาลัย (College) ที่มีผลตอบแทนส่วนเพิ่มต่อการศึกษาเพิ่มขึ้น และในสาขาที่มีการค้าระหว่างประเทศระดับการเปิดประเทศที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์กับค่าจ้างแรงงานที่ลดลง แต่ไม่มีนัยสำคัญต่อแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงสุดในสองอันดับแรก

Ehrhart (2004) ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของโลกาภิวัตน์กับความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาและเอเชียตะวันออก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทการเปิดเสรีทางการค้าและการไหลเข้าของการลงทุนโดยตรงในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา 17 ประเทศ และกลุ่มประเทศในแถบเอเชียตะวันออก 7 ประเทศ ซึ่งประเด็นหลักจะดูผลของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจต่อความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ภายในประเทศ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาอยู่ระหว่างปี ค.ศ. 1960-1998 โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาคือ ใช้อัตราสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) เป็นตัวแทนของความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ และตัวแปรเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์มีคือ ผลรวมของการค้าระหว่างประเทศเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น และมูลค่าการไหลเข้าของการลงทุนโดยตรงต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศเบื้องต้น โดยวิธีการศึกษาแบ่ง

ออกเป็น 2 ส่วน คือ ศึกษาภายใต้สมมติฐานของ Simon Kuznets และศึกษาผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ในส่วนของกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานับสนับสนุนสมมติฐานของ Simon Kuznets นั่นคือความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในช่วงแรกของการพัฒนาเศรษฐกิจ และจะลดลงในช่วงต่อมา แต่ผลการศึกษาในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกกลับพบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานของ Simon Kuznets 2) ตัวแปรเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์พบว่ามีความสำคัญทางสถิติต่อ ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้ อย่างไรก็ตามผลของโลกาภิวัตน์จะขึ้นอยู่กับตัวแปรที่นำมาใช้ในการวัด กล่าวคือ การเปิดเสรีทางการค้าจะลดความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ลง ในส่วนของการลงทุนโดยตรงนั้นกลับทำให้ความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้มีมากขึ้น โดย Ehrhart กล่าวว่า อาจเกิดจากการลงทุนโดยตรงจะเกี่ยวข้องกับบริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporation: MNC) ซึ่งจะมีการกำหนดนโยบายมาจากบริษัทแม่ และกิจกรรมต่างๆ ที่ทำนั้นเป็นผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้มากขึ้น

IMF (2007) ทำการศึกษาเรื่อง โลกาภิวัตน์และการกระจายรายได้ โดยมีวัตถุประสงค์ลำดับแรกเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของโลกาภิวัตน์และการกระจายรายได้ ลำดับต่อมา พิสูจน์ช่องทางหลักที่โลกาภิวัตน์ด้านการค้าและการเงินจะกระทบกับการกระจายรายได้ และสุดท้ายเป็นการนำเสนอแนะนโยบาย โดยใช้ข้อมูล panel ทำการศึกษาใน 51 ประเทศโดยแบ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา 31 ประเทศ นอกจากนี้แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษายังแบ่งรูปแบบของการค้าระหว่างประเทศออกเป็น สัดส่วนของการส่งออกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การส่งออกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การส่งออกแบบแยกภาคเศรษฐกิจเป็น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ซึ่งทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีความชัดเจนมากขึ้นในการนำเสนอแนะนโยบาย

ผลการศึกษาที่ได้พบว่า เกิดจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทำให้การกระจายรายได้แย่งส่วนปัจจัยที่ทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นคือ การศึกษาเมื่อพิจารณารายละเอียดมากขึ้น พบว่า การส่งออกสินค้าเกษตร ทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในประเทศที่มีแรงงานอยู่ในภาคเกษตรเป็นจำนวนมาก โลกาภิวัตน์ด้านการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ส่งผลต่อการกระจายรายได้ให้มีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น จากการลงทุนที่ส่วนใหญ่ต้องการแรงงานที่มีทักษะ และมักเป็นการลงทุนในสาขาที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก ซึ่งทำให้ความ

ต้องการแรงงานที่มีทักษะมากขึ้น และทำให้แรงงานที่มีทักษะได้รับผลประโยชน์มากกว่าแรงงานที่ไร้ทักษะ ซึ่งนำไปสู่นโยบายในการส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตร และเพิ่มระดับการศึกษาของประชากร

Bogliaccini (2008) ศึกษาเรื่องการลงทุนโดยตรงจำแนกตามภาคเศรษฐกิจ และผลกระทบต่อความไม่เท่าเทียมกันในประเทศแถบลาตินอเมริกา ได้แก่ อาเจนตินา บราซิล ชิลี คอสตาริกา เม็กซิโก เปรู และเวเนซุเอลา โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี ค.ศ. 1990-2005 โดยแบ่งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศออกเป็น การลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอาหาร และการลงทุนโดยตรงในธุรกิจขายส่ง

ผลการศึกษาที่ได้พบว่า การลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอาหารทำให้การกระจายรายได้แย่ลง เพราะในอุตสาหกรรมอาหารมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการผลิตมากขึ้น ส่วนการลงทุนโดยตรงในธุรกิจขายส่งจะเป็นการลงทุนที่ส่วนใหญ่ต้องการแรงงานที่ไร้ทักษะ ซึ่งทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น นอกจากนี้ในการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าการค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้แย่ลงอีกด้วย

ตรีเทพ นพคุณ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องโลกาภิวัตน์ อัตราการเติบโต การศึกษา และการสาธารณสุข: ผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำในเศรษฐกิจไทยช่วงพ.ศ. 2524 ถึง พ.ศ. 2546 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นสองภูมิภาค คือ ภูมิภาคชายฝั่งและภูมิภาคภายใน

สำหรับผลการศึกษาในด้านอัตราการเจริญเติบโต โดยการทดสอบคอนเวอร์เจนซ์ (convergence) ตามแบบของ Barro and Sala-i-Martin พบว่าช่องว่างในการพัฒนาเพิ่มสูงขึ้นในช่วงเวลาที่มีอัตราการเจริญเติบโต (Boom: 2530-2539) และลดลงในช่วงวิกฤต (crisis: 2540-2541) การวิเคราะห์ดัชนีทายล์ (Theil Index) แสดงให้เห็นว่า อัตราความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยตลอดช่วงเวลาการศึกษา เส้นคุซเน็ตส์ (Kuznets Curve) ปรากฏลักษณะตัวยูกลับหัว (inverted U shape) สนับสนุนสมมติฐานของคุซเน็ตส์ นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าโลกาภิวัตน์ (การค้าระหว่างประเทศ) และค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเป็นตัวเพิ่มอัตราความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ขณะที่การสาธารณสุขเป็นตัวลดอัตราความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ส่วนอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่งผลด้านการเพิ่มอัตราความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ก่อน พ.ศ. 2533 และกลับช่วยลดอัตราความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจหลังจากนั้น

2. บทบาทของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีต่อการกระจายรายได้

Samuel (2000) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบด้านการเจริญเติบโตและการปฏิรูปทางเศรษฐกิจต่อการกระจายรายได้ในประเทศลาตินอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระจายรายได้ในลาตินอเมริกา และใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ซึ่งเป็นการทดสอบแนวคิดของ Simon Kuznets โดยเน้นพิจารณาเรื่องรายได้ต่อบุคคล ซึ่งเป็นตัวแปรจากข้อสมมติฐานของ Kuznets เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความไม่เท่าเทียมกันความเป็นไปตามลักษณะของ Inverted U shape หรือไม่ สำหรับตัวแปรอื่นๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการกระจายรายได้ เช่น จำนวนปีการศึกษาขั้นต่ำ อัตราเงินเฟ้อ และการปฏิรูป ผลการศึกษาพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานของ Kuznets โดยประเทศส่วนใหญ่ในประเทศลาตินอเมริกา (12 จาก 16 ประเทศ)

Chang and Ram (2000) ศึกษาเรื่อง ระดับการพัฒนา อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ และความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ตามสมมติฐานของ Simon Kuznets ใน 65 ประเทศ โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง และอนุกรมเวลาระหว่างปี ค.ศ. 1965-1996 ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ เป็นไปตามสมมติฐานของ Simon Kuznets โดยมีจุดวกกลับอยู่ระหว่าง 750-17,000 ดอลลาร์สหรัฐ

3. บทบาทของการศึกษาต่อการกระจายรายได้

Sujitprapakorn (2004) ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของระดับการศึกษา ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาและคุณภาพของการศึกษาที่มีต่อความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ โดยมีสมมติฐานว่าระดับการศึกษาและคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้นจะทำให้ความแตกต่างของรายได้ลดลง แต่หากการศึกษามีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้นการกระจายรายได้ก็จะยิ่งไม่เป็นธรรม โดยใช้ ordinary least square กับข้อมูลประเทศไทยรายจังหวัด และวิธี pooled least square กับชุดข้อมูล panel data ตามเขตพื้นที่การศึกษาสิบสามเขตในปี ค.ศ. 2539, 2541, 2543 และ 2545

ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาที่มีบทบาทต่อการกระจายรายได้ ระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นสูงทำให้รายได้มีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น ทั้งนี้จากการยกระดับการศึกษาให้สูงขึ้นเป็นการขยาย

การศึกษาไปสู่ระดับอุดมศึกษา แต่กลุ่มคนที่เข้าถึงการศึกษาในระดับนี้ได้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้ในระดับสูง ดังนั้นการขยายการศึกษาจึงเป็นการทำให้รายได้ของคนรวยและคนจนมีความแตกต่างกันมากขึ้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาที่เพิ่มขึ้นซึ่งวัดโดยรายจ่ายเพื่อการศึกษาที่สูงขึ้นช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ลง เนื่องจากคุณภาพของการศึกษาที่ดีขึ้นจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพรวมถึงค่าจ้างของแรงงานที่มีระดับการศึกษาต่ำให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษากลับไม่มีนัยสำคัญต่อความไม่เท่าเทียมกันของรายได้นอกจากนี้ ยังทำการทดสอบสมมติฐานของ Kuznets แต่ตามข้อมูลที่ศึกษายังไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ โดยให้เหตุผลว่าเป็นเพราะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาน้อยเกินไป

สุริยะ เลี่ยมประชานกร (2546) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลของนโยบายความไม่เสมอภาคทางการศึกษาที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ถึง 8 (พ.ศ. 2530-2544) โดยคำนวณหาปีเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษาของประชากร และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีไนในความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษามาเป็นตัวแทนของความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ความเสมอภาคทางการศึกษาในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ถึง 8 (พ.ศ. 2530-2544) และผลที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่าความเสมอภาคทางการศึกษาในภาพรวมมีมากขึ้นในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6-8 โดยปีการศึกษาเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนเป็น 5.18, 5.19 และ 5.71 ปี และของสมาชิกทุกคนในครัวเรือนเป็น 5.35, 5.82 และ 6.48 ตามลำดับ แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำระหว่างภาคเล็กน้อย โดยกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีความเสมอภาคทางการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ นอกจากนี้ยังพบความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มรายได้ โดยหัวหน้าครัวเรือนของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดมีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มหัวหน้าครัวเรือนในชั้นรายได้ต่ำสุดถึง 2-2.5 เท่า และจากการคำนวณความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา พบว่าตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ถึง 8 มีค่าสัมประสิทธิ์จีไนอยู่ที่ 0.5882, 0.5816 และ 0.6910 ซึ่งเมื่อนำมาคาดประมาณสมการแล้วพบว่า ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาส่งผลในทิศทางเดียวกันกับ การกระจายรายได้ ซึ่งเขาได้ให้ข้อเสนอแนะของการศึกษาไว้ว่าควรขยายโอกาสทางการศึกษาของครัวเรือนที่ยากจนให้มากขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ลง

ตารางที่ 2.1 สรุปการตรวจเอกสาร

ผู้วิจัย	ข้อมูลที่ใช้	ผลการศึกษา
บทบาทของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้		
Tsai (1995) ศึกษาถึงบทบาทของการลงทุน โดยตรงระหว่างประเทศที่มีต่อ ความไม่เท่าเทียมกันของการ กระจายรายได้	เอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียง ใต้ และลาตินอเมริกา	1. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทำให้การ กระจายรายได้แย่ลง 2. พบความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ตามแบบของ Simon Kuznets
Londono, Spilimbergo and Szekely (1999) การกระจายรายได้ความสามารถ ของปัจจัยและการเพิ่มขึ้นของ การค้า	34 ประเทศ ปี ค.ศ. 1965-1992	1. การค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ แย่ลง 2. การค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ ดีขึ้นในประเทศที่มีทุนเป็นจำนวนมาก 3. การค้าระหว่างประเทศทำให้ประเทศที่มีทักษะ สูงมีการกระจายรายได้แย่ลง 4. ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ตามสมมติฐาน ของ Simon Kuznets 5. การค้าระหว่างประเทศส่งผลดีกับประชากรที่มี รายได้สูงมากกว่าประชากรที่มีรายได้ต่ำ
Bhatta (2000) การเพิ่มขึ้นของการค้าทำให้เกิด ความไม่เท่าเทียมกันของการ กระจายรายได้หรือไม่	ปี ค.ศ. 1960-1989	1. ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างการค้าระหว่างประเทศกับการกระจาย รายได้
Mah (2003) โลกาภิวัตน์และความไม่เท่าเทียม กันของการกระจายรายได้ กรณีศึกษา ประเทศเกาหลี	เกาหลี ปี ค.ศ. 1975-1995	1. การเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ เป็นไปตามสมมติฐานของ Kuznets 2. ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	ข้อมูลที่ใช้	ผลการศึกษา
Milanovic (2004) ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อ ความไม่เท่าเทียมกันของการ กระจายรายได้	ปี ค.ศ. 1988, 1993 และ 1998	1. การค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ ลดลง 2. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทำให้การ กระจายรายได้แย่ลง 3. ประชากรที่มีรายได้สูงจะได้ประโยชน์จาก การค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโดยตรงจาก ต่างประเทศมากกว่าประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่า
Arbache, Dickerson and Green (2004) การค้าเสรีและค่าจ้างในประเทศ กำลังพัฒนา	ประเทศ บราซิล ปี ค.ศ. 1976-1999	1. การค้าทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีจาก ประเทศพัฒนาแล้วมาสู่ประเทศกำลังพัฒนา 2. การค้าระหว่างประเทศทำให้ค่าจ้างแรงงาน ลดลงยกเว้นแรงงานที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะได้รับค่าจ้างที่เพิ่มขึ้น
Ehrhart (2004) โลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ ในลาตินอเมริกาและเอเชีย ตะวันออก		1. การค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ ดีขึ้น 2. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทำให้การ กระจายรายได้แย่ลง 3. ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้
IMF (2007) โลกาภิวัตน์และการกระจายรายได้	143 ประเทศ ปี ค.ศ. 1980-2006	1. การค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ ดีขึ้น 2. การส่งออกสินค้าเกษตรทำให้การกระจาย รายได้ดีขึ้น 3. การลงทุนโดยตรงทำให้การกระจายรายได้แย่ลง 4. การศึกษาเฉลี่ยทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น 5. การค้าระหว่างประเทศให้ประโยชน์กับ ประชากรที่มีรายได้้น้อยมากกว่ารายได้มาก 6. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศให้ประโยชน์ กับประชากรที่มีรายได้สูงเท่านั้น

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	ข้อมูลที่ใช้	ผลการศึกษา
Bogliaccini (2008) ผลกระทบของการลงทุนโดยตรง จากต่างประเทศในแต่ละสาขา เศรษฐกิจต่อการกระจายรายได้ใน ประเทศลาตินอเมริกา	ลาตินอเมริกา ปี ค.ศ. 1990-2005	1. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาค เศรษฐกิจที่มีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก ทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น 2. การค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ แย่ลง
ตรีเทพ นพคุณ (2550) โลกาภิวัตน์ อัตราการเจริญเติบโต การศึกษา และการสาธารณสุข: ผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐกิจ	ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2524-2546	1. การเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้การกระจาย รายได้เพิ่มขึ้น 2. พบความสัมพันธ์ตามแบบของ Kuznets 3. การค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ แย่ลง 4. ค่าใช้จ่ายทางการศึกษาทำให้การกระจายรายได้ แย่ลง
บทบาทของการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้		
Samuel (2000) การเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ การปฏิรูปทาง เศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ ในประเทศลาตินอเมริกา	ลาตินอเมริกา 16 ประเทศ	1. พบความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ตามแบบของ Kuznets
Chang and Ram (2000) ระดับการพัฒนาอัตราการเติบโต ทางเศรษฐกิจ และการกระจาย รายได้	65 ประเทศ ปี พ.ศ. 1965-1996	1. พบความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทาง เศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ตามแบบของ Simon Kuznets
บทบาทของการศึกษากับการกระจายรายได้		
Sujitprapakorn (2004) บทบาทของการศึกษา ความไม่เท่า เทียมกันของการศึกษา และ คุณภาพต่อความไม่เท่าเทียมกัน ของรายได้	ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2539, 2541, 2543 และ 2545	1. ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาไม่มี ความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการ กระจายรายได้ 2. ไม่พบความสัมพันธ์แบบ Kuznets

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ผู้วิจัย	ข้อมูลที่ใช้	ผลการศึกษา
สุริยะ เจียมประชนารากร (2546) วิเคราะห์ผลของนโยบาย ความเสมอภาคทางการศึกษาที่มีต่อ การกระจายรายได้ในประเทศไทย ในช่วงแผนฯ 6-8	ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2535-2543	1. ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษามีผลให้การ กระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น
ที่มา: จากการรวบรวม		

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ส่วนนี้จะประกอบไปด้วย ความหมายของโลกาภิวัตน์ โดยแบ่งออกเป็น ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา โดยจะแบ่งเป็นด้านการค้าและด้านการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวจะอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างภาคต่างประเทศกับการกระจายรายได้ แนวคิดที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ และแนวคิดที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการกระจายรายได้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศกับการกระจายรายได้

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการค้าระหว่างประเทศต่อการกระจายรายได้คือทฤษฎี Stolper-Samuelson Theorem (เยาเวสศ ทับพันธุ์, 2549) ซึ่งสรุปได้ว่า เมื่อมีการจ้างงานเต็มที่ทั้งก่อนและหลังจากการค้า การค้าระหว่างประเทศทำให้ปัจจัยที่ประเทศมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์มีราคาสูงขึ้นและทำให้ปัจจัยที่ประเทศมีอยู่น้อยโดยเปรียบเทียบมีราคาถูกลงส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยแต่ละชนิดเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของราคาปัจจัยการผลิต

ภายใต้ข้อสมมุติในทฤษฎี Heckscher-Ohlin ตลาดสินค้า A (ใช้แรงงานมากกว่า) และ B (ใช้ทุนมากกว่า) ในทั้งสองประเทศต่างเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อมีการค้า P_x ในประเทศ A สูงขึ้นขณะที่ P_y ถูกลง การเปลี่ยนแปลงของราคาดังกล่าวจะเท่ากับการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของ

ราคาปัจจัยทั้งสอง เช่นในกรณีสินค้า X เมื่อมีการค้าการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและราคาปัจจัย อาจเขียนแทนได้ด้วยสมการ 1

$$\Delta P_x = \Delta w + \Delta r \quad (1)$$

(+) (+) (-)

เนื่องจาก w เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในขณะที่ r เปลี่ยนแปลงลดลง การที่ P_x จะสูงขึ้นได้ แสดงว่า w ต้องเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากกว่า P_x ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นรายได้ของเจ้าของปัจจัยแรงงานจึงสูงขึ้น ในขณะที่รายได้ของเจ้าของปัจจัยที่ดินกลับต่ำลง และถ้าพิจารณากรณีสินค้า Y จากสมการที่ (2) จะเห็นได้ว่า เมื่อมีการค้า P_y ในประเทศ A ลดลง

$$\Delta P_y = \Delta w + \Delta r \quad (2)$$

(-) (+) (-)

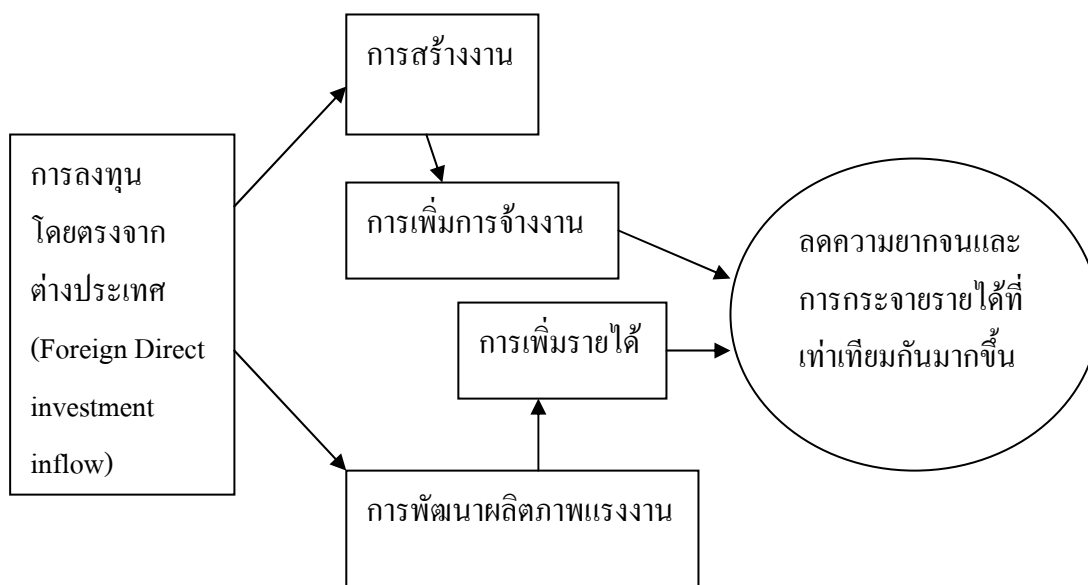
สมการที่ (2) จะเป็นจริงก็ต่อเมื่อ r จะต้องลดลงมากกว่า P_y ที่ลดลง ในกรณีนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่ารายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยแรงงานวัดในหน่วยของสินค้า Y สูงขึ้นเพราะค่าจ้างสูงขึ้น ในขณะที่ราคาสินค้า Y ถูกลง และรายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยทุนลดต่ำลงเพราะราคาปัจจัยทุนลดลงมากกว่าราคา Y ที่ลดลงจึงสรุปได้ว่า รายได้ที่แท้จริงของเจ้าของปัจจัยแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในประเทศ A สูงขึ้น แต่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนกลับลดลงส่วนในประเทศ B การกระจายรายได้จะเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

ในประเทศไทยการใช้ทฤษฎีของ Stolper-Samuelson สามารถใช้ได้เนื่องจากประเทศไทยซึ่งอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ข้อสรุปข้างต้นจะเป็นจริงคือเมื่อมีการค้าระหว่างประเทศทำให้รายได้ของปัจจัยแรงงานซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนามีมากขึ้น ขณะที่รายได้ของเจ้าของปัจจัยทุนที่มีอยู่น้อยลดลงดังนั้นเมื่อมีการค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น (เขาวเรศ ทับพันธุ์, 2549)

จากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศข้างต้นจะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการค้าระหว่างประเทศที่มีต่อการกระจายรายได้โดยจะนำตัวแปรทางด้านการค้า ได้แก่ การนำเข้าและการส่งออก เป็นตัวแทนของทฤษฎีมาใช้ในการศึกษา

2. แนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงกับการกระจายรายได้

ความเชื่อมโยงของประโยชน์จากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ประเทศผู้รับทุนได้นำไปสู่การลดปัญหาความยากจน (Poverty reduction) และการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น (Better income distribution) นั้น Velde te and Morrissey (2002) ได้กล่าวไว้ว่า เกิดจาก 1. การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติเนื่องจากการลงทุนจากต่างประเทศ จะเป็นการยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศรวมทั้งประชากรที่มีระดับรายได้น้อย 2. การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมการผลิตมีแนวโน้มที่จะจ้างแรงงานที่มีทักษะโดยเปรียบเทียบจากตลาดแรงงานของประเทศผู้รับทุน และจะมีการจ้างแรงงานที่มีทักษะน้อยลงในการลงทุนของอุตสาหกรรมขั้นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการลดความยากจนโดยเฉพาะในเขตชนบท 3. บริษัทข้ามชาติ หรือทุนจากต่างชาติอาจมีความสามารถในการจ่ายค่าจ้างได้สูงกว่าให้กับแรงงานที่มีคุณสมบัติเดียวกันโดยเปรียบเทียบกับบริษัทในประเทศ ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มช่องว่างระหว่างรายได้ แต่ความแตกต่างของค่าจ้างที่เกิดขึ้นจะเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอันจะนำไปสู่การเป็นแรงงานที่มีทักษะ (เกิดการแข่งขันในตลาดแรงงาน) ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาการกระจายรายได้ในภายหลัง โดยสามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

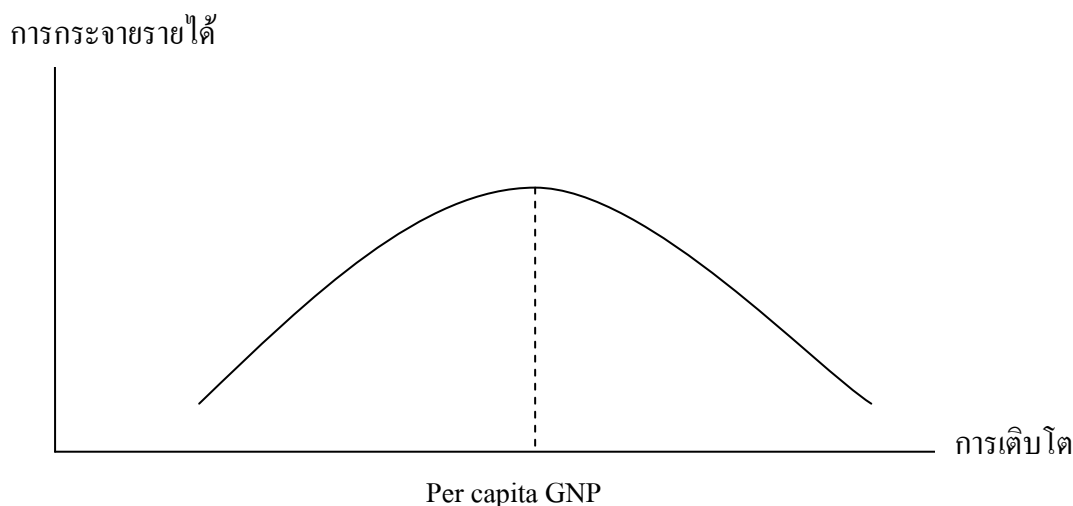

ภาพที่ 2.1 บทบาทของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อการลดการกระจายรายได้

ที่มา: สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข และวิศิษฐ์ ชัยศรีสวัสดิ์สุข (2550)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้

Simon Kuznets มีแนวคิดเกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ คือ (Van den Berg, 2001: 494) Kuznets ได้ตั้งสมมติฐานของความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายรายได้ และระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยที่เขาให้เหตุผลว่าเริ่มแรกของการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นจะทำให้รายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้น ในส่วนที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาคือบางสาขาของเศรษฐกิจหรือบางภูมิภาคของประเทศทำให้ความไม่เท่าเทียมของรายได้สูงขึ้น เมื่อมีการเติบโตทางเศรษฐกิจเรื่อยๆ การพัฒนาจะขยายไปยังทุกสาขาหรือทุกภูมิภาคจะทำให้ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ลดลง จากสมมติฐานของ Kuznets อธิบายได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความไม่เท่าเทียมกันของรายได้กับการเติบโตทางเศรษฐกิจ
ที่มา: Van den Berg (2001: 494)

จากภาพแสดงให้เห็นว่าเมื่อเริ่มมีรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นไปนั้นความไม่เท่าเทียมกันจะเริ่มสูงขึ้นและเมื่อรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นถึงจุดหนึ่งจะทำให้ความไม่เท่าเทียมกันลดลง (Turn point) และจะลดลงเรื่อยๆ เมื่อรายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันได้มีการศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐานของ Kuznets อย่างมากและมีการกำหนดตัวอย่างในการศึกษาที่ครอบคลุมประเทศต่างๆ ซึ่งเพียงพอที่จะสนับสนุนและพิสูจน์ให้เห็นว่าเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นแล้วความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้จะลดลง (Van den Berg, 2005)

4. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษากับการกระจายรายได้

Psacharopoulos (1987) กล่าวถึงทฤษฎีทุนมนุษย์โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า การศึกษาทำให้ประสิทธิภาพของการผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ดังนั้นการลงทุนในการศึกษาจึงเป็นวิธีหนึ่งในการลงทุนในทุนมนุษย์ และสำหรับผู้ที่มีการศึกษาก็จะได้รับค่าจ้างที่สูง ดังนั้นแนวทางในการลดปัญหาการกระจายรายได้คือ การลดความไม่เท่าเทียมกันในการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้านสุขภาพ การศึกษา หรือการฝึกอบรม

ภาพที่ 2.3 ทฤษฎีว่าด้วยทุนมนุษย์

ที่มา: Psacharopoulos (1987)

แนวคิดว่าด้วยการเป็นเครื่องมือส่งสัญญาณ (Signaling Device) หรือเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า เครื่องมือในการกลั่นกรอง (Screening or Filtering Device) หรือแนวคิดว่าด้วยวุฒิบัตร (Credentialism Hypothesis) เชื่อว่ากระบวนการศึกษาไม่ได้ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตของทรัพยากรมนุษย์เพิ่มขึ้น การศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือในการคัดเลือกผู้ที่มีคุณภาพเข้าทำงาน โดยใช้การศึกษาเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการทำงานเท่านั้น แต่เชื่อว่าทรัพยากรมนุษย์จะสามารถเพิ่มความสามารถในการผลิตได้จากการทำงาน ดังภาพที่ 2.4 ดังนั้นการลงทุนในการศึกษาจึงเปรียบเสมือนการส่งสัญญาณเพื่อแสดงคุณลักษณะของผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับให้นายจ้างทราบ

โดยเริ่มแรกนายจ้างใช้การกลั่นกรองขั้นต้น (initial screening) คัดเลือกลูกจ้างจากผลการศึกษา ซึ่งการใช้ผลการศึกษาเป็นมาตรฐานมีทั้งประสิทธิภาพและความยุติธรรมมากกว่าใช้เชื้อชาติ ศาสนา ชนชั้นหรือสถานภาพทางสังคม อีกทั้งยังเป็นวิธีที่ประหยัดและรวดเร็วกว่าวิธีอื่นๆ

นอกจากนี้ Screening Hypothesis ยังกล่าวว่าการศึกษามีไม่เพียงแต่ให้ความรู้และสร้างทักษะเท่านั้น ยังมีผลต่อทัศนคติ แรงจูงใจและค่านิยม ซึ่งเป็นสิ่งช่วยตัดสินประสิทธิภาพในการผลิตและการว่าจ้างคนๆนั้น ดังที่ World Development Report ได้สรุปไว้ว่า การศึกษาให้ความรู้และช่วยพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลหรือ cognitive effects ในขณะเดียวกันก็เปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อการทำงานและสังคมหรือ noncognitive effects ดังนั้น นายจ้างจะไม่ได้ต้องการทักษะที่ได้รับจากการศึกษาโดยตรง แต่ต้องการทัศนคติหรือความสามารถที่สัมพันธ์กับการศึกษา รวมทั้งทักษะในการสื่อสารและทักษะทางสังคมที่ได้จากการมีการศึกษาด้วย

ภาพที่ 2.4 แนวคิดว่าการเป็นเครื่องมือส่งสัญญาณ

ที่มา: Psacharopoulos (1987)

5. ความหมายของการกระจายรายได้

นักเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของการกระจายรายได้มาช้านานแล้ว นับตั้งแต่ นักเศรษฐศาสตร์สมัยคลาสสิก โดยในทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์ การกระจายรายได้แบ่งออกได้เป็น 2 ความหมาย ได้แก่ การกระจายรายได้ตามหน้าที่ (functional distribution of income) และการกระจายรายได้ระหว่างบุคคล หรือการกระจายรายได้ตามขนาด (personal or size distribution of income) (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539)

1. การกระจายรายได้ตามหน้าที่ หมายถึง การกระจายรายได้ประชาชาติไปยังเจ้าของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ในรูปของค่าจ้างแรงงาน ค่าเช่าที่ดิน ดอกเบี้ย และกำไร การศึกษาและการวิเคราะห์เกี่ยวกับการกระจายรายได้ตามหน้าที่ มุ่งให้ความสนใจเกี่ยวกับการสร้างหรือเสนอทฤษฎีการกระจายรายได้ หรือทฤษฎีราคาปัจจัยการผลิต ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายการกำหนดอัตราผลตอบแทนของปัจจัยการผลิตประเภทต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีค่าเช่า ทฤษฎีค่าจ้าง ทฤษฎีดอกเบี้ย ทฤษฎีกำไร

และเสนอการวัดสัดส่วนของรายได้ประชาชาติที่จะตกอยู่กับเจ้าของปัจจัยการผลิตแต่ละประเภท โดยมีได้คำนึงถึงว่าบุคคลหนึ่งๆ อาจจะได้รับรายได้จากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตหลายประเภทก็ได้

2. การกระจายรายได้ระหว่างบุคคล หมายถึง การกระจายรายได้ประชาชาติไปยังบุคคลหรือครัวเรือนต่างๆ โดยมุ่งที่จะให้ความสนใจต่อขนาดของรายได้หรือรายได้รวมที่บุคคลนั้นได้รับ ทั้งนี้ไม่คำนึงว่ารายได้ที่ได้รับนั้นอยู่ในรูปใด กล่าวคือ คำนึงว่ารายได้ที่อยู่ในรูปของค่าจ้างแรงงาน ค่าเช่า ดอกเบี้ย กำไร หรือได้รับมาเนื่องจากได้รับบริจาค หรือรับมรดกเป็นต้น โดยถือว่าการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น มิได้เป็นกระบวนการที่จะทำให้รายได้ที่แท้จริงต่อบุคคลสูงขึ้นเท่านั้น แต่จะต้องมีการกระจายรายได้อย่างเสมอภาค เพื่อให้ประชากรส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน

6. การวัดการกระจายรายได้

นักเศรษฐศาสตร์และนักสถิติพยายามที่จะวัดขนาดของการกระจายรายได้ระหว่างบุคคลในระยะเวลาต่างๆ กัน เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของการกระจายรายได้ ซึ่งวิธีการวัดการกระจายรายได้ที่นิยมใช้กันคือ การวัดการกระจายรายได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient) เป็นตัวชี้วัดความเท่าเทียมกันหรือความเหลื่อมล้ำของรายได้ ของประชากรทั้งหมด โดยดัชนีจินี มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 โดยค่ายิ่งมากขึ้นแสดงว่าการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ และค่า 1 แสดงถึงการกระจายรายได้มีความไม่เท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์

$$\begin{aligned} \text{สูตรการคำนวณ :} \quad Gini &= \frac{1}{2n^2 \bar{y}} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n |y_i - y_j| \\ \text{โดยที่} \quad \bar{y} &= \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i \\ y_i &= \text{รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของบุคคล } i \\ y_j &= \text{รายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือนของบุคคล } j \\ \bar{y} &= \text{ค่าเฉลี่ยของรายได้ประจำเฉลี่ยต่อเดือน} \\ n &= \text{จำนวนประชากรทั้งสิ้น} \end{aligned}$$

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ส่วนนี้เป็นการบอกถึงรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ประกอบไปด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสร้างความเข้าใจแก่ผู้ที่สนใจศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) และมีลักษณะของข้อมูลเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (time series data) แบบรายปีในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2529 – 2549 โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

ข้อมูลด้านการกระจายรายได้มีแหล่งที่มาของข้อมูลดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini coefficient) ที่นำมาใช้ในการศึกษามาจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้นำค่าสัมประสิทธิ์จินีเพื่อเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์การกระจายรายได้สัมพัทธ์

ข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์ มีแหล่งที่มาของข้อมูลดังนี้

1. การค้าระหว่างประเทศ (international trade) เป็นการรวมมูลค่าการส่งออกและนำเข้าเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และมีที่มาของข้อมูลจากกรมศุลกากร
2. การส่งออกสินค้าในภาคเกษตร (export in agriculture product) เป็นการนำมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยมีที่มาของข้อมูลจากกรมศุลกากร

3. การส่งออกสินค้าในภาคอุตสาหกรรม (export in manufacturing product) เป็นการนำมูลค่าการส่งออกสินค้าในภาคอุตสาหกรรมเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยมีที่มาของข้อมูลจากกรมศุลกากร

4. มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (foreign direct investment inflow) เป็นมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และมีที่มาของข้อมูลมาจากระบบการแห่งประเทศไทย

5. มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตร (foreign direct investment inflow in agriculture) เป็นการนำมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรมาเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยมีที่มาของข้อมูลจากระบบการแห่งประเทศไทย

6. มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรม (foreign direct investment inflow in manufacturing) เป็นการนำมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมมาเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยมีที่มาของข้อมูลจากระบบการแห่งประเทศไทย

ข้อมูลปัจจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomy) มีแหล่งที่มาของข้อมูลดังนี้

ผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริงเฉลี่ยต่อบุคคล (Per capita GNP) เป็นการนำค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริง โดยใช้ปี พ.ศ. 2531 เป็นปีฐาน หาดด้วยจำนวนประชากรของประเทศไทย โดยนำข้อมูลมาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและทำการคำนวณค่าด้วยตนเอง

ข้อมูลปัจจัยเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ (Demographic) มีแหล่งที่มาของข้อมูลดังนี้

ระดับการศึกษาของแรงงาน โดยคำนวณค่าความไม่เท่าเทียมกันของการศึกษาจากการแบ่งแรงงานออกเป็น 7 กลุ่มตามการศึกษาของ Thomas, Wang and Fan (2001) โดยมีรายละเอียดของกลุ่มต่างๆ ดังนี้

ระดับที่ 1 กลุ่มที่ไม่มีการศึกษา (No-schooling) ประกอบด้วยกลุ่มที่ไม่มีการศึกษาและไม่ทราบการศึกษา โดยกำหนดจำนวนปีให้กลุ่มที่ไม่มีการศึกษา (y_1) คือ $y_1 = 0$

ระดับที่ 2 กลุ่มที่มีระดับการศึกษาถึงประถมศึกษา (Partial Primary) ประกอบด้วยกลุ่มต่ำกว่าประถมศึกษา โดยกำหนดจำนวนปีให้กลุ่มที่มีระดับการศึกษาถึงประถมศึกษา (y_2) คือ $y_2 = y_1 + 0.5C_p = 0.5C_p$

ระดับที่ 3 กลุ่มที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา (Complete Primary) ประกอบด้วยกลุ่มสำเร็จประถมศึกษาตอนปลาย โดยกำหนดจำนวนปีให้กลุ่มที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา (y_3) คือ $y_3 = y_2 + 0.5C_p = C_p$

ระดับที่ 4 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับถึงมัธยมศึกษา (Partial Secondary) ประกอบด้วย กลุ่มสำเร็จมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกำหนดจำนวนปีให้ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาถึงมัธยมศึกษา (y_4) คือ $y_4 = y_3 + 0.5C_s = C_p + 0.5C_s$

ระดับที่ 5 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (Complete Secondary) ประกอบด้วย กลุ่มที่สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย และอาชีวศึกษา โดยกำหนดจำนวนปีให้ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (y_5) คือ $y_5 = y_4 + C_s = C_p + C_s$

ระดับที่ 6 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับถึงอุดมศึกษา (Partial Tertiary) ประกอบด้วย กลุ่มที่สำเร็จมหาวิทยาลัยสายวิชาชีพชั้นสูง โดยกำหนดจำนวนปีให้ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับถึงอุดมศึกษา (y_6) คือ $y_6 = y_5 + 0.5C_t = C_p + C_s + 0.5C_t$

ระดับที่ 7 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Complete Tertiary) ประกอบด้วย กลุ่มที่สำเร็จมหาวิทยาลัยสายวิชาการ โดยกำหนดจำนวนปีให้ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษา (y_7) คือ $y_7 = y_6 + C_t = C_p + C_s + C_t$

โดยที่	C_p	คือ รอบระยะเวลาของการสำเร็จการศึกษาระดับประถม
	C_s	คือ รอบระยะเวลาของการสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
	C_t	คือ รอบระยะเวลาของการสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา

และกำหนดให้ C_p, C_s เท่ากับ 6 ปี และ C_t เท่ากับ 4 ปี

โดยนำข้อมูลมาจากสำนักงานสถิติแห่งชาติและนำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิด้านการศึกษา (Education Gini Coefficient: Egini) ใช้แทนความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา โดยมีพื้นฐานอยู่บนการกระจายการได้รับการศึกษา (Educational Attainment) สามารถคำนวณได้ดังนี้ (Thomas, Wang and Fan, 2001)

$$Egi = \left(\frac{1}{\mu} \right) \sum \sum p_i |y_i - y_j| p_j$$

โดยที่ Egini คือ ค่าสัมประสิทธิ์จีนิด้านการศึกษา
 μ คือ ปีเฉลี่ยที่เข้ารับการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 p_i คือ สัดส่วนของประชากร ณ ระดับการศึกษาที่ i
 p_j คือ สัดส่วนของประชากร ณ ระดับการศึกษาที่ j
 y_i คือ ปีเฉลี่ยที่เข้ารับการศึกษ ณ ระดับการศึกษาที่ i
 y_j คือ ปีเฉลี่ยที่เข้ารับการศึกษ ณ ระดับการศึกษาที่ j

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นการศึกษาลักษณะทั่วไปของกระบวนการโลกาภิวัตน์ และการกระจายรายได้ โดยอธิบายถึง ความหมาย มิติ โครงสร้างแรงงาน และผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อการกระจายรายได้ในมิติด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานและภาพรวมของการกระจายรายได้

การศึกษาวิจัยเรื่องโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple regression) โดยใช้การคาดประมาณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) ตลอดจนทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบจำลองที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ไม่แท้จริง (Spurious

relationship) และคุณสมบัติของค่าสัมประสิทธิ์ที่มีลักษณะไม่เอนเอียงเชิงเส้นที่ดีที่สุด โดยวิธี Cointegration และการทดสอบปัญหาสหสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อน (Autocorrelation) และ ปัญหาค่าความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroskedasticity) ตามลำดับ ทั้งนี้ขั้นตอนในการอธิบายค่าสัมประสิทธิ์ จะอธิบายโดยปรับค่าสัมประสิทธิ์ให้เป็นแบบความยืดหยุ่นตามวิธีการแปลงรูปแบบของ Gujarati (1992)

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์บทบาทของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการกระจายรายได้ของประเทศไทย โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการค้าระหว่างประเทศกับการกระจายรายได้ของ Stolper-Samuelson ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ของ Simon Kuznets ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศกับการกระจายรายได้ของ Velde te and Morrissey (2002) และได้้นำแบบจำลองของ Mah (2003) มาประยุกต์ใช้โดยทำการเพิ่มเติมตัวแปรอิสระได้แก่ ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา ตามแนวคิดเกี่ยวกับทุนมนุษย์ของ Psacharopoulos (1987) โดยมีแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบจำลองอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้

$$\text{Gini}_t = a_0 + a_1 \text{Trade}_t + a_2 \text{Fdi}_t + a_3 \text{Pgnp}_t + a_4 \text{Pgnp}_t^2 + a_5 \text{Egi}_t + \varepsilon_t$$

ส่วนที่ 2 เป็นแบบจำลองอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์แบบแยกเป็นภาคเศรษฐกิจหลักต่อการกระจายรายได้ แบ่งออกเป็นภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม โดยการแบ่งการส่งออกออกเป็นสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม ประยุกต์จากการศึกษาของ IMF (2007) ส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจำแนกตามภาคเกษตรและอุตสาหกรรม ประยุกต์จากการศึกษาของ Bogliaccini (2008) โดยมีแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Gini}_t = & c + \beta_1 \text{Trade_ag}_t + \beta_2 \text{Trade_in}_t + \beta_3 \text{Fdi_ag}_t + \beta_4 \text{Fdi_in}_t + \beta_5 \text{Pgnp}_t \\ & + \beta_6 \text{Pgnp}_t^2 + \beta_7 \text{Egi}_t + \varepsilon_t \end{aligned}$$

โดยที่	a_i, β_i	=	ค่าสัมประสิทธิ์
	$Gini_t$	=	ค่าสัมประสิทธิ์จินี
	$Trade_Ag_t$	=	สัดส่วนการส่งออกสินค้าเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)
	$Trade_t$	=	สัดส่วนผลรวมของการค้าระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)
	Fdi_t	=	สัดส่วนการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)
	$Trade_In_t$	=	สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)
	Fdi_Ag_t	=	สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)
	Fdi_In_t	=	สัดส่วนการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ร้อยละ)
	$Pgnp_t$	=	ผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริงเฉลี่ยต่อบุคคล (บาท)
	Egi_t	=	ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา
	$Pgnp_t^2$	=	ผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่แท้จริงเฉลี่ยต่อบุคคลกำลังสอง
	t	=	ระยะเวลา (ปี)

สมมติฐานของการศึกษา

โลกาภิวัตน์ที่ใช้ตัวแปรทางการค้าระหว่างประเทศจะช่วยลดปัญหาการกระจายรายได้ของประเทศลง จากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศที่กล่าวว่าประเทศจะส่งออกสินค้าที่ผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศนั้น ซึ่งกรณีประเทศไทยจะส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานที่มีทักษะต่ำเป็นหลัก ซึ่งทำให้ความต้องการในแรงงานที่มีทักษะต่ำมีมากขึ้นโดยเปรียบเทียบ และค่าจ้างของแรงงานที่มีทักษะต่ำก็จะเพิ่มขึ้นตาม ส่วนแรงงานที่มีทักษะสูงก็จะได้รับค่าจ้างลดลง จากการที่ประเทศได้นำเข้าสินค้าที่ใช้แรงงานที่มีทักษะสูงจากต่างประเทศ

ส่วนโลกาภิวัตน์ที่ใช้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นเช่นกัน ซึ่งในกรณีของประเทศกำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย การไหลเข้ามาของเงินลงทุนโดยตรง

จากต่างประเทศทำให้ความต้องการแรงงานมากขึ้น แต่จะเป็นความต้องการแรงงานที่มีทักษะ เพื่อนำไปใช้ร่วมกับเทคโนโลยีที่ได้นำเข้ามาด้วย ดังนั้นธุรกิจที่มาลงทุนจะมีความต้องการในแรงงานที่มีทักษะสูงกว่าโดยเปรียบเทียบ และโดยทั่วไปธุรกิจที่มาลงทุนส่วนใหญ่จะสามารถให้ค่าจ้างที่สูงกว่าค่าจ้างของธุรกิจในประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อแรงงานในประเทศให้เกิดการพัฒนาทักษะแรงงานขึ้น กล่าวคือแรงงานจะมีการแข่งขันในการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถให้สูงขึ้น อันจะส่งผลให้แรงงานได้รับค่าจ้างที่มากขึ้นและปัญหาการกระจายรายได้ก็จะปรับตัวดีขึ้น

สรุปได้ว่าสมมติฐานของการศึกษารั้งนี้ ตัวแปรที่ใช้เป็นตัวแทนโลกาภิวัตน์ได้แก่การค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะมีความสอดคล้องกันในการอธิบายการกระจายรายได้ คือเป็นการลดปัญหาการกระจายรายได้

สมมติฐานของแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ของปัจจัยต่างๆ มีดังนี้

1. การค้าระหว่างประเทศ (Trade) ทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นจากข้อสรุปภายใต้ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ Stolper-Samuelson ($\frac{\partial \text{Gini}}{\partial \text{Trade}} < 0$)
2. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Fdi) ทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นจากแนวคิดของ Velde te and Morrissey ($\frac{\partial \text{Gini}}{\partial \text{Fdi}} < 0$)
3. ผลกระทบต่อประชาธิปไตยที่แท้จริงเฉลี่ยต่อประชากร (Pgnp) ทำให้การกระจายรายได้แย่ลงจากการที่การเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงแรกจะเป็นการเติบโตในบางภาคเศรษฐกิจตามแนวคิดของ Simon Kuznets ($\frac{\partial \text{Gini}}{\partial \text{Pgnp}} > 0$)
4. ผลกระทบต่อประชาธิปไตยที่แท้จริงเฉลี่ยต่อบุคคลกำลังสอง (PGNP²) ทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น จากแนวคิดของ Kuznets ในช่วงแรกนั้นการที่รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นเมื่อถึง

ระดับหนึ่งจะทำให้ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ลดลงมีลักษณะเป็นเส้นโค้งพาราโบลาคว่ำ ดังนั้น ความสัมพันธ์จะเป็นไปในทิศทางตรงข้าม ตามแนวคิดของ Simon Kuznets ($\frac{\partial \text{Gini}}{\partial \text{Pgnp}^2} < 0$)

5. ความไม่เท่าเทียมกันของการศึกษา (Education inequality) ทำให้การกระจายรายได้แย่ลง เนื่องจากการศึกษาแสดงให้เห็นถึงทักษะของแรงงานอันจะนำมาซึ่งรายได้ ดังนั้นถ้าระดับการศึกษาของประชากรเหลื่อมล้ำกันมาก รายได้ของประชากรก็就会有ความเหลื่อมล้ำมาก ตามแนวคิดของ Psacharopoulos ($\frac{\partial \text{Gini}}{\partial \text{Egi}} > 0$)

6. การส่งออกสินค้าเกษตรเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Export in Agriculture Product) ทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น ($\frac{\partial \text{Gini}}{\partial \text{Trade}_{\text{ag}}} < 0$)

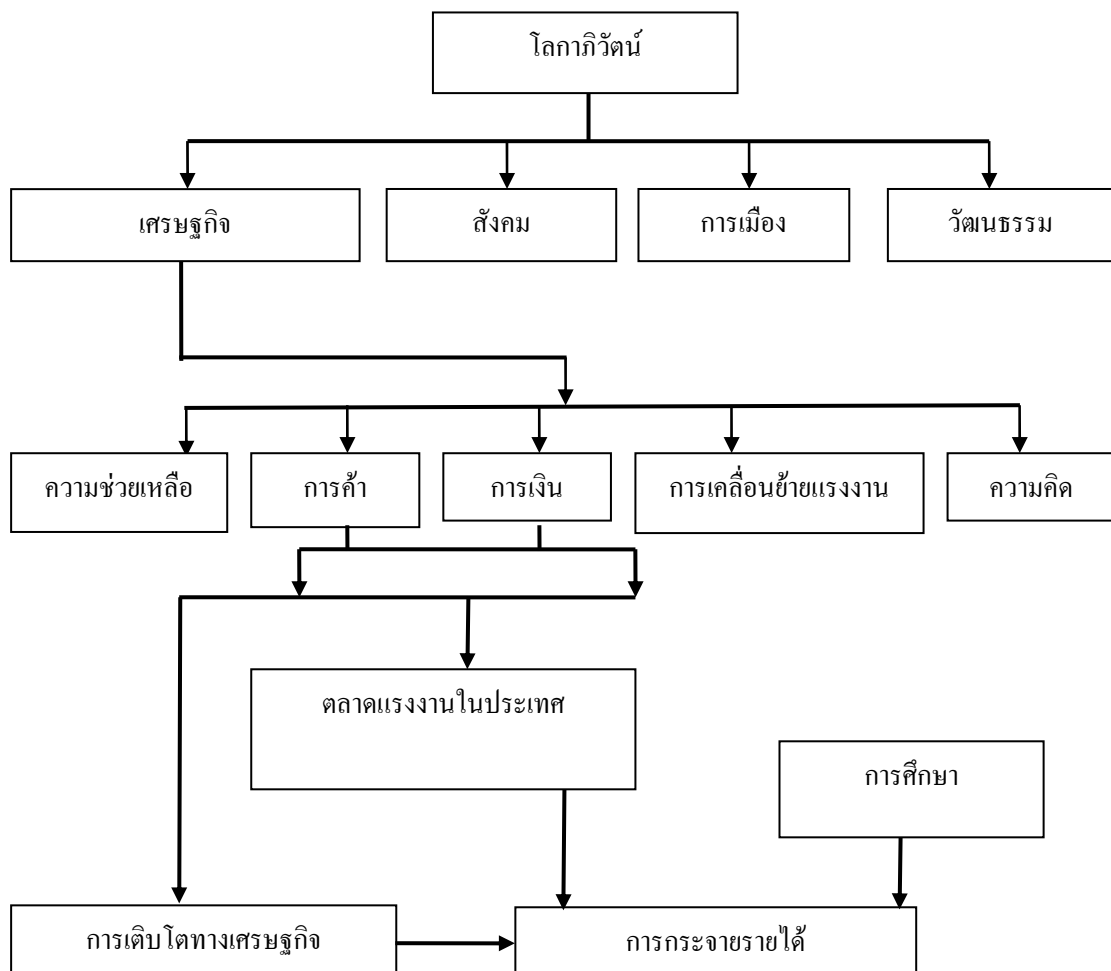
7. การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Export in Manufacturing Product) ทำให้การกระจายรายได้แย่ลง ($\frac{\partial \text{Gini}}{\partial \text{Trade}_{\text{in}}} > 0$)

8. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตร (Foreign Direct Investment inflow in Agriculture) ทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น ($\frac{\partial \text{Gini}}{\partial \text{Fdi}_{\text{ag}}} < 0$)

9. การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรม (Foreign Direct Investment inflow in Manufacturing) ทำให้การกระจายรายได้แย่ลง ($\frac{\partial \text{Gini}}{\partial \text{Fdi}_{\text{in}}} > 0$)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องแสดงถึงช่องทางของผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อการกระจายรายได้ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดังนี้

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ที่มา: จากการรวบรวม

โดยสามารถสรุปเนื้อหาที่เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในครั้งนี้ไว้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 สรุปงานศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย

ความสำคัญของปัญหา	วัตถุประสงค์	แนวคิดทฤษฎี	การเก็บรวบรวมข้อมูล	แบบจำลอง
โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ทั้งผลดีและเสีย ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ส่วนใหญ่ผลดีที่ได้คือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ผลเสียคือปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ซึ่งในประเทศไทยมีเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาการกระจายรายได้ยังไม่ได้รับการแก้ไขมากนัก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความไม่เสถียรภาพทางเศรษฐกิจตามมาในที่สุด	เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ของประเทศไทย	Stolper-Samuelson Theorem ซึ่งสรุปได้ว่า เมื่อมีการจ้างงานเต็มที่ทั้งก่อนและหลังจากการค้า การค้าระหว่างประเทศทำให้ปัจจัยที่ประเทศมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์มีราคาสูงขึ้นและทำให้ปัจจัยที่ประเทศมีอยู่น้อยกว่าโดยเปรียบเทียบมีราคาถูกลง ส่งผลให้รายได้ของเจ้าของปัจจัยแต่ละชนิดเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของราคาปัจจัยการผลิต Velde te และ Morrissey สรุปว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทำให้ประเทศมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะสูง เพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ อันเกิดเทคโนโลยีที่เคลื่อนย้ายเข้ามาด้วย และจะเป็นแรงผลักดันให้แรงงานในประเทศพัฒนาทักษะของตน และทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น	ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แบบอนุกรมเวลา(Time Series) โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี 2529 – 2549	แบ่งแบบจำลองออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) โลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ 2) โลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้แบบแยกภาคเศรษฐกิจเป็นภาคเกษตรและอุตสาหกรรม
ที่มา: จากการรวบรวม				

บทที่ 4

ภาพรวมของโลกาภิวัตน์และการกระจายรายได้

โลกาภิวัตน์มีผู้ให้นิยามความหมาย และสามารถแบ่งออกได้เป็นมิติต่าง ๆ จำนวนมาก จึงอาจทำให้เกิดความสับสนเมื่อกล่าวถึง ดังนั้นในส่วนนี้จึงอธิบายถึงประเด็นต่าง ๆ ของโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันกับวัตถุประสงค์ในส่วนแรก และผลการศึกษาที่จะแสดงในส่วนต่อไป โดยในบทที่ 4 นี้สามารถจำแนกออกได้เป็น ความหมาย มิติที่สำคัญ ตามด้วยวิวัฒนาการ และโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ของไทย

ความหมายของโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ตามความหมายของไทยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วโลก หรือการที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ สัมพันธ์หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง อันเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นต้น นอกจากนี้ตามความหมายของ ซดราฟโก มลินาร์ (Zdravko Miinar) (สุพจน์ บุญวิเศษ, 2546) ได้ให้คำจำกัดความว่า คือ สภาวะโลกที่อยู่ในสภาพต้องพึ่งพาต่อกัน (interdependence) ทั้งนี้โลกาภิวัตน์มีลักษณะเผด็จการ การแผ่ขยายการครอบครอง ในขณะเดียวกันก็แพร่ขยายการถูกครอบครอง (Globalized) ไปยังผู้ที่ถูกครอบครอง ด้วยการรวมโลกให้ผสมกลมกลืนกันจนเป็น "แบบเดียวกัน" (uniformity) การสร้างความเกี่ยวพันระหว่างผลกระทบกับปัจจัย หรือตัวแปรที่เหมือนกันหรือต่างกันที่อยู่ในระบบเดียวกันไม่ว่าจะเป็นระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งอื่นใดก็ได้ในระดับโลก และรวมถึงการทำลายขอบเขตอธิปไตยเดิม และขยายขอบเขตใหม่ ซึ่งมีผลทำให้ความเป็นอธิปไตยของรัฐและความรู้สิทธิชาตินิยมของคนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นชนชั้นกลางหรือท้องถิ่นในความหมายของรัฐแบบเก่าลดน้อยลงไป

นอกจากความหมายของโลกาภิวัตน์ในข้างต้นแล้วยังได้มีการให้นิยามไว้อีกหลากหลายความหมาย เช่นในการศึกษาเรื่องโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ของ Rourke (2001) ได้นิยามความหมายของโลกาภิวัตน์ไว้ว่า เป็นการรวมไว้ของความแตกต่างจนในที่สุดจะเข้ามาเหมือนกัน เช่น การลดมาตรการการกีดกันทางการค้า การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศการเคลื่อนย้ายทุนรวมถึงการส่งผ่านของเทคโนโลยีซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้จะทำให้ระดับราคา ระดับค่าจ้าง รวมถึง

อัตราดอกเบี้ยของแต่ละประเทศปรับตัวเข้าหากัน ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ Heshmati (2005) ที่กล่าวสรุปไว้ว่าเป็นการเคลื่อนย้ายของสินค้าและทุนข้ามพรมแดนของประเทศซึ่งเกิดจากความแตกต่างของความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการในแต่ละประเทศ และการศึกษาของ Bhandari (2005) ที่ได้ให้ความหมายของโลกาภิวัตน์ในทางเศรษฐกิจไว้ว่า เป็นการรวมกันของ 3 สิ่ง ได้แก่ การค้า (trade) การลงทุนโดยตรง (foreign direct investment) และการลงทุนในหลักทรัพย์ (portfolio investment)

จะเห็นได้ว่าความหมายที่กล่าวตั้งแต่ในช่วงแรกมีความใกล้เคียงกันตามแต่ละการศึกษา ทั้งนี้ความหมายที่น่าเชื่อถือได้แก่ความหมายที่ธนาคารโลกให้ไว้ (World Bank, 2002) ว่าเป็นการที่สังคมและเศรษฐกิจทั่วโลกได้กลายมาเป็นมีลักษณะรวมตัวกัน (integration) มากขึ้น ซึ่งการรวมตัวกันนี้เป็นผลมาจากการที่ต้นทุนของค่าขนส่ง (cost of transport) ต่ำลง อุปสรรคทางการค้า (trade barrier) ได้ถูกขจัดลดลง ก่อให้เกิดการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนทางความคิด (ideas) มีความรวดเร็วขึ้น การเพิ่มขึ้นของกระแสเงินทุนระหว่างประเทศ (capital) และแรงกดดันที่รุนแรงขึ้นสำหรับการย้ายถิ่น (migration) ขณะเดียวกันโลกาภิวัตน์ก็มีลักษณะที่เป็นกระบวนการที่ซึ่งเชื่อมโยงประเทศต่างๆหรือการเปิดประเทศทางด้านเศรษฐกิจกับโลกภายนอก ซึ่งก่อให้เกิดการค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายเงินทุน การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการเคลื่อนย้ายเทคโนโลยีในการผลิตระหว่างประเทศ หรือ การถ่ายทอดเทคโนโลยี (ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์, สมชัย จิตสุชน และยศ วัชรคุปต์, 2545)

มิติของโลกาภิวัตน์

การศึกษารัชนีเป็นการศึกษาโลกาภิวัตน์ทางด้านเศรษฐกิจในส่วนนี้จึงเป็นการอธิบายมิติของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจนอกเหนือจากความหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น โดย World bank ได้แบ่งมิติของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจออกเป็น 5 มิติดังนี้ (Goldin and Reinert, 2006)

1. การค้า (trade) หมายถึงการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศต่างๆในโลก

การเงิน (finance) ในมุมมองของโลกาภิวัตน์คือการไหลของเงินทุนรวมถึงการแลกเปลี่ยนของสินทรัพย์หรือเครื่องมือทางการเงินระหว่างประเทศในโลกโดยสามารถจำแนกออกได้เป็น การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ (foreign direct investment) การลงทุนในหลักทรัพย์ (portfolio

investment) สัญญาทางการเงิน (bond finance) และ การกู้ยืมเงินของธนาคาร (commercial bank lending)

2. ความช่วยเหลือ (aid) หมายถึงการถ่ายโอนของเงินทุน ความช่วยเหลือทางเทคนิค สิ่งก่อสร้างหรือสิ่งของจำเป็นระหว่างประเทศ โดยอาจเป็นความช่วยเหลือแบบทวิภาคีหรือพหุภาคี หรือผ่านองค์กรระหว่างประเทศ

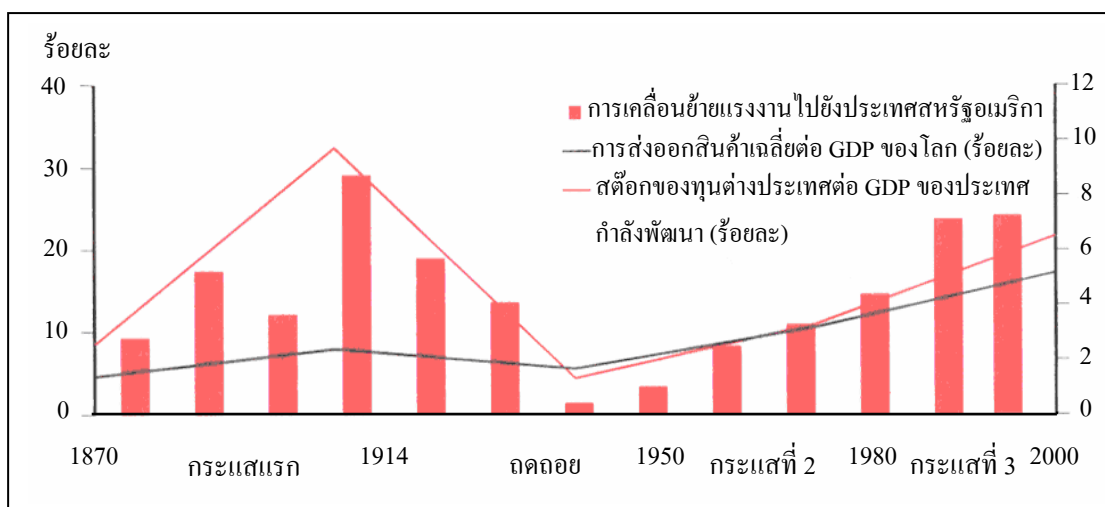
3. การย้ายถิ่น (migration) หมายถึงเคลื่อนย้ายของบุคคลระหว่างประเทศโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ทำงาน ศึกษา หรือหลีกเลี่ยงปัญหาทางการเมือง ทั้งการเคลื่อนย้ายแบบชั่วคราวและถาวร

4. ความคิด (idea) หมายถึงการคิดค้นถ่ายทอดสิ่งต่างๆระหว่างประเทศ ที่สร้างหรือคิดค้นขึ้นมาใหม่โดยจะมีผลกระทบต่อกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ การปกครอง และเทคโนโลยี

รายละเอียดของมิติต่างๆของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจจะแสดงไว้ในส่วนต่อไป ซึ่งแบ่งออกเป็นมิติของโลกาภิวัตน์ในระดับโลกและระดับประเทศยกเว้นมิติทางด้านความคิด เนื่องจากความคิดนั้นไม่สามารถแสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ และเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้จึงเน้นไปที่การอธิบายมิติทางการค้า (trade) และการลงทุนโดยตรง (foreign direct investment) เป็นหลัก

วิวัฒนาการของโลกาภิวัตน์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีต การทำความเข้าใจเฉพาะภาพรวมในปัจจุบันอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน ในส่วนนี้จึงเป็นการอธิบายวิวัฒนาการของกระบวนการโลกาภิวัตน์ตามแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุ การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของกระบวนการโลกาภิวัตน์ในช่วงเวลาที่ต่างกัน(แสดงในภาพที่ 4.1) ช่วงกระแสแรกของโลกาภิวัตน์ (ค.ศ. 1870-1914), ช่วงถดถอยของโลกาภิวัตน์ (ค.ศ. 1914-1945), ช่วงกระแสที่สองของโลกาภิวัตน์ (ค.ศ. 1945-1980) และช่วงกระแสที่สามของโลกาภิวัตน์ (ค.ศ. 1980-ปัจจุบัน) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (World Bank, 2002)

ภาพที่ 4.1 วิวัฒนาการของโลกาภิวัตน์ ปี ค.ศ. 1870–2000

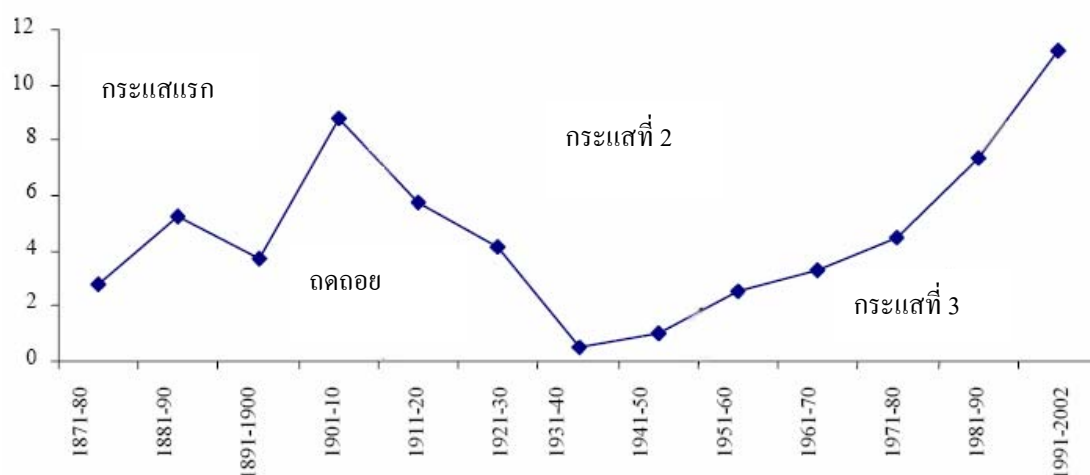
ที่มา: World Bank (2002)

1. ช่วงกระแสแรกของโลกาภิวัตน์ (ค.ศ. 1870 – 1914)

กระแสแรกของโลกาภิวัตน์อยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1870-1914 มีสาเหตุมาจากการลดลงของต้นทุนค่าขนส่งและการลดลงของภาษีการค้าระหว่างประเทศ เช่น การเปลี่ยนรูปแบบการส่งสินค้าทางทะเล มาเป็นเรือเดินสมุทรที่ใช้เครื่องจักรไอน้ำ การขนส่งสินค้าทางรถไฟ การสื่อสารทางโทรเลข ในช่วงนี้ตัวกลางที่ขาดไม่ได้ของการเคลื่อนย้ายสินค้า ทุนและแรงงานไปยังประเทศต่างๆ คือ ประเทศพัฒนาแล้ว ยกตัวอย่างเช่น ประเทศอังกฤษที่นำเงินทุนไปจ้างแรงงานจากประเทศจีนไปปลูกยางในประเทศมาเลเซีย หรือซื้อใบชาจากประเทศจีนส่งไปยังประเทศศรีลังกา เป็นต้น (Dowrick and DeLong, 2001)

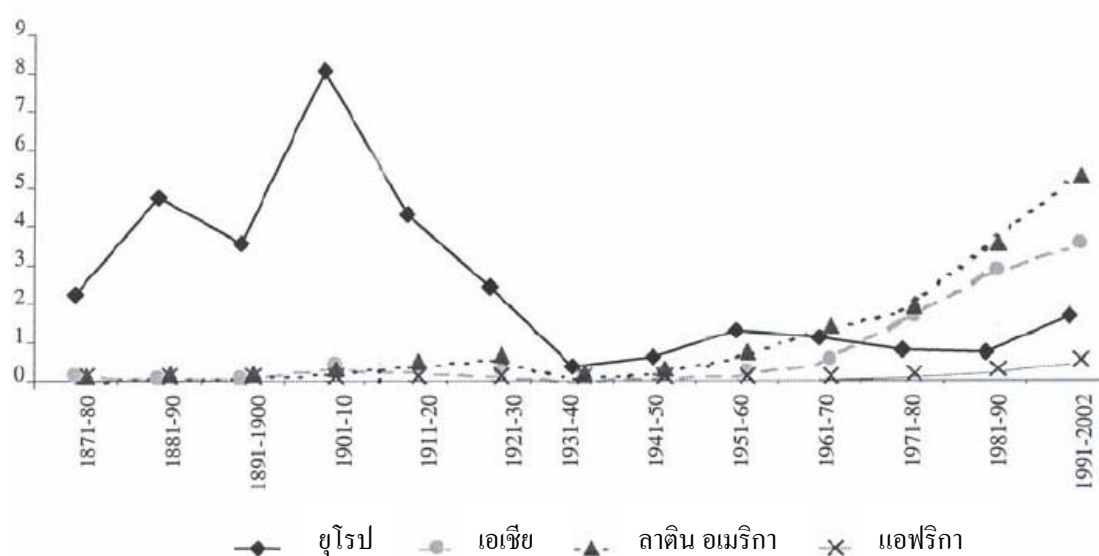
การส่งออกสินค้าในสมัยนั้นสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าขั้นปฐม จึงเป็นโอกาสให้กับประเทศที่มีที่ดินอยู่เป็นจำนวนมาก แนวโน้มของการส่งออกสินค้าของโลก พบว่าสินค้าขั้นปฐมในปี ค.ศ. 1913 มีมูลค่ากว่า 25 พันล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งมากกว่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมประมาณ 10 พันล้านเหรียญสหรัฐ และการที่ดินเป็นปัจจัยหลักที่ใช้ในการผลิต ทำให้ประชากรเคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศที่มีที่ดินอยู่เป็นจำนวนมาก โดยจากภาพที่ 4.3 พบว่าในระหว่างปี ค.ศ. 1901 ถึง ค.ศ. 1910 มีประชากรเคลื่อนย้ายเข้าสู่สหรัฐอเมริกาว่า 10 ล้านคน ส่วนใหญ่เป็นประชากรที่

เคลื่อนย้ายมาจากทวีปยุโรป โดยการเคลื่อนจากทวีปเอเชีย ลาตินอเมริกา และแอฟริกามีจำนวนน้อยมาก คิดเป็นน้อยกว่าร้อยละ 1 ในช่วงกระแสแรกของโลกาภิวัตน์

ภาพที่ 4.2 จำนวนแรงงานที่เคลื่อนย้ายไปยังสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1871 – 2002 (ล้านคน)

ที่มา: Solimano and Watts (2005)

ภาพที่ 4.3 จำนวนแรงงานที่เคลื่อนย้ายไปยังสหรัฐอเมริกาจำแนกตามภูมิภาค ปี ค.ศ. 1871 – 2002

(ร้อยละของประชากรสหรัฐอเมริกา)

ที่มา: Solimano and Watts (2005)

2. ช่วงถดถอยของโลกาภิวัตน์ (ค.ศ. 1914 - 1945)

ช่วงนี้เป็นช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งทำให้เศรษฐกิจของโลกตกต่ำลงอย่างมาก ประเทศต่างๆหันกลับไปใช้นโยบายปกป้องตลาดภายในประเทศ (anti-global policy) โดยกำหนดภาษีการค้าและมาตรการควบคุมตลาดปัจจัยการผลิต และในบางประเทศยังมีการควบคุมการติดต่อสื่อสารอีกด้วย ทำให้การเคลื่อนย้ายของสินค้าและปัจจัยการผลิตลดลง โดยสินค้าส่งออกที่สำคัญในช่วงนี้ยังคงเป็นสินค้าเกษตร ในส่วนของปัจจัยการผลิตทั้งปัจจัยแรงงานและปัจจัยทุนพบว่าแนวโน้มต่ำลงมากดังแสดงในภาพที่ 4.1 และภาวะสงครามยังทำให้ประชากรโลกลดจำนวนลง รวมถึงการกระจายตัวของเทคโนโลยีเป็นไปอย่างเชื่องช้ามากอีกด้วย (Lindert and Williamson, 2001)

3. ช่วงกระแสที่สองของโลกาภิวัตน์ (ค.ศ. 1945 – 1980)

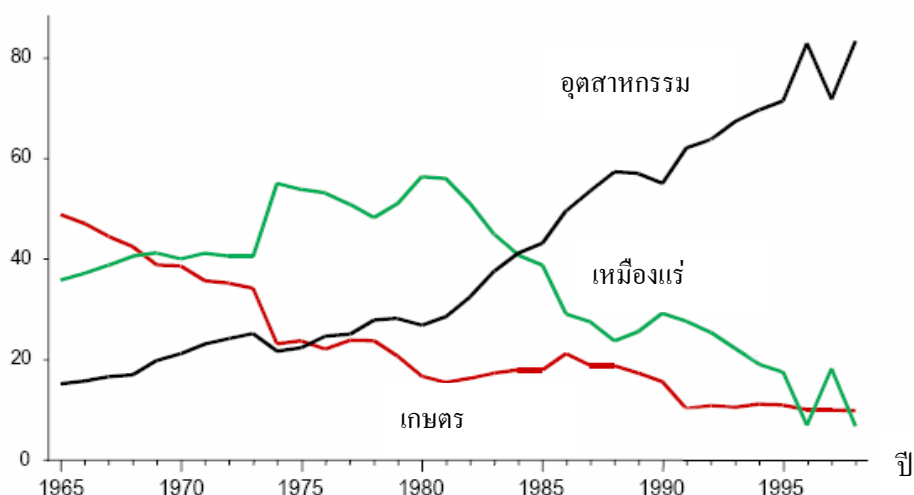
หลังจากช่วงการถดถอยของโลกาภิวัตน์ประเทศต่างๆ เริ่มตระหนักถึงผลเสียจากการใช้นโยบายแบบชาตินิยม (nationalism) จึงได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของนโยบายมาเป็นการเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้น โดยมีการลดข้อจำกัดด้านการค้าต่างๆ แต่ถึงอย่างไรการเปิดเสรีระหว่างประเทศก็ยังคงเป็นการเปิดเสรีเพียงบางส่วน โดยมีทางเลือกของการเปิดเสรีระหว่างเปิดเสรีแบบความร่วมมือระหว่างประเทศ หรือเลือกที่จะลดอัตราภาษีในสินค้าบางชนิด ทั้งนี้โลกาภิวัตน์นอกจากได้รับแรงกระตุ้นจากนโยบายการเปิดเสรีของประเทศพัฒนาแล้วกระแสโลกาภิวัตน์ยังได้รับแรงกระตุ้นมาจากต้นทุนค่าขนส่งสินค้าระหว่างประเทศที่ลดลงอีกด้วย

การเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวกันในกลุ่มของประเทศพัฒนาแล้ว โดยมีการลดมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างกันอย่างสิ้นเชิง และเพิ่มมาตรการกีดกันกับประเทศนอกกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนาโดยเป็นมาตรการกีดกันทั้งในสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม และผลของการรวมกลุ่มในช่วงนี้ทำให้เทคโนโลยีกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนา เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศ กล่าวคือประเทศพัฒนา มีการขยายการผลิตในสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น จนก่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะ รูปแบบการค้าระหว่างประเทศ จึงเปลี่ยนจากการมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมาเป็นการมีต้นทุนลดลงจากการเกิดความชำนาญ

4. ช่วงกระแสที่สามของโลกาภิวัตน์ (ค.ศ. 1980 - ปัจจุบัน)

ช่วงนี้เป็นครั้งแรกที่ประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศเปลี่ยนรูปแบบการส่งออกสินค้าจากสินค้าเกษตรมาเป็นสินค้าอุตสาหกรรม (แสดงในภาพที่ 4.4) โดยใช้แรงงานที่มีอยู่เป็นจำนวนมากให้เกิดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงานเป็นหลักได้สำเร็จ ซึ่งทำให้ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากเข้าแข่งขันในตลาดโลกได้ และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนรูปแบบของนโยบายการค้าของประเทศพัฒนาที่ลดภาษีการค้าในสินค้าอุตสาหกรรมลง ขณะเดียวกันอีกหลายประเทศได้ลดมาตรการกีดกันทุนต่างชาติลงด้วยซึ่งทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง การขนส่งสินค้าในช่วงนี้มีมาตรฐานมากขึ้นมีการขนส่งทางอากาศทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว รวมถึงเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีการพัฒนาไปมากด้วย เรียกได้ว่าช่วงนี้เป็นช่วงระยะทางไม่เป็นอุปสรรคอีกต่อไป

สัดส่วนต่อการส่งออกสินค้าทั้งหมด

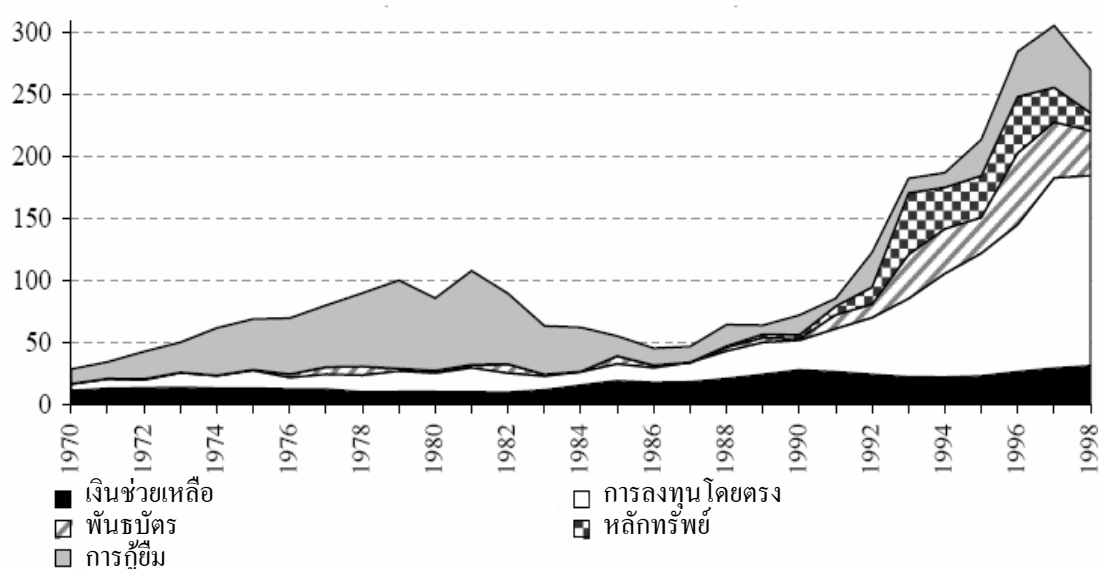
ภาพที่ 4.4 สัดส่วนการส่งออกสินค้าของประเทศกำลังพัฒนา ปี ค.ศ. 1965-2000

ที่มา : Dollar (2001)

นอกจากการเปลี่ยนรูปแบบในการส่งออกสินค้าแล้วการเคลื่อนย้ายทุนไปยังประเทศกำลังพัฒนายังมีแนวโน้มเพิ่มอย่างต่อเนื่องอีกด้วย กล่าวคือจากปี ค.ศ. 1997 มีการเคลื่อนย้ายทุนประมาณ 3 แสนล้านเหรียญสหรัฐ มากกว่าในปี ค.ศ. 1970 ถึงประมาณ 6 เท่า โดยส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนย้ายของการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ (แสดงในภาพที่ 4.5) ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาที่มี

เงินทุนเคลื่อนย้ายเข้าประเทศมากที่สุด 12 ประเทศได้แก่ จีน อินเดีย ไทย บราซิล เกาหลีใต้
อินโดนีเซีย มาเลเซีย อาร์เจนตินา ชิลี เม็กซิโก รัสเซีย และตุรกี

พันล้านเหรียญสหรัฐ

ภาพที่ 4.5 เงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิไปยังประเทศกำลังพัฒนาจำแนกตามประเภทของเงินทุน ปี ค.ศ.
1970-1998

ที่มา: World Bank (2000)

ภาพรวมของโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ

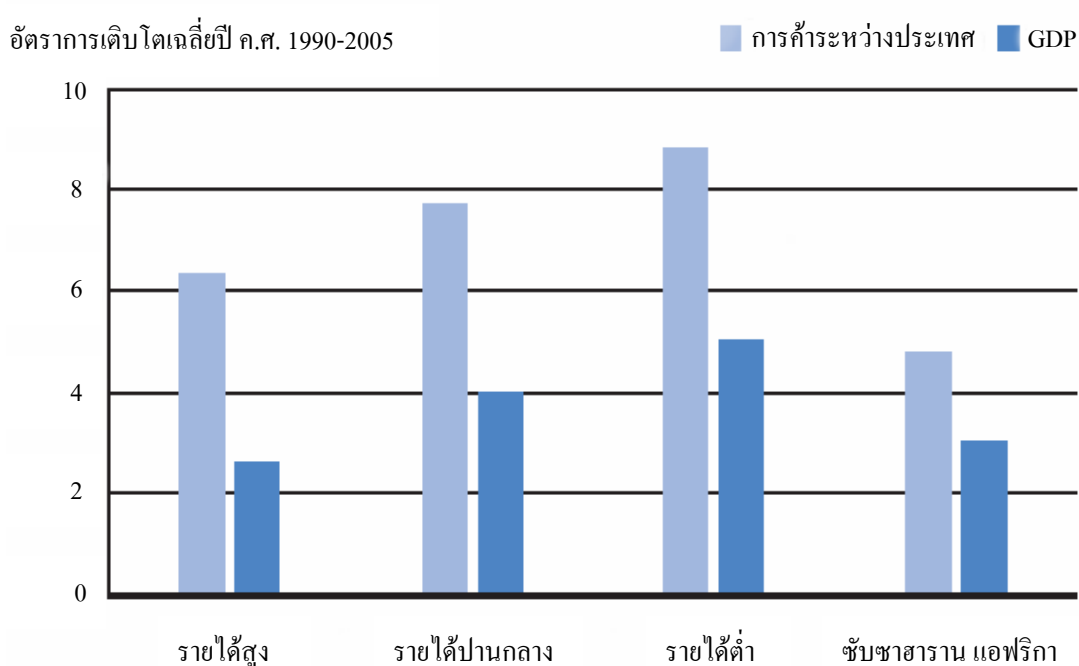
ส่วนนี้แบ่งออกได้เป็นมิติโลกาภิวัตน์ของโลกและของประเทศไทย เป็นการขยายความ
และอธิบายทิศทางการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มตามมิติต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสถานการณ์
โดยรวมของโลกและของประเทศไทยในรายละเอียดมากขึ้น

1. ภาพรวมของโลก (World Bank, 2007)

1.1 การค้า (trade) ในปี ค.ศ. 2006 พบว่าการค้าระหว่างประเทศของโลกมีมูลค่าถึง 26 ล้าน
ล้านเหรียญสหรัฐหรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของผลผลิตทั้งหมดของโลกซึ่งมีค่าสูงขึ้นกว่าเดิมจากร้อย
ละ 44 ในปี ค.ศ. 1980 (World Bank, 2007)

การค้าระหว่างประเทศในสังคมโลกมีการขยายตัวมากขึ้นโดยระหว่างปี 1990 ถึงปี 2005 การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศมีค่าสูงกว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจอื่นๆ แสดงโดยภาพที่ 4.6 โดยกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำและประเทศที่มีรายได้ปานกลางมีส่วนแบ่งตลาดในการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16 ในปี ค.ศ. 1990 เป็นเกือบร้อยละ 30 ในปี 2005

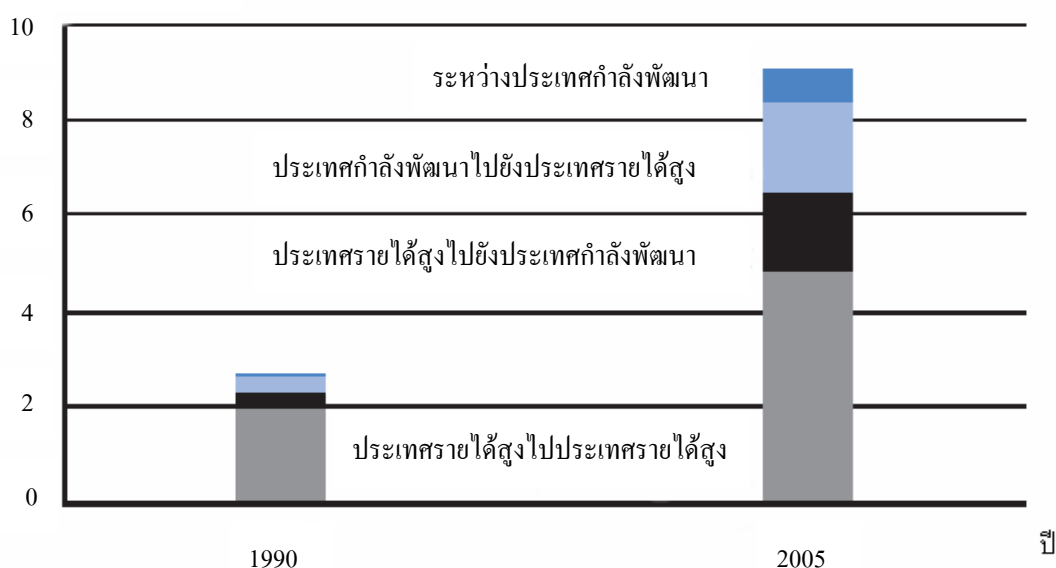
การค้าระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 8 ของมูลค่าการส่งออกของโลก โดยการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนาระหว่างปี ค.ศ. 1990-2005 เติบโตขึ้นอย่างมากเมื่อเทียบกับการเติบโตของการส่งออกของประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 13 ต่อปี (ภาพที่ 4.7) แต่อัตราการเติบโตของการส่งออกของประเทศกำลังพัฒนายังมีอัตราที่สูงกว่าอัตราการส่งออกของประเทศพัฒนาแล้ว โดยประเทศกำลังพัฒนามีอัตราการเติบโตเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 9 ซึ่งประเทศพัฒนาแล้วมีอัตราการเติมน้อยกว่า

ภาพที่ 4.6 อัตราการเติบโตของการค้าระหว่างประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยระหว่างปี ค.ศ. 1990-2005

ที่มา: World Bank (2007)

ล้านล้านเหรียญสหรัฐ

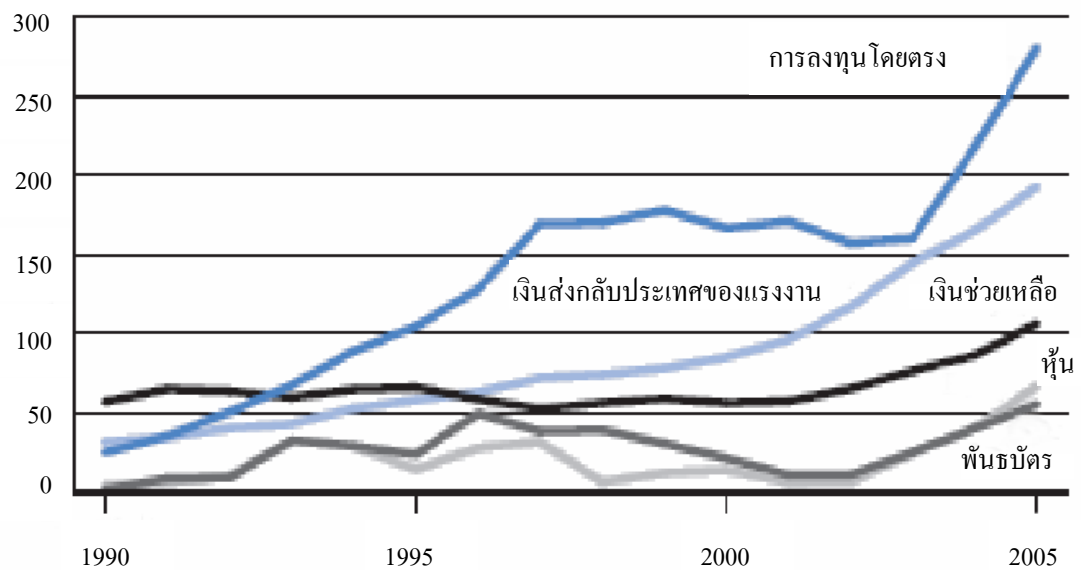
ภาพที่ 4.7 มูลค่าการส่งออกสินค้า ปี ค.ศ. 1990 และ ปี ค.ศ. 2005

ที่มา: World Bank (2007)

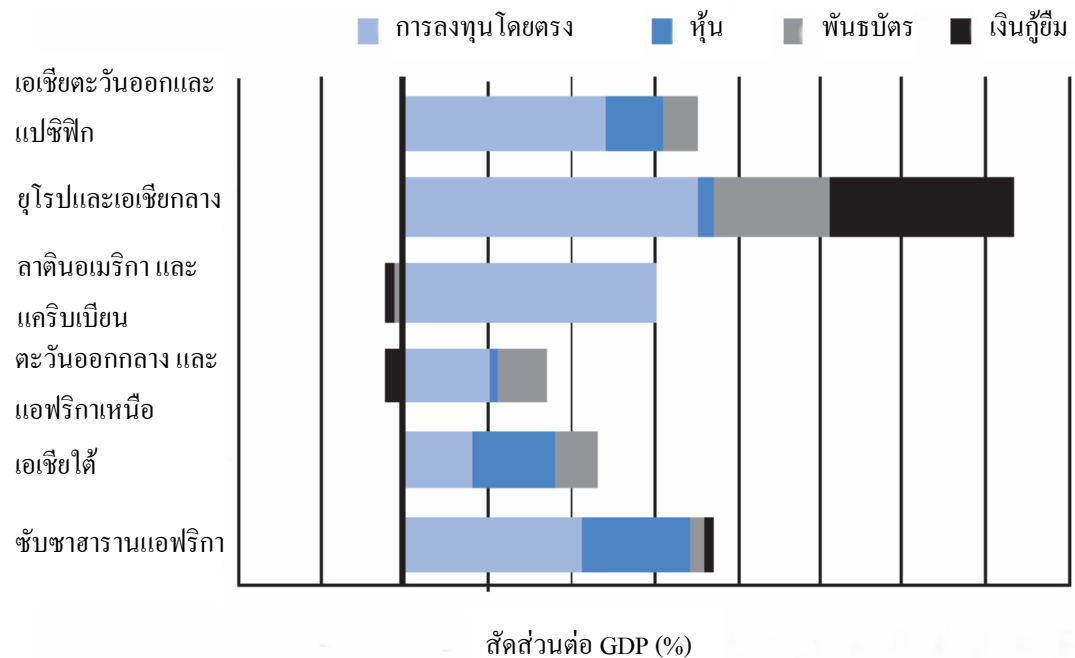
1.2 การเงิน (finance) พบว่าการไหลของเงินทุนส่วนบุคคลเบื้องต้นระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น จากเดิมร้อยละ 9 ของผลผลิตทั่วโลกในปี ค.ศ. 1980 เป็นร้อยละ 32 ของผลผลิตทั้งหมดของโลกในปี ค.ศ. 2005 โดยทั้งการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในหลักทรัพย์ระหว่างประเทศล้วนทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แม้จะมีการหยุดยั้งในบางครั้งคราว

กระแสการเงินระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นทั้งในรูปเบื้องต้นและสุทธิ โดยระหว่างปี ค.ศ. 1990 ถึง ค.ศ. 2005 กระแสเงินทุนเบื้องต้นในดุลการชำระเงินคิดเป็น 3 เท่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นของโลก และประเทศที่พัฒนาแล้วยังมีสัดส่วนของกระแสการเงินที่สูงอีกด้วย แม้กระแสการเงินทุกประเภทจะอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่องแต่การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศก็ยังเป็นกระแสดำเนินการเงินที่มีสัดส่วนที่สูงที่สุด จากการไหลเข้าของการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศไปยังประเทศกำลังพัฒนาจากเดิมที่ 25 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี ค.ศ. 1990 เพิ่มขึ้นประมาณ 10 เท่าในปี 2005 (แสดงในภาพที่ 4.8)

พันล้านเหรียญสหรัฐ

ภาพที่ 4.8 เงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศจำแนกตามประเภทของเงินทุน ปี ค.ศ. 1990-2005
ที่มา: World Bank (2007)

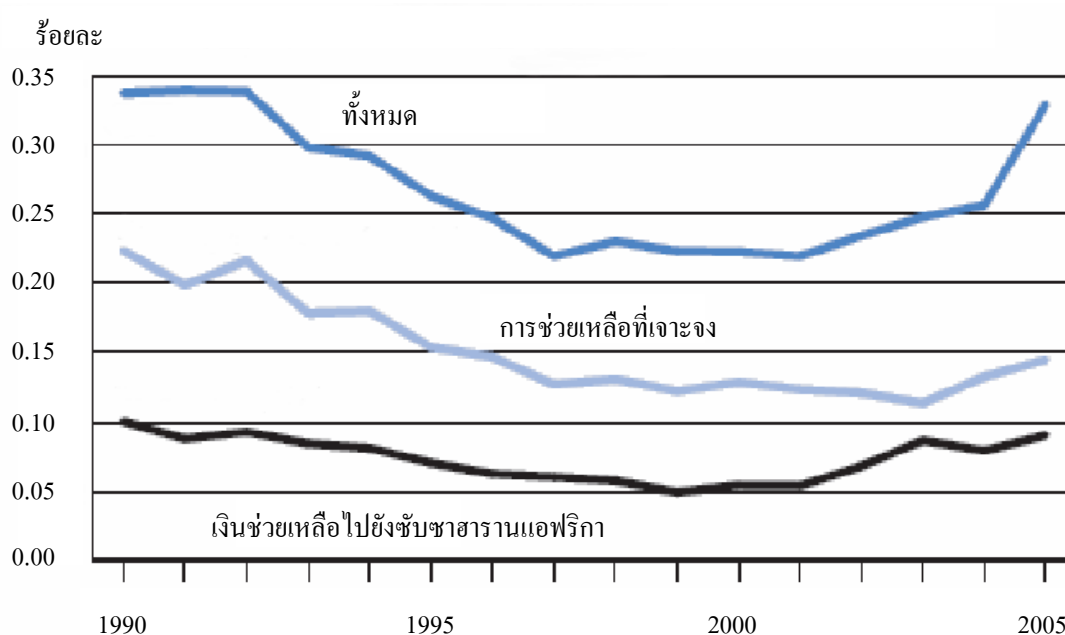

ภาพที่ 4.9 เงินทุนเคลื่อนย้ายไปยังประเทศกำลังพัฒนาจำแนกตามภูมิภาคและประเภทของเงินทุน ปี ค.ศ. 2005

ที่มา: World Bank (2007)

ความแตกต่างระหว่างการไหลเข้าของเงินทุนในการพัฒนาประเทศนั้น 2 ใน 3 ของการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ พบว่าจะไปยังประเทศกำลังพัฒนา โดยในปี 2005 ที่เห็นได้เด่นชัดคือ ประเทศในแถบลาตินอเมริกา แคริบเบียน เอเชียตะวันออกและแปซิฟิก ส่วนการลงทุนในหลักทรัพย์จะมีมากในประเทศแถบเอเชียใต้ (ภาพที่ 4.9)

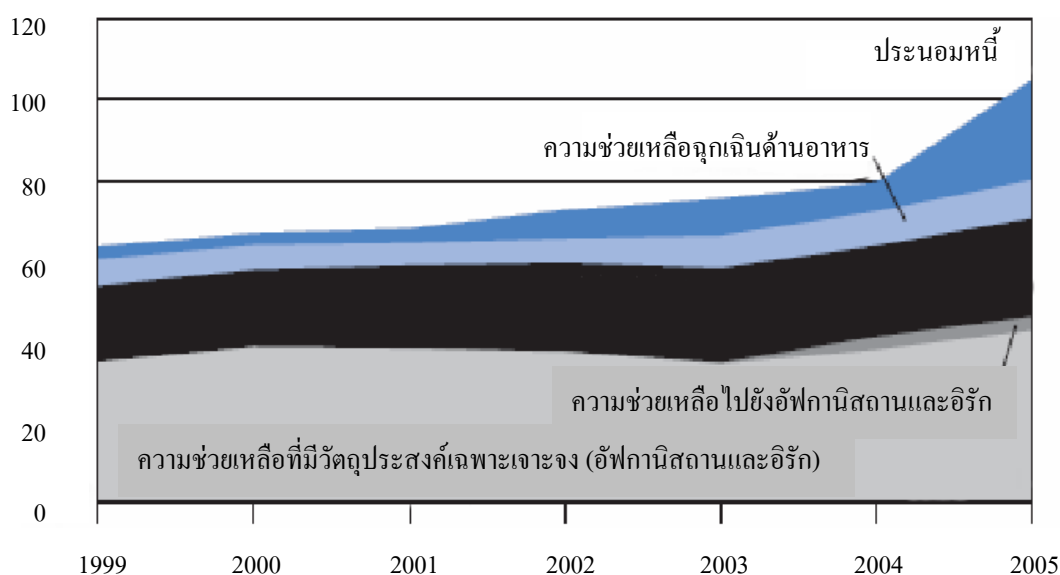
1.3 ความช่วยเหลือ (aid) ส่วนใหญ่ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีความสามารถในการให้ความช่วยเหลือได้ดีและมากกว่าประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา เพื่อที่จะลดอุปสรรคทางด้านปัญหาความยากจนและมีการปกครองที่ดีขึ้น กระแสความช่วยเหลือเริ่มที่จะเพิ่มขึ้นที่เห็นได้ชัดเจนคือ หลังจากการประชุมทางการเงินเพื่อการพัฒนา ณ เมือง มอนทาร์ ประเทศเม็กซิโก ในปี ค.ศ. 2002 โดยความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance: ODA) เพิ่มขึ้นอย่างสูงในปี 2005 คือ 106.8 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี ค.ศ. 2005 แต่ถึงอย่างไรประเทศผู้บริจาคยังมีความต้องการที่จะขยายขนาดความช่วยเหลือให้มากขึ้นอีก ตามข้อตกลงที่ มอนทาร์ และ Gleneagles Group of eight ในปี ค.ศ. 2005 (ภาพที่ 4.10)

ภาพที่ 4.10 สัดส่วนของเงินช่วยเหลือต่อรายได้ประชาชาติ ปี ค.ศ. 1990-2005

ที่มา: World Bank (2007)

พันล้านเหรียญสหรัฐ

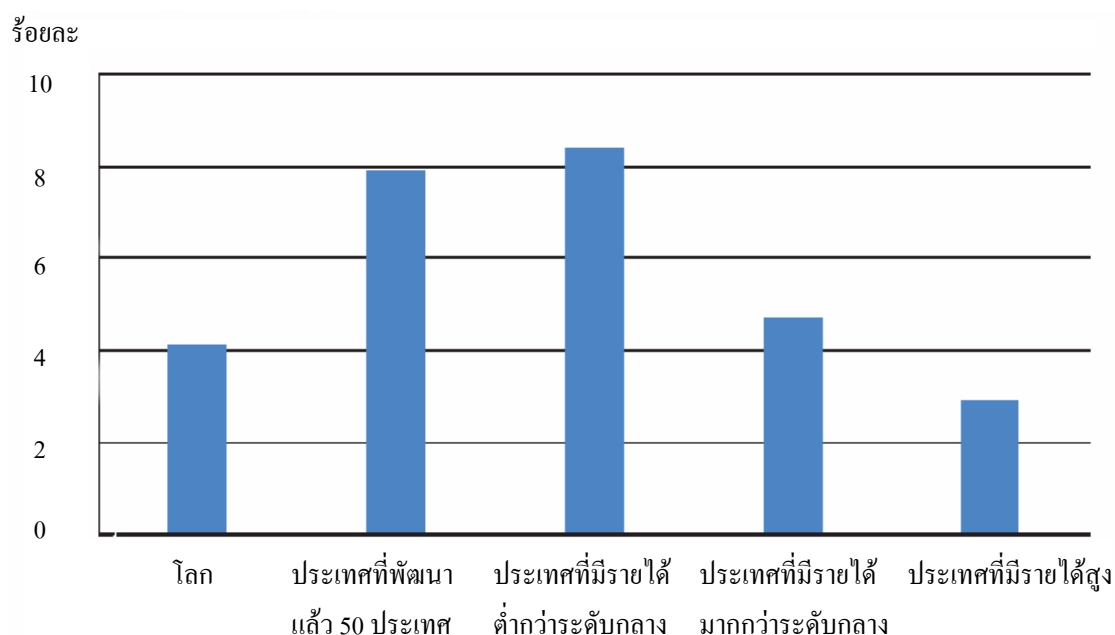

ภาพที่ 4.11 มูลค่าความช่วยเหลือทางการเงินจำแนกตามวัตถุประสงค์ปี ค.ศ. 1995-2005

ที่มา: World Bank (2007)

ความช่วยเหลือจำนวนมากมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง โดยในปี ค.ศ. 2005 มากกว่าครึ่งหนึ่งของ ODA มีวัตถุประสงค์ที่เจาะจงในการ บรรเทาปัญหาหนี้สิน ความร่วมมือทางเทคนิค การลดต้นทุนการบริหารจัดการ การบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นฉุกเฉิน และความช่วยเหลือด้านอาหาร โดยไม่รวมความช่วยเหลือที่ให้กับประเทศ อัฟกานิสถาน และอิรัก จากเงินร้อยละ 41 ของ ODA ในปี ค.ศ. 2005 เท่านั้นที่ใช้เพื่อการพัฒนาโครงการและงบประมาณในการสนับสนุนความต้องการทางการเงินระหว่างประเทศ

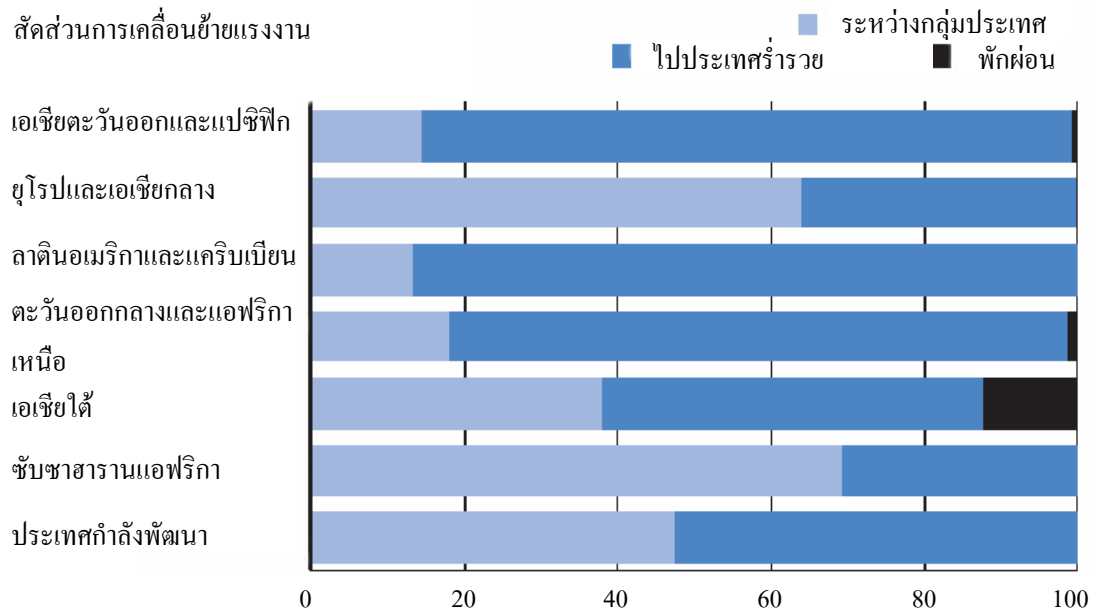
1.4 การเคลื่อนย้ายแรงงาน (migration) การเคลื่อนย้ายของบุคคลข้ามพรมแดนระหว่างประเทศเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของการรวมตัวกันระหว่างประเทศ โดยที่เห็นได้เด่นชัดคือนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนาเป็นจำนวนมาก คือ การท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีการเติบโตสูงขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 โดยในปี ค.ศ. 2005 มีจำนวนนักท่องเที่ยวกว่า 800 ล้านคนที่ท่องเที่ยวในทั่วทุกมุมโลก คิดเป็นเกือบ 2 เท่าของจำนวนนักท่องเที่ยวในปี ค.ศ. 1990 โดยมีมูลค่าตัวเครื่องบินสูงถึง 680 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือร้อยละ 65 ของการส่งออกสินค้าและบริการของโลก ในประเทศกำลังพัฒนามีนักท่องเที่ยวคิดเป็นหนึ่งในสามของนักท่องเที่ยวทั้งหมด และมีอัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวสูงเกินกว่าระดับการเติบโตเฉลี่ยของโลก (ภาพที่ 4.12)

ภาพที่ 4.12 อัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยระหว่างปี ค.ศ. 1990-2005

ที่มา: World Bank (2007)

การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ เป็นประเด็นหลักที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบทางด้านการค้าและความท้าทายของทั้งประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว ในปี ค.ศ. 2005 มีการจัดบันทึกการส่งเงินกลับถิ่นฐานของแรงงานจากประเทศกำลังพัฒนาที่ย้ายไปทำงานในต่างประเทศ มีมูลค่าถึง 188 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือเกือบร้อยละ 2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้นของโลก ขณะที่ประเทศที่มีรายได้สูงจะเป็นที่หมายของการเคลื่อนย้ายของแรงงานจากประเทศกำลังพัฒนาโดยคิดเป็นเกือบครึ่งหนึ่งของแรงงานที่เคลื่อนย้ายนั้นจะเคลื่อนย้ายอยู่ระหว่างกลุ่มของประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันหรือในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มประเทศยุโรป เอเชียกลาง และSub-Saharan Africa (ภาพที่ 4.13)

ภาพที่ 4.13 การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ปี ค.ศ. 2005

ที่มา: World Bank (2007)

2. ภาพรวมของประเทศไทย

2.1 การค้าระหว่างประเทศ (trade) ของประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาและมีระบบเศรษฐกิจแบบเปิด (open economy) จึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างมาก เนื่องจากมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยอยู่ในอัตราที่สูงเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 4.1 โดยการค้าระหว่างประเทศโดยรวมของไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2529-2549 มีมูลค่าโดยรวมถึง 79,386,787 ล้านบาท หรือคิดเฉลี่ยเป็น 3,780,323 ล้านบาทต่อปี โดยเป็นการส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศคิดมูลค่ารวมเป็น 39,154,758 ล้านบาท หรือเฉลี่ยปีละ 1,864,512 ล้านบาท โดยช่วงที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการค้าประเทศไทยด้วยพบว่า โครงสร้างการส่งออกสินค้าของไทยจากสินค้าเกษตรกลายเป็นสินค้าใช้เทคโนโลยี อันเป็นผลจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศด้วย (Phongpaichit and Sarntisart, 2000)

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ามูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 การนำเข้ามีมูลค่ามากกว่าการส่งออกทุกปี ทำให้ประเทศไทยต้องประสบกับภาวะขาดดุลการค้ามาโดยตลอด เหตุผลของการขาด

ดุลการค้าดังกล่าวมาจากการที่รูปแบบการผลิตของไทยต้องพึ่งพิงการนำเข้าวัตถุดิบ เครื่องจักร รวมทั้งน้ำมันดิบค่อนข้างมาก การส่งออกที่สูงขึ้นจึงนำไปสู่การนำเข้าสินค้าเหล่านี้มากขึ้น นอกจากนี้รูปแบบการบริโภคของในช่วงเศรษฐกิจเฟื่องฟูก็เป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้มีการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยค่อนข้างมาก ดุลการค้าในช่วงปี พ.ศ. 2529-2540 จึงขาดดุลมาโดยตลอด

จากข้อมูลสังเกตได้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา มูลค่าการส่งออกเริ่มชะลอตัวลง ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการเช่น การลดลงของค่าเงินหยวนของประเทศจีนในปี พ.ศ. 2537 การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้นโยบายตรึงอัตราแลกเปลี่ยนของไทยกับดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งแข็งค่าขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ค่าเงินบาทเทียบกับเงินเยนญี่ปุ่นแข็งค่าขึ้น ซึ่งเป็นการซ้ำเติมการลดลงของอุปสงค์ต่อสินค้าไทยจากปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำของญี่ปุ่นให้เลวร้ายขึ้นไปอีก นอกจากนี้ความสามารถในการแข่งขันของไทยในสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลัก (labor intensive) ก็เริ่มถดถอยลงจากการที่ค่าแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและต้องเผชิญกับการแข่งขันจากประเทศจีนที่มีแรงงานเหลือเฟือ ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่การชะลอตัวของการส่งออกอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. 2539 – 2540 ซึ่งทำให้ต่างชาติเริ่มกังวลกับปัญหาความสามารถในการจ่ายหนี้ของไทยและเป็นปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญที่ทำให้มีการคาดคะเนว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยจะไม่สามารถดำรงอัตราค่าเงินบาทที่ประกาศไว้ได้ เกิดการโจมตีค่าเงินและการไหลออกของเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ และนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 และการลอยตัวของค่าเงินบาทในที่สุด

ในช่วงการเกิดปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจนรัฐบาลต้องปรับระบบปริวรรตเงินตราเป็นแบบลอยตัว ส่งผลให้ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงอย่างรุนแรงเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งผลให้มูลค่าการนำเข้าสินค้าของไทยในปี พ.ศ. 2541 ลดลงอย่างมากกล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2541 การนำเข้ามีมูลค่า 1,677,953 ล้านบาท ลดลงจากปี พ.ศ. 2540 ที่มีมูลค่า 1,874,598 ล้านบาท หรือลดลงทั้งหมดเท่ากับ 196,645 ล้านบาท หรือคิดเป็นการลดลงร้อยละ 10.49 หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจนี้ ดุลการค้าของประเทศกลับมาเกินดุลโดยตลอด จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเริ่มมีการขาดดุลอีกครั้งจากการนำเข้าวัตถุดิบ เครื่องจักร และราคาน้ำมันดิบที่ปรับตัวสูงขึ้นมาก โดยในปีนี้มีมูลค่าการส่งออกของประเทศไทยเท่ากับ 4,399,824 ล้านบาท และมีการนำเข้า 4,737,800 ล้านบาท ทำให้มีการขาดดุลการค้าเท่ากับ 337,976 ล้านบาท และล่าสุดปี พ.ศ. 2549 พบว่าดุลการค้าของประเทศกลับมาเกินดุลที่ 79,753 ล้านบาท

ตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยในอดีตตลาดสหภาพยุโรปเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญที่สุดของไทยในปี พ.ศ. 2530 ตามมาด้วยตลาดสหรัฐอเมริกา ตลาดญี่ปุ่น และตลาดอาเซียน แต่ภายหลังปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมาตลาดสหรัฐอเมริกาก็เพิ่มความสำคัญขึ้นจนเป็นตลาดใหญ่ที่สุด ตลาดอาเซียนก็ได้เพิ่มความสำคัญขึ้นตามลำดับเช่นกันจนกลายเป็นตลาดอันดับสองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 และมีการสลับตำแหน่งอันดับหนึ่งและสองกับสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2544 โดยมีตลาดยุโรปและตลาดญี่ปุ่นเป็นตลาดอันดับสามและสี่ตามลำดับ อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาสัดส่วนการครองตลาดของตลาดอาเซียนก็กลับมีความสำคัญที่สุดอีกครั้ง กล่าวคือมีมูลค่าการส่งออกในกลุ่มอาเซียนถึง 582,130.28 ล้านบาทหรือคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 19.91 เนื่องจากประเทศไทยมีการส่งออกผ่านประเทศสิงคโปร์ค่อนข้างมากคือ 238,241.24 ล้านบาทซึ่งประเทศสิงคโปร์จะทำการส่งออกต่อ (re-export) เป็นจำนวนมาก ดังนั้นทำให้ในปีพ.ศ. 2547 ตลาดอาเซียนมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 22.0 ตามมาด้วยสหรัฐอเมริการ้อยละ 16.1 ตลาดสหภาพยุโรป ร้อยละ 14.3 และตลาดญี่ปุ่นร้อยละ 14.0 ตามลำดับ แนวโน้มดังกล่าวอาจเริ่มมีการเปลี่ยนไปได้เนื่องจากประเทศไทยมีการเปิดการค้าเสรีกับอีกหลายประเทศในช่วงปีหลังๆ และการค้ากับประเทศจีนก็เริ่มมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ

สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยจากตารางที่ 4.3 จะเห็นว่า ในบรรดาสินค้าส่งออกของไทย เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ (อันดับ 1) รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (อันดับ 2) และแผงวงจรไฟฟ้า (อันดับ 3) นับว่ามีความสำคัญที่สุด สัดส่วนรวมกันอยู่ระหว่างร้อยละ 20-22.7 ส่วนการส่งออกเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบมีแนวโน้มลดลง เช่นเดียวกับเสื้อผ้าสำเร็จรูป (อันดับ 8 ตกลงจากอันดับ 5 ในช่วงก่อนหน้านี้) เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงานเข้มข้นและเริ่มประสบกับปัญหาการแข่งขันจากประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ เช่น จีน อินเดีย เวียดนามที่มีการเปิดประเทศมากขึ้น ในขณะที่อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (อันดับ 11 ตกลงจากอันดับ 8 ในช่วงก่อนหน้านี้) ซึ่งเคยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 3.4 ในปี 2542 ได้ลดสัดส่วนลงเหลือเพียงร้อยละ 2.3 ในปี 2548 เนื่องจากประสบปัญหาการกีดกันด้านสุขอนามัย และข้ออ้างว่าไทยทุ่มตลาด ส่วนอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มของสัดส่วนส่งออกสูงขึ้นได้แก่ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (อันดับ 2) มีความสำคัญเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 3.3 ในปี 2542 มาเป็นร้อยละ 7.0 จากการที่ไทยกลายมาเป็นฐานการผลิตรถยนต์ส่วนบุคคลและกระเบาะขนาดเล็ก นอกจากนี้เม็ดพลาสติก (อันดับ 4) ยางพารา (อันดับ 5) และน้ำมันสำเร็จรูป (อันดับ 13) ต่างก็มีมูลค่าสูงขึ้น สัมพันธ์กับแนวโน้มราคาน้ำมันในตลาดโลก

แหล่งนำเข้าที่สำคัญของไทยญี่ปุ่นยังคงครองตำแหน่งแหล่งการส่งออกมายังไทยที่สำคัญที่สุดมาโดยตลอดแต่ก็ลดความสำคัญลง โดยลดลงจากระดับร้อยละ 30.2 ในปี พ.ศ. 2536 มาเป็นร้อยละ 22 ในปี พ.ศ. 2548 ในอดีตสหภาพยุโรปเคยมีความสำคัญอันดับที่สอง แต่ก็ถูกแทนที่ด้วยอาเซียนไปในที่สุด ปัจจุบันอาเซียนมีสัดส่วนร้อยละ 18.3 ส่วนสหภาพยุโรปลดสัดส่วนเหลือเพียงร้อยละ 8.9 ตามด้วยสหรัฐอเมริการ้อยละ 7.3

สินค้านำเข้าที่สำคัญจากตารางที่ 4.4 การนำเข้าที่สำคัญของไทยในปัจจุบันประกอบด้วยสองส่วนใหญ่คือ ส่วนแรกคือ น้ำมันดิบ (ร้อยละ 14.4 ในปี 2548) ซึ่งไทยต้องนำเข้ามาเพื่อผลิตพลังงานในประเทศ จากการที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกได้เพิ่มขึ้นโดยตลอดและไทยต้องพึ่งพิงจากภายนอกเป็นหลัก จึงทำให้การนำเข้ารายการนี้มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนประกอบที่สองที่สำคัญคือ ปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ (ร้อยละ 9.5) เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ (ร้อยละ 8.1) เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 7.4) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (ร้อยละ 5.6) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าสินค้านำเข้าสำคัญเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการผลิตสินค้าส่งออกสำคัญทั้งสิ้น เช่น เป็นวัตถุดิบสำหรับประกอบเครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องไฟฟ้า และสำหรับประกอบยานยนต์ เป็นต้น สัดส่วนการนำเข้าของสินค้าดังกล่าวข้างต้นรวมกันมีขนาดถึงร้อยละ 58.9 ในปี 2548

ตารางที่ 4.1 มูลค่าการนำเข้า การส่งออก ดุลการค้า และมูลค่าการค้าระหว่างประเทศเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น ปี พ.ศ. 2529-2549

ปี	มูลค่า(ล้านบาท)				อัตราการขยายตัว(%)		
	การส่งออก	การนำเข้า	ดุลการค้า	การค้าต่อGDP	การส่งออก	การนำเข้า	การค้า
2529	231,481	246,580	-15,099	38.02585	20.75	-2.99	7.21886
2530	298,099	342,227	-44,128	46.50828	28.78	38.79	33.94232
2531	399,167	500,418	-101,251	57.6731	33.90	46.22	40.48859
2532	509,925	650,101	-140,176	66.2872	27.75	29.91	28.95124
2533	583,206	838,342	-255,136	73.07227	14.37	28.96	22.54449
2534	720,545	967,808	-247,263	79.94474	23.55	15.44	18.76862
2535	815,202	1,020,582	-205,380	80.42513	13.14	5.45	8.732238
2536	921,433	1,143,108	-221,675	83.55421	13.03	12.01	12.461
2537	1,118,049	1,344,831	-226,728	91.45488	21.34	17.65	19.29431
2538	1,381,660	1,755,451	-373,791	106.6428	23.58	30.53	27.37571
2539	1,378,902	1,796,549	-417,647	101.9308	-0.20	2.34	1.222144
2540	1,789,833	1,874,598	-84,765	119.2616	29.80	4.34	15.39876

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ปี	มูลค่า(ล้านบาท)				อัตราการขยายตัว(%)		
	การส่งออก	การนำเข้า	ดุลการค้า	การค้าต่อGDP	การส่งออก	การนำเข้า	การค้า
2541	2,181,082	1,677,953	503,129	140.3439	21.86	-10.49	5.31062
2542	2,150,049	1,800,131	349,918	137.5411	-1.42	7.28	2.36186
2543	2,730,943	2,513,501	217,442	174.3267	27.02	39.63	32.76468
2544	2,802,530	2,691,579	110,951	178.7516	2.62	7.09	4.760562
2545	2,837,663	2,719,439	118,224	171.6745	1.25	1.04	1.146555
2546	3,233,116	3,077,529	155,587	181.9574	13.94	13.17	13.56
2547	3,822,802	3,764,009	58,793	205.8333	18.24	22.31	20.22243
2548	4,399,824	4,737,800	-337,976	237.261	15.09	25.87	20.4409
2549	4,849,247	4,769,493	79,753	237.81596	10.22	0.67	5.2652
เฉลี่ย	1,864,512	1,915,881	-51,296	124	17	16	16

ที่มา: ดัดแปลงและคำนวณด้วยตนเองจากธนาคารแห่งประเทศไทย (2549)

ตารางที่ 4.2 ตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย ปี พ.ศ. 2529 – 2549

ปี	ประเทศ					
	ญี่ปุ่น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	อาเซียน	ประเทศอื่นๆ	รวม
2538	236,099.41 (16.78857)	250,684.82 (17.82571)	232,163.11 (16.50867)	305,660.12 (21.7349)	381,702.63 (27.14214)	1,406,310.09
2539	237,523.90 (16.82049)	253,799.76 (17.97308)	234,306.82 (16.59267)	305,529.53 (21.63637)	380,950.64 (26.97739)	1,412,110.65
2540	270,765.87 (14.98677)	354,551.66 (19.62427)	302,062.96 (16.71905)	390,410.12 (21.60902)	488,909.05 (27.06089)	1,806,699.66
2541	308,416.31 (13.71763)	500,786.96 (22.27382)	413,213.63 (18.37876)	409,056.87 (18.19388)	616,847.42 (27.43591)	2,248,321.19
2542	312,842.62 (14.12267)	479,361.08 (21.63983)	382,666.70 (17.27475)	411,650.29 (18.58315)	628,659.25 (28.3796)	2,215,179.94
2543	408,340.99 (14.72121)	591,688.20 (21.33111)	452,132.51 (16.29995)	537,507.05 (19.37781)	784,158.27 (28.26991)	2,773,827.02
2544	439,830.20 (15.24698)	584,496.96 (20.26194)	482,359.98 (16.7213)	557,801.15 (19.33651)	820,215.6 (28.43327)	2,884,703.89
2545	427,023.43 (14.60438)	579,071.63 (19.80449)	454,479.47 (15.54339)	582,130.28 (19.9091)	881,236.58 (30.13865)	2,923,941.39
2546	471,956.25 (14.19148)	565,094.87 (16.99211)	507,836.16 (15.27037)	684,943.21 (20.59589)	1,095,799.63 (32.9501)	3,325,630.12
2547	541,762.72 (13.98161)	622,724.80 (16.07105)	579,670.53 (14.95992)	852,592.36 (22.00338)	1,278,073.38 (32.9840)	3,874,823.79
2548	603,177.06 (13.58718)	680,330.23 (15.32513)	603,116.19 (13.58581)	976,153.41 (21.98885)	1,576,533.76 (35.5130)	4,439,310.65
2549	626,948.14 (12.6747)	742,608.31 (15.01295)	686,476.78 (13.87817)	1,031,503.41 (20.8534)	1,858,915.41 (37.5807)	4,946,452.05

หมายเหตุ: ในวงเล็บคือร้อยละของการส่งออก

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2549)

ตารางที่ 4.3 สินค้าส่งออกสำคัญ 20 รายการแรกของไทย ปี พ.ศ. 2544 – 2549 (ม.ก.-ธ.ค.)

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549
1. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	10.91	10.22	9.52	10.69	11.46
2. รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	4.28	4.95	5.70	6.99	7.34
3. แผงวงจรไฟฟ้า	4.85	5.76	5.07	5.37	5.42
4. ยางพารา	2.55	3.48	3.55	3.35	4.16
5. เม็ดพลาสติก	2.60	2.68	3.22	3.78	3.47
6. อัญมณีและเครื่องประดับ	3.18	3.14	2.74	2.91	2.83
7. น้ำมันสำเร็จรูป	1.54	1.28	1.83	2.14	2.81
8. เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	1.83	2.11	2.57	2.60	2.71
9. เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ	3.07	3.12	3.34	2.83	2.66
10. เคมีภัณฑ์	1.75	1.98	2.14	2.38	2.64
11. เสื้อผ้าสำเร็จรูป	3.99	3.45	3.21	2.84	2.47
12. ผลิตภัณฑ์ยาง	1.85	1.94	2.01	2.12	2.38
13. อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	2.96	2.67	2.34	2.26	2.29
14. เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของ เครื่องจักรกล	1.36	1.56	1.73	1.91	2.04
15. ข้าว	2.39	2.28	2.80	2.09	1.99
16. เครื่องใช้ไฟฟ้าและส่วนประกอบอื่น ๆ	1.33	1.21	1.91	1.99	1.93
17. เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	1.63	1.80	2.06	1.97	1.77
18. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	1.40	1.55	1.46	1.60	1.45
19. น้ำมันดิบ	0.67	0.81	0.87	1.27	1.22
20. เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบ และส่วน	0.51	0.68	1.29	1.24	1.21
รวมส่งออก 20 รายการ	54.68	56.67	59.36	62.33	64.27

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2549)

ตารางที่ 4.4 สินค้านำเข้าสำคัญ 20 รายการแรกของไทย ปี พ.ศ. 2545 - 2549

รายการ	2545	2546	2547	2548	2549
1. น้ำมันดิบ	8.96	9.52	11.22	14.41	15.62
2. เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	10.00	10.47	9.98	9.27	8.79
3. เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	9.39	8.49	7.95	7.80	7.30
4. เคมีภัณฑ์	7.10	7.21	7.54	6.91	6.86
5. แผงวงจรไฟฟ้า	8.48	7.82	7.72	6.76	6.71
6. เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และ ส่วนประกอบ	5.77	5.68	5.15	5.76	5.90
7. เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์	5.35	5.66	6.97	7.33	5.75
8. สินแร่ โลหะอื่นๆ เศษโลหะและ ผลิตภัณฑ์	2.92	3.13	3.84	3.67	4.72
9. เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและ ทองคำ	3.08	2.77	3.04	3.31	3.02
10. ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์	2.92	3.32	3.17	2.72	2.39
11. ผลิตภัณฑ์โลหะ	1.27	1.27	1.38	1.53	1.96
12. เครื่องมือเครื่องใช้ทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์	1.58	1.81	1.79	1.86	1.85
13. พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	2.37	2.48	2.16	1.90	1.78
14. ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก	2.27	2.18	1.98	1.73	1.74
15. เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน	1.45	1.42	1.46	1.41	1.60
16. น้ำมันสำเร็จรูป	1.01	0.99	1.10	1.46	1.57
17. ก๊าซธรรมชาติ	1.14	0.94	1.14	1.26	1.55
18. เครื่องบิน เครื่องร่อน อุปกรณ์การบิน	1.0	1.11	0.73	1.01	1.45
19. เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด	1.48	1.58	1.49	1.42	1.42
20. ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม	1.10	1.14	1.06	1.00	1.10
รวมนำเข้า 20 รายการ	78.65	78.97	80.87	82.53	83.09

ที่มา: กระทรวงพาณิชย์ (2549)

2.2 การเงิน (finance) ในประเทศไทยจากการเปลี่ยนแปลงของดุลบัญชีทุน พบว่าช่วงเวลาที่ผ่านมาเงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้าอย่างต่อเนื่องเริ่มจากเงินลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นเวลากว่า 15 ปี (เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2529) ต่อมาเป็นช่วงของเงินลงทุนในหลักทรัพย์ที่เริ่มมีมากขึ้นในปี พ.ศ. 2532-2539 (Phongpaichit and Sarntisart, 2000) โดยปัจจุบันการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในหลักทรัพย์มีมูลค่าสูงมาก กล่าวคือในปี พ.ศ. 2549 มีมูลค่าถึง 305 และ 142 พันล้านบาทตามลำดับ โดยการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ในมิติทางการเงินในประเทศไทยจำแนกได้เป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.5 สัดส่วนของดุลบัญชีทุน การลงทุนโดยตรง และการลงทุนในหลักทรัพย์ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ปี พ.ศ. 2536-2549

ปี พ.ศ.	สัดส่วนของดุลบัญชีทุน ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ	สัดส่วนของการลงทุนโดยตรง ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ	สัดส่วนของการลงทุนใน หลักทรัพย์ต่อผลิตภัณฑ์ มวลรวมภายในประเทศ
2536	10.76	1.61	5.59
2537	11.36	0.82	2.47
2538	18.55	1	3.49
2539	15.84	1.14	3.01
2540	-5.27	3.57	4.54
2541	-15.04	10.92	0.57
2542	-10.36	7.59	-0.15
2543	-13.48	4.57	-0.97
2544	-4.95	6.72	-1.3
2545	-2.49	4.23	-2.18
2546	-5.77	5.51	-0.15
2547	4.05	6.31	3.42
2548	11.63	7.87	5.77
2549	5.4	7.55	3.54

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2549)

เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (foreign direct investment: FDI) หมายถึงการที่นักลงทุนต่างชาตินำทรัพยากร (เงินทุน ความรู้ และความสามารถในการประกอบการ) ของตนมาลงทุนประกอบธุรกิจ โดยมีส่วนเป็นเจ้าของและมีอำนาจในการควบคุมบริหารงาน ตลอดจนการเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจดำเนินการ และแนะแนวการใช้ความรู้ทางเทคนิควิชาการในกิจการนั้นด้วย ทั้งนี้ตามหลักการบันทึกรายการในบัญชีดุลการชำระเงิน การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ

เงินทุนส่วนของผู้ถือหุ้น (equity investment) ซึ่งได้แก่เงินทุนของผู้ถือหุ้นต่างชาติเพื่อใช้เป็นทุนจดทะเบียน การเพิ่มทุน รวมทั้งเป็นทุนดำเนินงานของธุรกิจ

เงินกู้จากบริษัทในเครือ (loans from parent companies or direct investment loans) ซึ่งเป็นการกู้เงินของธุรกิจที่มีชาวต่างชาติร่วมถือหุ้น และมีส่วนร่วมในการดูแลดำเนินกิจการ โดยกู้จากบริษัทร่วมทุน บริษัทแม่ หรือบริษัทในเครือที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ

ดังนั้นจึงถือได้ว่าเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นเงินลงทุนที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจมากที่สุด เป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนต่างประเทศมิได้หวังผลตอบแทนในระยะสั้น แต่หวังผลประโยชน์ในระยะยาว เงินลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตเหล่านี้ จึงมิได้ผันแปรหรือไหลกลับอย่างรวดเร็ว แต่จะอยู่ในประเทศเป็นเวลานาน และที่สำคัญเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศถือได้ว่ามี “Positive Externalities” กับเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ทำให้เกิดการว่าจ้างคนเป็นจำนวนมาก เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการพัฒนาบุคลากรในประเทศ เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจึงนับได้ว่ามีความสำคัญที่สุด เมื่อเทียบกับเงินทุนนำเข้าภาคเอกชนสุทธิทุกประเภท โดยรายละเอียดของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในอดีตช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2518-2530 พบว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉลี่ยประมาณ 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 0.6 ของ GDP อันเนื่องมาจากการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศของโลกที่อยู่ระดับต่ำ และปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของไทยในช่วงปี พ.ศ. 2527 ต่อมาระหว่างปี พ.ศ. 2531-2539 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น มาอยู่ที่ระดับเฉลี่ยประมาณ 1.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของ GDP จากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจที่คลี่คลายและค่าเงินบาทที่มีเสถียรภาพมากขึ้น ประกอบกับมีการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตของบริษัทในประเทศญี่ปุ่นเข้ามาทำการผลิตในประเทศไทย

ช่วง พ.ศ. 2540-2544 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของไทยอยู่ในระดับสูง เฉลี่ยประมาณ 4.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.1 ของ GDP เนื่องจากการเพิ่มทุนให้กับบริษัทลูกที่ประสบปัญหาทางการเงินจากการเปลี่ยนแปลงค่าเงินบาทรวมถึงการเพิ่มทุนของสถาบันการเงิน นอกจากนี้ การลอยตัวของค่าเงินทำให้ค่าเงินอ่อนลงก็ยังเป็นแรงจูงใจในการเข้ามาลงทุนของต่างประเทศอีกด้วย

ในช่วงปี พ.ศ. 2545-ปัจจุบันการลงทุนจากต่างประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นอีก แม้ว่าในปี พ.ศ. 2545 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศลดลงมาจากปี พ.ศ. 2544 ที่ 224,842 ล้านบาท เป็น 147,526 ล้านบาท และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยปี พ.ศ. 2549 การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศมีมูลค่าถึง 382,891.58 หรือคิดเป็นร้อยละ 7.54 ของ GDP

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของประเทศไทยในอดีต (ปี พ.ศ. 2529) ส่วนใหญ่มาจากประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ฮองกง สวิสเซอร์แลนด์ ตามลำดับโดยการลงทุนโดยตรงจากกลุ่มประเทศยุโรปและจากกลุ่มประเทศอาเซียนยังมีน้อยมาก ซึ่งการลงทุนโดยตรงจากกลุ่มประเทศยุโรปเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในปี พ.ศ. 2542 คือมีเงินลงทุนโดยตรงกว่า 5 หมื่นล้านบาท นอกจากนี้แล้วประเทศในกลุ่มอาเซียนเริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้นด้วยโดยในปี พ.ศ. 2549 มีมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากกลุ่มประเทศอาเซียนถึง 192,523 ล้านบาท มากกว่าประเทศญี่ปุ่นถึง 2 เท่าและมากกว่ากลุ่มประเทศยุโรปถึง 6 เท่า

ปัจจุบันบทบาทของการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นยังคงมีความสำคัญอยู่ กล่าวคือในปี พ.ศ. 2549 การลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นมีมูลค่า 97,754 ล้านบาท แต่ที่น่าสนใจคือการลงทุนโดยตรงจากกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีมูลค่าถึง 192,523 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 50 ของการลงทุนทั้งหมดในปีนี้ และยังพบว่ามูลค่าการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศจะกระจายการลงทุนไปใน ภาคสถาบันการเงิน อุตสาหกรรม การค้า การบริการ อสังหาริมทรัพย์ เหมืองแร่และขอยหิน การลงทุนและบริษัทโฮลดิ้ง การก่อสร้าง และเกษตร ตามลำดับ

การลงทุนในหลักทรัพย์ (portfolio investment) สถานการณ์ของการลงทุนในหลักทรัพย์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2549 พบว่าในช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจเงินลงทุนในหลักทรัพย์ของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2529 มีมูลค่า 2,517 ล้านบาท ขณะที่ในปี พ.ศ. 2540 มีมูลค่าถึง 138,268 ล้านบาท หรือคิดเป็น ประมาณ 68 เท่าของปี พ.ศ. 2529 ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤติ

เศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 มูลค่าการลงทุนในหลักทรัพย์ได้ลดลงอย่างต่อเนื่องโดยต่ำสุดในปี พ.ศ. 2545 ที่ -47,930 ล้านบาท หรือก็คือมีการนำเงินไปตราสารหนี้หรือตราสารทุนของต่างประเทศมากกว่าในประเทศนั่นเอง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2547 การลงทุนในหลักทรัพย์ของประเทศไทยเริ่มดีขึ้นคือ มีมูลค่าเป็นบวกที่ 8,126 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นอีกในปีถัดมา

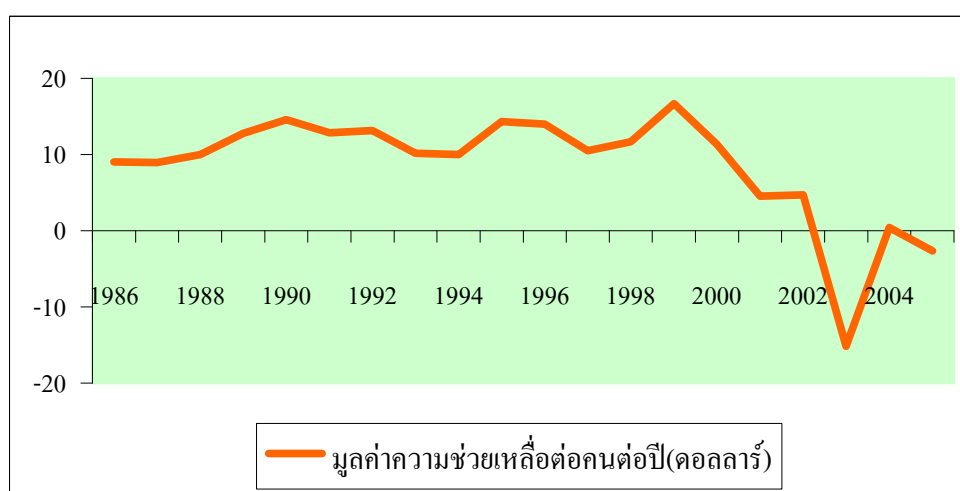
ตารางที่ 4.6 มูลค่าการลงทุนในหลักทรัพย์สุทธิ ปี พ.ศ. 2529-2549

ปี พ.ศ.	มูลค่าการลงทุนในหลักทรัพย์ (ล้านบาท)
2529	2,517
2530	12,862
2531	11,185
2532	36,658
2533	11,507
2534	3,848
2535	14,104
2536	122,628
2537	27,503
2538	85,035
2539	88,242
2540	138,268
2541	20,502
2542	14,884
2543	3,066
2544	-29,467
2545	-47,930
2546	-10,025
2547	8,126
2548	75,212
2549	66,295

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2549)

2.3 ความช่วยเหลือ (Aid) ความช่วยเหลือจากต่างประเทศมายังประเทศไทยจากภาพที่ 4.14 ร้อยละของความช่วยเหลือจากต่างประเทศต่อคนต่อปีปี พ.ศ. 2529-2548 อยู่ที่ 5 ดอลลาร์ต่อคนต่อ

ปี โดยมีแนวโน้มที่ลดลงโดยตลอด แม้จะเพิ่มขึ้นบ้างในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2546 ประเทศไทยมีสัดส่วนเงินช่วยเหลือต่อการนำเข้าสินค้า ซึ่งหมายถึงประเทศได้ให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศมากกว่า ได้รับการช่วยเหลือ

ภาพที่ 4.14 มูลค่าความช่วยเหลือต่อคน ปี ค.ศ. 1986-2004

ที่มา: World Bank (2007)

2.4 การเคลื่อนย้ายแรงงาน (Migration) พบว่าในปี พ.ศ. 2540 มีแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นจำนวน 63,582 และเพิ่มจำนวนเป็น 95,728 คนในปี 2548 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 50.5 ของปี พ.ศ. 2540 โดยแรงงานที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยส่วนใหญ่มาจากประเทศญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 22 ของแรงงานทั้งหมดที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ตามมาด้วยประเทศ อังกฤษ จีน อินเดีย และอเมริกาตามลำดับ โดยอาชีพที่มีแรงงานเข้ามาทำงานมากที่สุด 2 อันดับได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ หรือผู้ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมของราชการระดับอาวุโส ผู้จัดการ และ ผู้ปฏิบัติงานด้านบริหาร และงานจัดการหรือผู้ประกอบการวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 83.10 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดในปี พ.ศ. 2548

ตารางที่ 4.7 จำนวนแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2540-2548

สัญชาติ	ปี พ.ศ. (2540 – 2548) / จำนวนคน								
	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
ญี่ปุ่น	10224	11368	13608	13355	9299	13675	15807	18875	21086
อังกฤษ	7903	8934	6144	5694	2940	5148	5693	6877	8474
จีน	5964	6648	5656	5890	2076	4593	5208	6520	8452
อินเดีย	6237	6937	6506	5083	3780	5135	5619	6467	8229
อเมริกา	7128	8023	6090	4683	2981	4099	4459	5276	6403
จีนไต้หวัน	1106	1463	2889	4223	2572	3681	4075	4559	5132
ฟิลิปปินส์	2117	2397	3135	2725	1400	2337	2600	3251	4703
ออสเตรเลีย	2480	2764	2093	2106	1468	2089	2275	2629	3123
เกาหลีใต้	-	-	2011	2268	728	1571	1931	2517	2950
เยอรมัน	2340	2607	2118	1950	866	1783	2010	2319	2689
อื่นๆ	16792	17284	23363	28819	30414	14486	20746	23461	22272
รวม	63582	69751	73613	76796	59978	58597	70423	82751	95728

ที่มา: กรมการจัดหางาน (2549)

ด้านการท่องเที่ยวพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ประมาณ 10 ล้านคนต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2548 เพิ่มจำนวนจากปี พ.ศ. 2538 ถึงประมาณ 4 ล้านคน และโดยเฉลี่ยแล้วระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวเข้ามาพำนักในประเทศอยู่ที่ 8 วัน

ตารางที่ 4.8 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และระยะเวลาพำนักเฉลี่ย ปี พ.ศ. 2538–2548

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ		ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย ของนักท่องเที่ยว (วัน)
	พันคน	เปลี่ยนแปลง	
2538	6,951.60	12.7	7.4
2539	7,192.10	3.5	8.2
2540	7,221.30	0.4	8.3
2541	7,764.90	7.5	8.4

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ		ระยะเวลาพำนักระยะ ของนักท่องเที่ยว (วัน)
	พันคน	เปลี่ยนแปลง	
2542	8,580.30	10.5	8
2543	9,508.60	10.8	7.8
2544	10,062.00	5.8	7.9
2545	10,799.10	7.3	8
2546	10,004.50	-7.4	8.2
2547	11,650.73	16.45	8.1
2548	10,317.71	-11.44	8

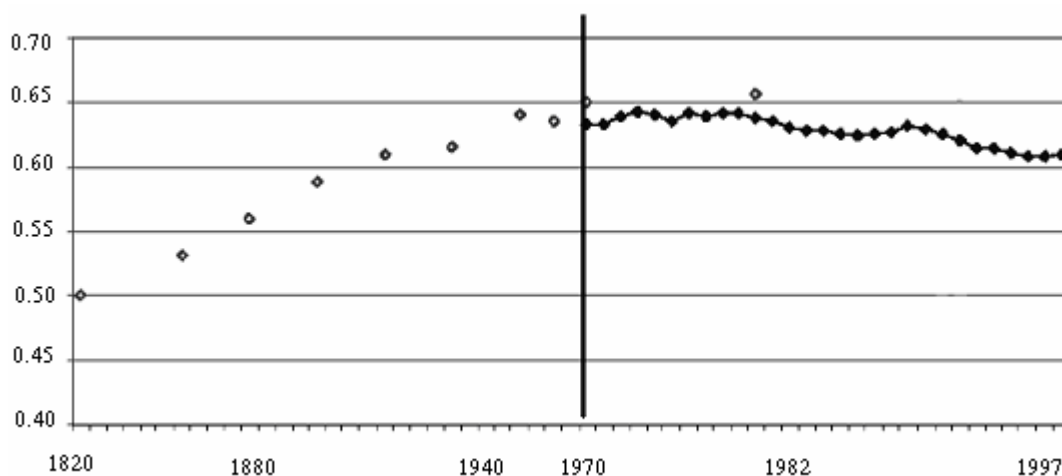
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2549)

ภาพรวมของการกระจายรายได้

ส่วนนี้จะเป็นการอธิบายถึงสถานการณ์การกระจายรายได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสถานการณ์ในอดีตและปัจจุบันมากขึ้น

1. ภาพรวมการกระจายรายได้ของโลก

สถานการณ์การกระจายรายได้ ของโลกพบว่าการกระจายรายได้ของประชากรในโลก แสดงโดย ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ในช่วงแรกการกระจายรายได้มีแนวโน้มเลวลงโดยตลอดจนกระทั่งปี ค.ศ. 1980 ที่เริ่มมีแนวโน้มการปรับตัวที่ดีขึ้น แต่แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้นั้น มีแนวโน้มการปรับตัวที่ลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ภาพที่ 4.15 การกระจายรายได้ของโลก ปี ค.ศ. 1820-1997

ที่มา: อดิศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2550)

2. ภาพรวมการกระจายรายได้ในประเทศไทย

สถานการณ์การกระจายรายได้ในภาพรวมแม้จะมีการปรับตัวที่ดีขึ้นแต่ก็ไม่ชัดเจนมากนัก โดยจากภาพที่ 4.25 แสดงร้อยละของรายได้แบบแบ่งชั้นประชากรออกเป็น 5 ชั้นรายได้ พบว่าในปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2549 ความแตกต่างของรายจ่ายของประชากรมีจำนวนลดลง อันเป็นผลมาจากชั้นรายจ่ายที่ 5 หรือชั้นรายได้ที่มีระดับรายได้สูงสุดมีรายได้ลดลง โดยในส่วนของชั้นรายได้ที่ 1 ระดับรายได้ก่อนข้างจะทรงตัว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 โดยมีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แสดงในตารางที่ 4.9 และ 4.10

ส่วนการกระจายรายได้โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) พบว่าการกระจายรายได้มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตลอดช่วง แต่การเปลี่ยนแปลงยังมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ในระดับที่สูง โดยจากตารางที่ 4.11 พบว่าจากปี พ.ศ. 2531 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิอยู่ที่ 0.487 ลดลงเหลือ 0.515 ในปี พ.ศ. 2549 แต่การปรับตัวก่อนข้างผันผวนตลอดช่วงเวลาโดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิของทั่วประเทศแสดงไว้ในตารางที่ 4.11 และเมื่อสังเกตการกระจายรายได้แบบแยกตามภาค พบว่าก่อนข้างผันผวน กล่าวคือการกระจายรายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงอยู่ตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษา โดยในปัจจุบันในภาคเหนือมีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้มากที่สุด ตามมาด้วย ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานครตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 รายได้เฉลี่ยในแต่ละชั้นรายได้ (5 กลุ่มชั้นรายได้) ปี พ.ศ. 2529-2549 (หน่วย : บาท/คน/เดือน)

	2529	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549
ชั้นรายได้ที่ 1	259	303	372	453	556	687	792	740	869	983	1,163
ชั้นรายได้ที่ 2	338	470	578	721	871	1,089	1,220	1,155	1,360	1,555	1,874
ชั้นรายได้ที่ 3	528	667	819	1,040	1,238	1,535	1,728	1,642	1,930	2,220	2,689
ชั้นรายได้ที่ 4	871	1,014	1,243	1,594	1,879	2,315	2,599	2,511	2,873	3,309	4,012
ชั้นรายได้ที่ 5	2,345	2,520	3,171	4,066	4,652	5,639	5,863	5,984	6,696	7,868	9,221
เฉลี่ย	856	995	1,237	1,575	1,839	2,253	2,441	2,406	2,746	3,187	3,792

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ตารางที่ 4.10 ส่วนแบ่งรายได้ในแต่ละชั้นรายได้ (5 กลุ่มชั้นรายได้) ปี พ.ศ. 2529-2549 (หน่วย : ร้อยละ)

	2529	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549
ชั้นรายได้ที่ 1	4.53	6.08	6.00	5.75	6.05	6.10	6.49	6.15	6.32	6.17	6.15
ชั้นรายได้ที่ 2	7.89	9.44	9.37	9.15	9.47	9.67	10.00	9.60	9.91	9.76	9.90
ชั้นรายได้ที่ 3	12.36	13.39	13.25	13.21	13.45	13.60	14.16	13.65	14.06	13.93	14.22
ชั้นรายได้ที่ 4	20.37	20.40	20.10	20.24	20.43	20.58	21.30	20.86	20.93	20.77	21.19
ชั้นรายได้ที่ 5	54.84	50.68	51.29	51.66	50.60	50.05	48.05	49.74	48.78	49.37	48.54
เฉลี่ย	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ตารางที่ 4.11 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) จำแนกตามภาค และจำแนกตามเขตพื้นที่ ปี พ.ศ. 2529-2549

ปี พ.ศ.	ทั่วประเทศ	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	เขตเมือง	เขตชนบท
2531	0.487	0.388	0.435	0.439	0.454	0.463	0.434	0.439
2533	0.515	0.420	0.480	0.468	0.434	0.469	0.478	0.447
2535	0.536	0.457	0.462	0.476	0.471	0.481	0.494	0.439
2537	0.520	0.405	0.461	0.468	0.472	0.498	0.473	0.457
2539	0.513	0.401	0.468	0.458	0.470	0.470	0.479	0.440
2541	0.507	0.415	0.443	0.462	0.460	0.491	0.465	0.450
2543	0.522	0.417	0.448	0.469	0.483	0.476	0.471	0.468
2545	0.507	0.438	0.437	0.467	0.469	0.464	0.473	0.448
2547	0.493	0.422	0.433	0.478	0.448	0.445	0.461	0.445
2549	0.515	0.452	0.445	0.491	0.499	0.475	0.479	0.484

หมายเหตุ: ค่าสัมประสิทธิ์ จินี (Gini coefficient) เป็นเครื่องมือในการวัดความไม่เท่าเทียมในรูปของสัดส่วน (Gini ratio) ซึ่งค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 ยิ่งค่าเข้าใกล้

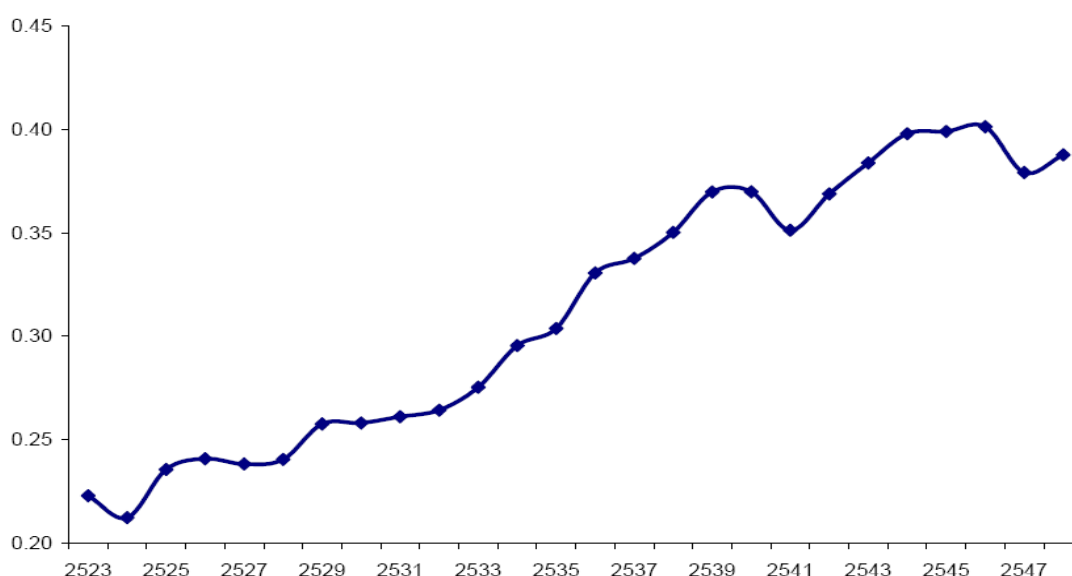
1 มากเท่าไร แสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ โดยคำนวณจากการใช้ค่าของพื้นที่ระหว่าง Lorenz curve ของการกระจายรายได้เพื่อการ

อุปโภคบริโภคกับเส้นการกระจายรายได้สมบูรณ์เป็นตัวตั้ง และค่าของพื้นที่ใต้เส้นการกระจายรายได้สมบูรณ์ทั้งหมดเป็นตัวหาร

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

สาเหตุของปัญหาการกระจายรายได้ของประเทศไทยส่วนหนึ่ง อาจเกิดจากโครงสร้างการจ้างงานของประเทศ โดยกำลังแรงงานสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือแรงงานในระบบ และแรงงานนอกระบบ ซึ่งส่วนใหญ่แรงงานในประเทศไทยจะเป็นแรงงานที่อยู่นอกระบบ (Informal Workers) และเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนในรูปของค่าจ้าง (Non-Wage Employees) ที่แน่นอนในแต่ละเดือน ดังนั้นรายได้ของแรงงานกลุ่มนี้ก็มีความไม่แน่นอน และขึ้นอยู่กับผลประกอบการของนายจ้างหรือการเจรจาต่อรองกันเองระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง

จากฐานข้อมูลกำลังแรงงานของประเทศไทย แรงงานในระบบสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) ลูกจ้างในภาคเอกชน (Private Employee) ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 31 ของกำลังแรงงาน 2) ข้าราชการและพนักงานของรัฐ (Government Employee) ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 7 ของกำลังแรงงาน และ 3) ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ (State-Enterprise Employee) ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 1 ของกำลังแรงงาน โดยสัดส่วนของแรงงานในระบบมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากประมาณร้อยละ 22 ในปี พ.ศ. 2523 เป็นประมาณร้อยละ 39 ในปี พ.ศ. 2548

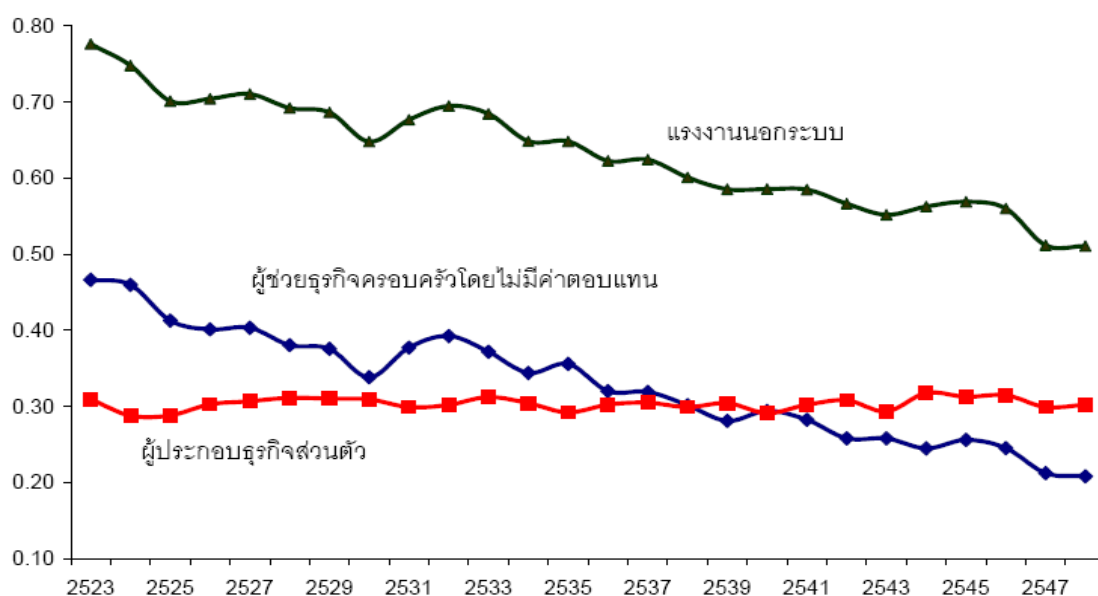

ภาพที่ 4.16 สัดส่วนแรงงานในระบบต่อกำลังแรงงาน ปี พ.ศ. 2523-2547

ที่มา: พริยะ ผลพิรุฬห์ (2550)

สำหรับแรงงานนอกระบบนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ผู้ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่มีค่าตอบแทน (Unpaid Family Workers) ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 40

ของกำลังแรงงาน และ 2) ผู้ประกอบธุรกิจส่วนบุคคล (Own-Account Workers) ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 21 ของกำลังแรงงาน

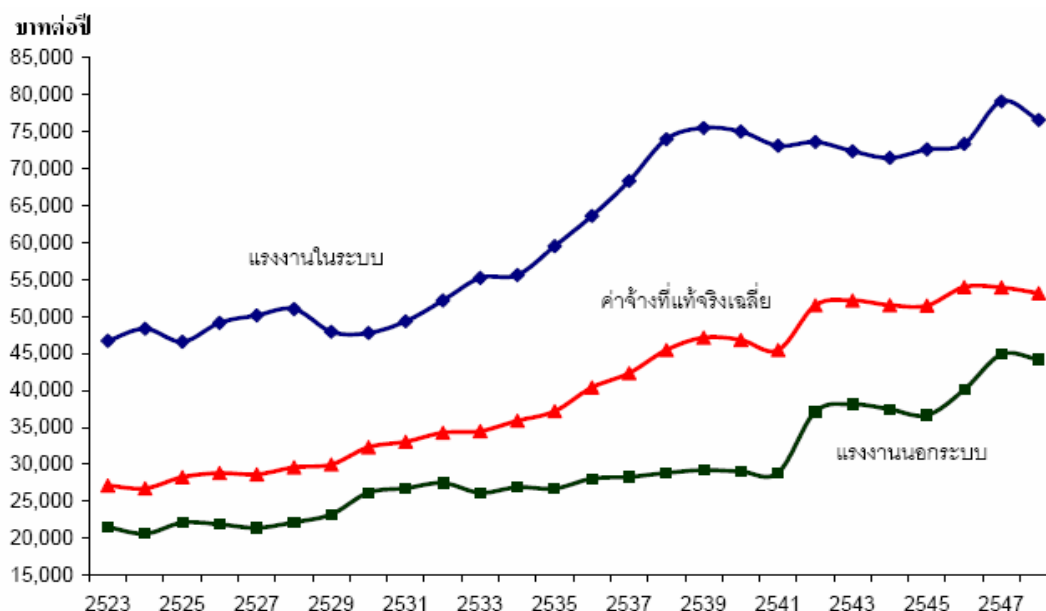

ภาพที่ 4.17 สัดส่วนของแรงงานนอกระบบ ผู้ช่วยธุรกิจครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน และผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวต่อกำลังแรงงาน ปี พ.ศ. 2523-2548

ที่มา: พริยะ ผลพิรุฬห์ (2550)

การศึกษาของ Pholphirul (2005) ที่ได้คำนวณค่าจ้างที่แท้จริง (real wage) ของแรงงานในระบบ และค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานนอกระบบ รวมถึงค่าจ้างที่แท้จริงโดยเฉลี่ย (แบบถ่วงน้ำหนัก) ของแรงงานไทย โดยจากรูปที่ 4.18 จะเห็นได้ว่าโดยค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานในระบบเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะในช่วงระหว่างปี 2528-2539 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการขยายตัวสูงและได้รับการลงทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก โดยพบว่าค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานนอกระบบไทยเพิ่มขึ้นจาก 47,928 บาทต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2528 เป็น 75,483 บาทต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2539 และลดลงเหลือ 73,327 บาทต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2546 เนื่องจากผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Crisis) และเพิ่มขึ้นหลังจากนั้นเพียงเล็กน้อยเป็น 76,567 บาทต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2548 จากตัวเลขดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนว่า ในช่วงเวลาประมาณ 25 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2523-2548) ค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานในระบบของไทยเพิ่มสูงขึ้นประมาณร้อยละ 60 ในขณะที่ค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานนอกระบบได้ปรับเพิ่มสูงขึ้นจาก 21,512 บาทต่อคนต่อปี

ในปี พ.ศ. 2523 เป็น 44,167 บาทต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2548 หรือคิดเป็นประมาณ 2 เท่าของปี พ.ศ. 2523

ภาพที่ 4.18 ค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานในระบบ ค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานนอกระบบ และค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานไทย ปี พ.ศ. 2523-2548

ที่มา: พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2550)

นอกจากนี้อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การกระจายรายได้ของประเทศไทยอยู่ในระดับที่สูง คือ ปัญหาด้านการศึกษา ซึ่งพบว่า แรงงานที่มีการศึกษาที่สูงจะได้รับค่าจ้างที่สูงกว่าแรงงานที่มีการศึกษาน้อย โดยในปี พ.ศ. 2549 แรงงานส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต่ำกว่า โดยมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 23 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 65 ของจำนวนแรงงานทั้งหมด ขณะที่แรงงานที่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษากลับมีเพียง 5 ล้านคน เท่านั้น ทั้งนี้จากการศึกษาของ Krongkaew, Chamnivickorn and Nitithanprapas (2006) ได้คำนวณค่าจ้างที่แท้จริงของแรงงานจำแนกตามระดับการศึกษาได้ดังตารางที่ 4.13 ซึ่งพบว่า แรงงานที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าประถมศึกษาได้รับค่าจ้างเพียง 3,376 บาทต่อคนต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2544 ขณะที่แรงงานที่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีค่าจ้างที่แท้จริงสูงถึง 11,833 บาทต่อคนต่อเดือน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างค่าจ้างระหว่างแรงงานที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 จำนวนผู้มีงานทำที่อยู่ในแรงงานในระบบและนอกระบบ จำแนกตามระดับการศึกษา
ปี พ.ศ. 2549

ระดับการศึกษา	ผู้มีงานทำ (พันคน)		
	รวม	ในระบบ	นอกระบบ
รวม	35,502.3	13,684.1	21,818.2
ไม่มีการศึกษา	61.312	319.3	942.3
ต่ำกว่าประถมศึกษา	12024.2	2272.5	9751.6
ประถมศึกษา	7635.6	2554.2	5081.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	5116.0	2260.1	2855.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4271.6	2322.3	1949.3
อุดมศึกษา	4989.0	3824.3	1164.7
การศึกษาอื่นๆ	204.4	131.4	73.0

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

ตารางที่ 4.13 ระดับการศึกษาและค่าจ้างที่แท้จริง ปี พ.ศ. 2535-2544

ระดับการศึกษา	ค่าจ้างที่แท้จริง (บาท/คน/เดือน)					
	2535	2539	2540	2541	2542	2544
ทั้งหมด	5,012	5,802	6,070	5,680	5,568	5,766
ต่ำกว่า	3,187	3,899	3,944	3,516	3,443	3,376
ประถมศึกษา						
มัธยมศึกษา	5,410	5,782	5,686	5,119	4,877	4,754
วิชาชีพ	7,430	8,108	8,536	7,088	7,401	7,794
มหาวิทยาลัย	11,433	12,684	13,147	11,731	11,164	11,833

ที่มา: Krongkaew, Chamnivickorn and Nitithanprapas (2006)

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติเข้ามาช่วยตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ การศึกษาส่วนนี้จึงประกอบไปด้วยการคาดประมาณและทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็นการคาดประมาณแบบจำลองโลกาภิวัตน์โดยรวม และแบบจำลองโลกาภิวัตน์แบบแยกภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การทดสอบความนิ่งของข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series) ซึ่งโดยธรรมชาติของข้อมูลอาจมีความสัมพันธ์กับแนวโน้มของเวลา (Time Trend) ซึ่งจากสาเหตุดังกล่าวทำให้การคาดประมาณเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นอนุกรมเวลา อาจมีความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious Relationship) หรืออาจกล่าวได้ว่า เมื่อใดก็ตามที่มีตัวแปรตามตัวใดตัวหนึ่งในแบบจำลองที่ต้องการศึกษาของคุณสมบัติ Stationary หรือเรียกว่า Non-Stationary การประมาณค่าแบบจำลองจะทำให้ผลการคาดประมาณเกิดความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริงขึ้นเนื่องจากตัวแปรอิสระ (Dependent Variables) และตัวแปรตาม (Independent variables) อาจมีความสัมพันธ์กับเวลา (Correlated trend) มากกว่าในลักษณะของพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Underlying Economic Relationship)

ดังนั้นก่อนที่จะเลือกวิธีการประมาณค่าแบบจำลองที่ต้องการศึกษา จึงควรมีการทดสอบ Stationary ก่อน เพื่อที่จะเลือกวิธีการประมาณค่าที่เหมาะสมกับแบบจำลองที่สร้างขึ้น โดยที่ Stationary Test เป็นการทดสอบ Stochastic Process (กระบวนการอธิบายตัวแปร โดยใช้ตัวแปรของมันเองในอดีต) ว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการแปรปรวนของแบบจำลองอันเนื่องมาจากเวลา แสดงว่าตัวแปรดังกล่าวเป็น Non-Stationary ในขณะที่ตัวแปรดังกล่าวจะเป็น Stationary ก็ต่อเมื่อมี Stochastic Process คงที่ตลอดช่วงเวลา

วิธีการที่สามารถทดสอบคุณสมบัติความนิ่งของข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับกัน คือการทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วย Unit Root Test และเลือกใช้วิธีของ Augmented Dickey-Fuller Test (ADF) แสดงอยู่ในรูปแบบสมการทั่วไปเพื่อการทดสอบได้ดังนี้

$$\Delta Y_t = \alpha + \beta t + \rho Y_{t-1} + \sum_{i=1}^p \lambda_i \Delta Y_{t-i} + \varepsilon_t \quad (5.1)$$

โดยที่ Y คือตัวแปรที่ต้องการตรวจสอบ

t คือ ค่าแนวโน้ม (Trend)

จากสมการที่ 5.1 จะทำการทดสอบสมมติฐานหลัก (Null Hypothesis: H_0) โดยพิจารณาจากค่าสัมบูรณ์ของ τ (ค่าสถิติของตัวแปรจากการทดสอบด้วย ADF-Test) ที่มีค่าน้อยกว่าค่าสัมบูรณ์ของค่าวิกฤติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่ทดสอบมีลักษณะเป็น Non-stationary หรือ I (d) โดยที่ d มีค่าใดๆที่มากกว่า 0 ผลการทดสอบ Stationary ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการทดสอบ Unit Root Test ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	Integrated of order	Dickey-Fuller test statistics			ADF ⁴ (Lagged No.)
		สมการที่ 1 ¹	สมการที่ 2 ²	สมการที่ 3 ³	
Egi	I(1)		-3.7671		0
Fdi	I(1)		-4.7899		0
Gini	I(1)		-6.5473		0
Pgnp	I(1)	-2.1740			0
Trade	I(1)			-4.5716	7
Pgnp ²	I(1)	-2.1961			0
Fdi_ag	I(1)		-4.153514		0
Fdi_in	I(1)		-4.099645		0
Trade_ag	I(1)			-5.576296	1
Trade_in	I(1)	-3.216924			0

หมายเหตุ: ¹ คือ $Y_t = \rho Y_{t-1} + \varepsilon_t$

² คือ $Y_t = \alpha + \rho Y_{t-1} + \varepsilon_t$

³ คือ $Y_t = \alpha + \beta t + \rho Y_{t-1} + \varepsilon_t$

⁴ คือ การใส่พจน์ $\sum_{i=1}^p \beta_i \Delta Y_{t-i}$ เพิ่มเข้าไปในสมการ

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลการทดสอบความหยุดนิ่งของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ดัชนีความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา (Egi) การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น (Fdi) สัมประสิทธิ์จีนิ (Gini) รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อบุคคล (Pgnp) สัดส่วนของการค้าระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น (Trade) รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อบุคคลยกกำลังสอง (Pgnp²) การส่งออกสินค้าในภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเบื้องต้น (Trade_ag) การส่งออกสินค้าในภาคอุตสาหกรรมเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (Trade_in) การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (Fdi_ag) และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น (Fdi_in) ซึ่งพบว่าตัวแปรทุกตัวมีคุณสมบัติ Non-stationary ที่ระดับ At Level ดังนั้นจึงทำการหาผลต่างอันดับหนึ่ง (First Difference) หรือ I(1) ของตัวแปรทุกตัวและพบว่าทุกตัวแปรมีคุณสมบัติ Stationary

ผลการคาดประมาณแบบจำลองโลกาภิวัตน์โดยรวม

ส่วนนี้จะทำการคาดประมาณแบบจำลองทางเศรษฐมิติ เพื่อให้ได้รับค่าสัมประสิทธิ์และเครื่องหมายที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ทั้งนี้จะคาดประมาณโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS) โดยแบ่งออกเป็นผลการคาดประมาณแบบจำลองความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้

$$\text{Gini}_t = a_0 + a_1 \text{Trade}_t + a_2 \text{Fdi}_t + a_3 \text{Pgnp}_t + a_4 \text{Pgnp}_t^2 + a_5 \text{Egi}_t + \varepsilon_t \quad (\text{Eq.1})$$

จากตารางที่ 5.3 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนด (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.8755 หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ทั้งหมดในแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 87.55 และที่เหลือร้อยละ 12.45 สามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยอื่นนอกเหนือจากตัวแปรอิสระในแบบจำลอง ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjusted R^2) ด้วยองศาแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) มีค่าเท่ากับ 0.8341

นอกจากนั้นค่า F-statistic มีค่าเท่ากับ 21.11512 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.0000 หมายถึง การปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Null Hypothesis) ที่ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวในสมการไม่สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม แล้วทำการยอมรับสมมติฐานรอง (Alternative Hypothesis)

ที่ว่าตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวในสมการสามารถอธิบายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 และค่า Derbin-Watson ที่เท่ากับ 2.0325 ยังแสดงให้เห็นว่า ผลการคาดประมาณไม่มีปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันอีกด้วย โดยมีผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังนี้

ตารางที่ 5.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
	Gini
Constant	0.113734 ^{ns} (1.282981)
Trade	0.000539* (1.781423)
Fdi	-0.001008 ^{ns} (-0.682307)
Pgnp	8.00x10 ⁻⁷ ^{ns} (0.945006)
Pgnp ²	-2.44x10 ⁻¹¹ ** (-2.177232)
Egi	0.872429*** (2.520411)
R ²	0.875597
Adjusted-R ²	0.834129
F-statistic	21.11512***
DW.	2.032518

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-statistic *** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญที่ 0.01

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 * หมายถึง มีระดับนัยสำคัญที่ 0.10

ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่มา: จากการวิเคราะห์ตามสมการที่ Eq.1

การค้าระหว่างประเทศเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Trade) มีความสัมพันธ์กับค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini) ในทิศทางเดียวกัน คือเมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของการค้าระหว่าง

ประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้สัมประสิทธิ์จีเนียเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.078123 ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดของ Stolper-Samuelson ที่เสนอว่าประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ต้องส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลักจึงจะทำให้การกระจายรายได้ปรับตัวดีขึ้น แต่ทั้งนี้พบว่า การส่งออกของไทยโดยส่วนใหญ่เป็นการส่งออกสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก และถ้าประเทศส่งออกมากขึ้นจะทำให้ความต้องการแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ และผลตอบแทนของแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบเช่นกัน ซึ่งการที่ผลตอบแทนของแรงงานที่มีทักษะเพิ่มมากกว่าผลตอบแทนของแรงงานไร้ทักษะ ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การกระจายรายได้มีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น โดยผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Londono, Spilimbergo and Szekely (1999) และ Milanovic (2003) ที่พบว่าการค้าระหว่างประเทศ จะทำให้การกระจายรายได้แย่ลงเนื่องจากประชากรที่มีรายได้สูงจะได้รับประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศมากกว่าประชากรที่มีรายได้ต่ำ และจากการศึกษาของ Arbache, Dickerson and Green (2004) ที่ศึกษาถึงผลกระทบของการค้าระหว่างประเทศต่อค่าจ้างในประเทศกำลังพัฒนา พบว่าการค้าทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งจะส่งผลดีต่อแรงงานที่มีการศึกษาสูงเท่านั้น โดยหลักฐานทางสถิติของประเทศไทยสามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 สัดส่วนสินค้าส่งออกจำแนกตามปัจจัยการผลิตหลัก ปี พ.ศ. 2531-2549

	2531	2534	2537	2540	2543	2545	2546	2547	2548	2549
สินค้าที่ใช้แรงงาน	30.4	32.0	29.5	22.2	19.6	19.7	19.2	18.1	16.4	16.4
สินค้าที่ใช้เทคโนโลยี	14.8	23.1	32.4	38.4	44.0	58.8	63.3	62.3	63.8	64.3
สินค้าที่ใช้วัตถุดิบอาหาร	40.3	28.6	23.3	20.2	15.1	15.2	14.6	13.6	13.7	13.4
อื่นๆ	14.4	16.0	14.6	19.0	21.1	6.12	6.72	5.88	5.95	5.78
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

ที่มา: จากการคำนวณ

การส่งออกสินค้าของประเทศไทยพบว่าการเปลี่ยนแปลงการส่งออกสินค้า จากการส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลัก กลายมาเป็นสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลักมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2531 สินค้าส่งออกของไทยมีสัดส่วนของสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นถึงร้อยละ 30 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด โดยลดลงมาเหลือเพียงร้อยละ 16 ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่สัดส่วนสินค้าส่งออกที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้นกลับเพิ่มขึ้นประมาณ 4 เท่าตัว จากร้อยละ 15 เป็นร้อยละ 64 ในช่วงเวลาเดียวกัน

ส่วนการนำเข้า เมื่อสังเกตจากมูลค่าสินค้าเข้าพบว่า การนำเข้าส่วนใหญ่ของประเทศเป็น การนำเข้าเครื่องจักรซึ่งจัดเป็นแหล่งที่มาของเทคโนโลยีจากต่างประเทศร่วมกับการลงทุนโดยตรง จากต่างประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2541 การนำเข้าเครื่องจักรของไทยมีมูลค่า 785,818 ล้านบาท และ เพิ่มขึ้นเป็น 1,770,336 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2549 โดยในปี พ.ศ. 2549 การนำเข้าเครื่องจักรคิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 36 ของการนำเข้าทั้งหมด

เมื่อพิจารณาจากสินค้าเข้าจำแนกตามภาคเศรษฐกิจในส่วนของสินค้าทุนพบว่า สินค้าทุนที่ นำเข้ามาในประเทศไทย 3 อันดับแรก ได้แก่ เครื่องจักรกลและชิ้นส่วนที่ใช้ในอุตสาหกรรม ต่อมา คือ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ และสุดท้ายคือ ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์และ อุปกรณ์ประกอบ ซึ่งคิดสัดส่วนเฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2538-2549 พบว่ามีสัดส่วนกว่าร้อยละ 80 ของ การนำเข้าสินค้าทุนทั้งหมดอีกด้วย

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (FDi) มีความสัมพันธ์กับค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini) ในทิศทางตรงกันข้าม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เหตุผล หนึ่งอาจเป็นเพราะว่า ผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในแต่ละภาคเศรษฐกิจ อาจ ส่งผลต่อปัญหาการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันทำให้ผลของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศใน ภาพรวมไม่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับการกระจายรายได้ของประเทศ เช่นในการศึกษาของ Bogliaccini (2008) ที่ทำการศึกษาผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจำแนกภาคเศรษฐกิจต่อการ กระจายรายได้ในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา และผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบของการลงทุน โดยตรงต่อการกระจายรายได้จะแตกต่างกันไปในแต่ละภาคเศรษฐกิจ ซึ่งถ้าการลงทุนนั้นจะเป็น การลงทุนในภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานเป็นหลักจะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น แต่ถ้าเป็นการ ลงทุนในภาคที่ต้องการใช้แรงงานน้อย จะทำให้การกระจายรายได้แย่ลง

ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา (Egi) มีความสัมพันธ์กับสัมประสิทธิ์จินี (Gini) ใน ทิศทางเดียวกัน คือเมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้สัมประสิทธิ์จินีเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.583756 เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ ณ ระดับ ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะ การศึกษาสะท้อนถึงรายได้ของแรงงานโดยตรง ซึ่งการศึกษาที่มีความแตกต่างย่อมทำให้รายได้ของแรงงานแตกต่างกันด้วย โดยผลการศึกษาที่ เกิดขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของ สุริยะ เจริมประชานรากร (2546) ที่พบว่าความไม่เท่าเทียม กันของการศึกษาเป็นสาเหตุให้การกระจายรายได้ในประเทศไทยมีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น แต่

ในการศึกษาในครั้งนี้มีความแตกต่างกับการศึกษาของ สุริยะ ดังนี้ คือ การศึกษาของ สุริยะ จะใช้ระดับปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรจำแนกตามระดับรายได้ และตามภูมิภาคของประเทศแทนความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา แต่การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการวัดความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาแบบโดยรวมของทั้งประเทศ ซึ่งคำนวณโดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิ

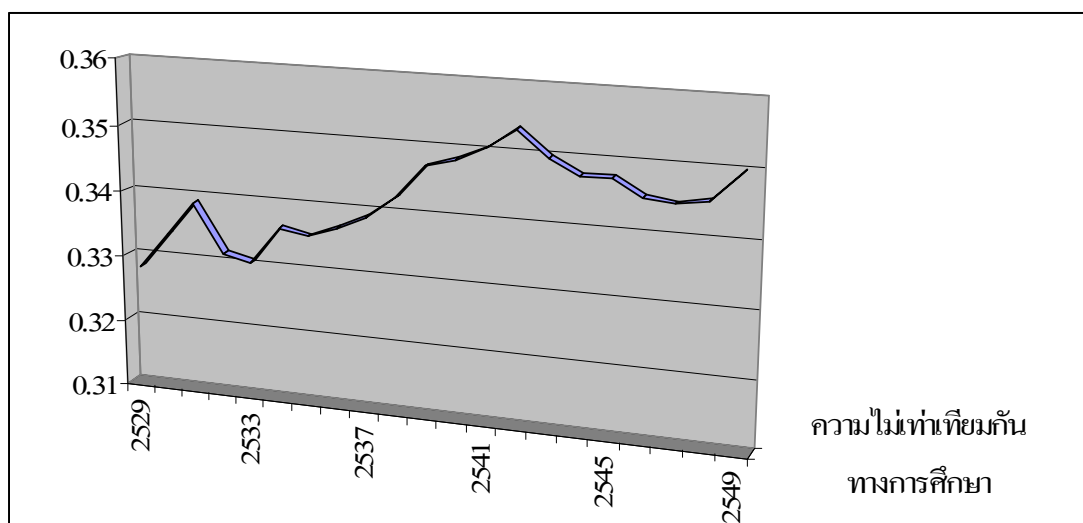
ปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มของความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา (แสดงโดยค่าสัมประสิทธิ์จีนิ) เพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการศึกษามีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น แม้ว่าปัจจุบันภาครัฐจะใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษาเป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2543 รัฐบาลใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 222,051 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 294,954 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2549 แต่ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาของประเทศไทยก็ยังคงเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการกระจายการศึกษายังไม่ทั่วถึง ทั้งนี้จากการศึกษาของ ตรีเทพ นพคุณ (2550) ยังพบว่าค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของภาครัฐทำให้การกระจายรายได้ระหว่างภูมิภาคภายในและภูมิภาคชายฝั่งของประเทศมีความเหลื่อมล้ำมากขึ้น

โดยตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ระดับปีการศึกษาเฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือนของประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่จะแตกต่างกันตามระดับรายได้ของครัวเรือน โดยในแผนพัฒนาฉบับที่ 6 ครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 20 มีระดับปีการศึกษาเฉลี่ยอยู่ที่ 9.25 ปี ขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุดร้อยละ 20 มีระดับปีการศึกษาเฉลี่ยเพียง 3.95 ปีเท่านั้น

ตารางที่ 5.4 รายจ่ายของรัฐบาลเพื่อการศึกษา ปี พ.ศ. 2543-2549

ปีพ.ศ.	รายจ่ายเพื่อการศึกษา (ล้านบาท)
2543	221,051.1
2544	221,649.2
2545	222,940
2546	235,092.1
2547	251,194
2548	262,938
2549	294,954

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2549)

ภาพที่ 5.1 ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา ปี พ.ศ. 2529-2549

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 5.5 ปีการศึกษาเฉลี่ยของครัวเรือนจำแนกตามชั้นรายได้ 5 ชั้น ในแผนฯ 6-8

ชั้นรายได้	แผนฯ 6	แผนฯ 7	แผนฯ 8
1 (รายได้ต่ำที่สุด)	3.95	4.19	4.85
2	4.23	4.61	5.05
3	5.04	5.33	6.10
4	6.72	6.76	7.63
5 (รายได้สูงที่สุด)	9.25	9.43	10.10

ที่มา: สุริยะ เจริญประชานรากร (2547)

ตารางที่ 5.6 ปีการศึกษาเฉลี่ยจำแนกตามระดับรายได้และภูมิภาค ในแผนฯ 6-8

ชั้นรายได้	Q1(ต่ำ)	Q2	Q3	Q4	Q5(สูง)	Q5-Q1	เฉลี่ย
กทม.							
แผนฯ 6	6.39	6.59	8.08	9.37	11.37	4.98	8.36
แผนฯ 7	6.48	6.77	7.48	9.11	10.25	4.77	8.018
แผนฯ 8	8.04	8.27	8.44	10.11	12.27	4.23	9.426

ตารางที่ 5.6 (ต่อ)

ชั้นรายได้	Q1(ต่ำ)	Q2	Q3	Q4	Q5(สูง)	Q5-Q1	เฉลี่ย
ภาคกลาง							
แผนฯ 6	3.81	4.19	4.84	6.01	7.77	3.96	5.324
แผนฯ 7	4.03	4.49	5.37	6.73	8.43	4.40	5.81
แผนฯ 8	4.95	5.61	6.69	7.98	9.97	5.02	7.04
ภาคเหนือ							
แผนฯ 6	3.02	3.50	4.16	5.10	8.10	5.08	4.776
แผนฯ 7	4.05	4.06	5.01	6.57	9.56	5.51	5.85
แผนฯ 8	3.71	4.26	5.10	6.54	9.40	5.69	5.802
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ							
แผนฯ 6	4.29	4.31	4.32	5.32	8.60	4.31	5.368
แผนฯ 7	4.30	4.57	4.95	5.98	9.19	4.89	5.798
แผนฯ 8	4.69	5.04	5.35	6.28	10.24	5.55	6.32
ภาคใต้							
แผนฯ 6	3.73	4.47	5.25	6.98	8.80	5.07	5.846
แผนฯ 7	4.19	4.97	5.62	6.63	8.75	4.56	6.032
แผนฯ 8	4.67	5.56	6.57	7.79	10.31	5.64	6.98

ที่มา: สุริยะ เจริมประชานรากร (2546)

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากระดับปีการศึกษาเฉลี่ยของสมาชิกในครัวเรือนจำแนกตามภูมิภาคของประเทศพบว่า ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ภาคเหนือเป็นภาคที่มีระดับปีการศึกษาเฉลี่ยต่ำที่สุด และเป็นภูมิภาคที่มีความแตกต่างกันระหว่างปีการศึกษาเฉลี่ยของครัวเรือนที่มีรายได้สูงที่สุดร้อยละ 20 กับครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุดร้อยละ 20 มากที่สุด ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวยังคงเพิ่มมากขึ้นอีกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

รายได้ต่อบุคคล (Pgnp) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับค่าสัมประสิทธิ์จีนี แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้ของประเทศไทยช่วงที่ทำการศึกษ ไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐานของ Simon Kuznets โดยผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับ

การศึกษาของ Londono, Spilimbergo and Szekely (1999) และ Ehrhart (2004) และถึงแม้ว่า การศึกษาของ ศรีเทพ นพคุณ (2550) จะพบความสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้แบบ Simon Kuznets ก็ตาม แต่ก็มีแตกต่างที่เด่นชัดกับการศึกษาในครั้งนี้ คือ การศึกษาของ ศรีเทพ จะใช้ดัชนีความไม่เท่าเทียมกันของ Thiel ทำการวัดการกระจายรายได้ระหว่างภูมิภาคภายในกับภูมิภาคชายฝั่ง แต่การวัดการกระจายรายได้ในการศึกษานี้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini) ซึ่งเป็นการวัดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ที่บุคคลแต่ละคนในประเทศ ได้รับ

ทั้งนี้ปรากฏการณ์ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของ Simon Kuznets นั้น สมชัย จิตสุชน (2544) ได้อธิบายไว้ว่าเกิดจากข้อผิดพลาดสองประการ คือ ประการแรกประเทศไทยใช้การค้าระหว่างประเทศเป็นตัวนำการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งแม้ว่าการค้าโดยทั่วไปจะช่วยเรื่องการเจริญเติบโต แต่ผลประโยชน์จากการค้าอาจได้รับไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ซึ่งหากโครงสร้างทางการเมืองและการตลาดไม่เอื้ออำนวยให้ผลประโยชน์การค้ากระจายตัวอย่างเท่าเทียมกันแล้ว (เช่น มีการผูกขาดคัดตอนในตลาด) อาจส่งผลต่อการกระจายรายได้ที่แย่ลงพร้อมๆ กับการเพิ่มขึ้นของปริมาณการค้าระหว่างประเทศ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ข้อผิดพลาดอีกประการคือปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความก้าวหน้าขึ้นมาก ซึ่งบางเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีที่ต้องใช้ความรู้ความชำนาญสูง มักจะให้ผลประโยชน์แก่ผู้ใช้ที่มีการศึกษาสูงมีความเชี่ยวชาญที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี ซึ่งแน่นอนว่าคนจนมักได้รับโอกาสที่น้อยกว่า เช่นนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การกระจายรายได้ไม่ดีขึ้นหรือถึงกระทั่งเลวลง พร้อมๆ กับการพัฒนาของประเทศ

ผลการคาดประมาณแบบจำลองโลกาภิวัตน์แยกภาคเศรษฐกิจ

ส่วนนี้เป็นส่วนที่ผู้วิจัยนำเสนอถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์ผ่านภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม ต่อการกระจายรายได้ของประเทศไทย ซึ่งจะเป็นการชี้เฉพาะว่าแท้จริงแล้วภาคเศรษฐกิจใดที่มีผลต่อการกระจายรายได้ และจะนำมาซึ่งการกำหนดนโยบายที่ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นกว่าการคาดประมาณในตอนแรก โดยจะใช้เครื่องมือทางเศรษฐมิติในการวิเคราะห์ มีแบบจำลองที่ในการวิเคราะห์ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Gini}_t = & c + \beta_1 \text{Trade_ag}_t + \beta_2 \text{Trade_in}_t + \beta_3 \text{Fdi_ag}_t + \beta_4 \text{Fdi_in}_t + \beta_5 \text{Pgnp}_t \\ & + \beta_6 \text{Pgnp}^2_t + \beta_7 \text{Egi}_t + \varepsilon_t \end{aligned} \quad \text{Eq.2}$$

จากตารางที่ 5.10 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนด (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.918099 หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ทั้งหมดในแบบจำลองสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 91.80 และที่เหลือร้อยละ 8.20 สามารถอธิบายได้ด้วยปัจจัยอื่นนอกเหนือจากตัวแปรอิสระในแบบจำลอง ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดที่ปรับค่าแล้ว (Adjusted R^2) ด้วยองศาแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) มีค่าเท่ากับ 0.873998

นอกจากนั้นค่า F-statistic มีค่าเท่ากับ 20.81829 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.0000 หมายถึง การปฏิเสธสมมติฐานหลัก (Null Hypothesis) ที่ว่าตัวแปรอิสระทุกตัวในสมการไม่สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม แล้วทำการยอมรับสมมติฐานรอง (Alternative Hypothesis) ที่ว่าตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวในสมการสามารถอธิบายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 และค่า Derbin-Watson ที่เท่ากับ 2.3258 ยังแสดงให้เห็นว่า ผลการคาดประมาณ ไม่มีปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันอีกด้วย

การส่งออกสินค้าเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Trade_ag) มีความสัมพันธ์กับค่าสัมประสิทธิ์ (Gini) ในทิศทางตรงกันข้าม คือเมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกสินค้าเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 0.086361 ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะ กำลังแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตร ดังนั้นการส่งออกสินค้าเกษตรที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ผลประโยชน์จากการส่งออกตกอยู่กับเกษตรกรมากขึ้น อันจะทำให้การกระจายรายได้ปรับตัวดีขึ้นตามมา ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาของ IMF (2007) ที่ทำการศึกษาถึงผลของการส่งออกจำแนกตามภาคเศรษฐกิจ 3 ภาค ได้แก่ เกษตร อุตสาหกรรม และ บริการ และพบว่า การส่งออกสินค้าเกษตรที่เพิ่มขึ้นทำให้การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างแรงงานในภาคเกษตรของประเทศไทย พบว่าปี พ.ศ. 2538 มีแรงงานในภาคเกษตรมีจำนวนทั้งสิ้น 14,389,000 คนคิดเป็นร้อยละ 44.72 ของกำลังแรงงานทั้งหมด และลดจำนวนลงเป็น 14,170,000 คนในปี พ.ศ. 2549 หรือคิดเป็นร้อยละ 38.89 ของกำลัง

แรงงานทั้งหมด ซึ่งเมื่อเทียบกับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่เป็นกลุ่มกำลังแรงงานในลำดับที่ 2 ของประเทศแล้ว พบว่า แรงงานในภาคเกษตรมีมากกว่าแรงงานในภาคเกษตรถึง 3 เท่า

ตารางที่ 5.7 ผลการคาดประมาณสมการแยกภาคเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
	Gini
Constant	0.321244** (2.441756)
Trade_ag	-0.007165** (-2.815560)
Trade_in	0.002107** (2.650503)
Fdi_ag	0.027782 ^{ns} (0.150246)
Fdi_in	0.004320* (1.836853)
Pgnp	-7.20x10 ⁻⁷ ns (-0.948588)
Pgnp ²	-7.19x10 ⁻¹³ ns (-0.092098)
Egi	0.483329 ^{ns} (1.247970)
R ²	0.918099
Adjusted-R ²	0.873998
F-statistic	20.81829***
DW.	2.325889

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บ คือ ค่า t-statistic *** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญที่ 0.01

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 * หมายถึง มีระดับนัยสำคัญที่ 0.10

ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่มา: จากการวิเคราะห์ตามสมการที่ Eq.2

ตารางที่ 5.8 จำนวนแรงงานจำแนกตามภาคเศรษฐกิจที่สำคัญ ปี พ.ศ. 2538-2549

ปี	แรงงานภาค เกษตร	ร้อยละ แรงงาน	แรงงาน ภาคอุตสาหกรรม	ร้อยละ แรงงาน	แรงงาน ทั้งหมด
2538	14389.1	44.72	4608.2	14.32	32174.9
2539	14026.9	43.66	4630.4	14.41	32123.1
2540	14197.3	43.58	4624.1	14.20	32574.6
2541	13406.9	41.30	4264.4	13.14	32459.7
2542	13803.9	42.18	4273.5	13.06	32719.1
2543	13830.4	41.62	4650.1	14.00	33223.8
2544	13611.8	40.25	4926.9	14.57	33813.5
2545	14041.8	40.98	5052.4	14.75	34261.6
2546	13880.1	39.76	5298.7	15.18	34901.7
2547	13633.9	38.17	5476.1	15.33	35717.8
2548	13617.0	37.68	5587.9	15.47	36132
2549	14170.5	38.89	5504.1	15.11	36429

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2549)

การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Trade_in) มีความสัมพันธ์กับค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini) ในทิศทางเดียวกัน คือเมื่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ทำให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.119426 ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะโครงสร้างการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทยโดยส่วนใหญ่จะเป็นการส่งออกสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ทำให้ภาคอุตสาหกรรมการส่งออกมีความต้องการแรงงานที่มีทักษะมากขึ้น โดยเปรียบเทียบ ซึ่งส่งผลให้ค่าจ้างของแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้น โดยเปรียบเทียบเช่นกัน และท้ายที่สุดย่อมทำให้การกระจายรายได้ของประเทศมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น

จากตารางที่ 5.9 พบว่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการส่งออกสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง โดยปี พ.ศ. 2538 การส่งออกสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมี

มูลค่าเพียง 653,445 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 56 ของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 73 ของการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด

ตารางที่ 5.9 การส่งออกสินค้าจำแนกตามประเภทของอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2538-2549

ปี พ.ศ.	อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน	อุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากร	อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี	อุตสาหกรรมอื่น
2538	278,715.16	159,730.91	653,445.24	61,597.69
2539	237,255.59	168,355.80	692,614.04	55,669.18
2540	283,270.74	204,312.79	943,741.75	61,006.01
2541	329,765.35	247,173.02	1,223,217.47	54,344.25
2542	301,307.86	254,472.64	1,255,287.41	60,476.87
2543	338,158.80	289,321.80	1,675,332.40	75,378.26
2544	368,378.78	326,440.85	1,678,027.55	82,140.36
2545	355,394.04	341,401.44	1,721,424.20	88,223.28
2546	362,185.43	374,729.91	1,973,757.71	146,518.81
2547	378,654.58	404,069.87	2,414,999.14	163,637.11
2548	414,244.96	450,805.78	2,833,967.68	198,228.68
2549	421,255.68	488,113.07	3,175,662.31	220,375.65

ที่มา: กรมศุลกากร (2549)

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Fdi_ag) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini) เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรของประเทศไทย มีมูลค่าที่น้อยที่สุดในการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศทั้งหมด ทำให้ผลกระทบจากการลงทุนโดยตรงในภาคเกษตรที่มีต่อการจ้างงานในประเทศไม่สูงนัก จึงทำให้ไม่สามารถสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของรายได้และส่งผลกระทบต่อกระจายรายได้ของประเทศไทยได้อย่างชัดเจน

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรโดยเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529-2549 มีมูลค่าเพียง 295 ล้านบาทต่อปี คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.18 ของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

ทั้งหมด จะเห็นได้ว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรมีมูลค่าที่น้อยมาก และจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. 2543 (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2543) พบว่า การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรมูลค่า 1 ล้านบาท ก่อให้เกิดการจ้างงาน 1.37 คน ซึ่งเมื่อคำนวณกับมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคเกษตรโดยเฉลี่ยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529-2549 แล้วพบว่าทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นเพียง 404.15 คนต่อปีเท่านั้น ซึ่งมูลค่าการลงทุนดังกล่าวก่อให้เกิดการจ้างงานน้อยมาก จึงอาจเป็นสาเหตุให้การลงทุนโดยตรงในภาคเกษตรไม่สะท้อนถึงปัญหาการกระจายรายได้ของประเทศ

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมเฉลี่ยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Fdi_in) มีความสัมพันธ์กับสัมประสิทธิ์จีดีพีในทิศทางเดียวกัน โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้การสัมประสิทธิ์จีดีพีเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.011376 ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรม มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตมากขึ้น ซึ่งทำให้ความต้องการในแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ ทำให้ค่าจ้างของแรงงานที่มีทักษะเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ และการกระจายรายได้มีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกับการศึกษาของ Bogliaccini (2008) ที่ศึกษาถึงผลกระทบของการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอาหารของประเทศแถบลาตินอเมริกา และสรุปว่าการลงทุนโดยตรงในอุตสาหกรรมอาหารทำให้การกระจายรายได้แย่ลง เพราะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการผลิตมากขึ้น

ทั้งนี้สำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้แบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม คือ อุตสาหกรรมที่เน้นใช้แรงงานเป็นหลัก อุตสาหกรรมที่เน้นใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก อุตสาหกรรมที่เน้นใช้ทรัพยากรเป็นหลัก และอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย พบว่าการลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมที่เน้นใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก โดยเฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2529-2549 มีสัดส่วนของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมที่เน้นใช้เทคโนโลยีเป็นหลักถึงร้อยละ 78 ของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด

ตารางที่ 5.10 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจำแนกตามประเภทของอุตสาหกรรม ปี พ.ศ.
2529-2548

	อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน	อุตสาหกรรมใช้ทรัพยากร	อุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยี	อุตสาหกรรมอื่น
2529	117.30	471.90	1,599.50	678.30
2530	1,034.50	523.10	3,234.00	802.40
2531	1,353.50	1,153.10	12,938.20	3,075.90
2532	1,109.70	2,154.50	17,917.50	4,856.90
2533	1,842.70	1,910.20	24,920.00	4,692.20
2534	1,224.10	1,976.40	18,783.20	4,419.40
2535	1,728.50	2,064.70	13,524.40	3,044.80
2536	504.60	1,485.20	20,222.60	2,598.90
2537	1,186.10	1,668.40	12,325.50	6,814.00
2538	1,499.10	1,739.20	23,970.90	2,299.30
2539	1,987.90	1,538.80	32,179.00	6,363.20
2540	2,340.58	8,082.40	55,308.47	8,192.79
2541	6,639.59	4,513.49	99,646.99	9,096.32
2542	1,053.18	6,163.82	74,392.48	3,873.60
2543	1,560.65	6,481.69	111,023.65	9,841.92
2544	2,767.08	5,625.02	153,634.70	14,358.46
2545	1,426.42	2,686.14	69,062.79	11,595.59
2546	1,935.48	5,461.07	63,856.28	14,878.44
2547	800.39	9,113.44	58,814.75	17,297.49
2548	2,098.58	2,567.73	41,609.73	20,391.38

หมายเหตุ: แบ่งกลุ่มตามหลักของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
ที่มา: จากการคำนวณ

รายได้ต่อบุคคล (Pgnp) และรายได้ต่อบุคคลยกกำลังสอง (Pgnp²) ความสัมพันธ์ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับค่าสัมประสิทธิ์จึงไม่นับเป็นไปตามสมมติฐานของ

Simon Kuznets เช่นเดียวกันกับความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา (Egi) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

สรุปผลการศึกษา

1. การค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้แย่ลง เนื่องจากโครงสร้างการส่งออกของประเทศส่วนใหญ่เป็นการส่งออกในสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลักมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการนำเข้าสินค้าที่ประเทศนำเข้าเครื่องจักรเป็นอันดับแรก ทำให้ผลประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศตกอยู่กับแรงงานที่มีทักษะ แต่ทั้งนี้ไม่ใช้การส่งออกในสินค้าทุกชนิดที่ทำให้การกระจายรายได้แย่ลง โดยการส่งออกสินค้าเกษตรทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นด้วย เพราะแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคเกษตร ซึ่งการที่ประเทศส่งเสริมให้มีการส่งออกสินค้าเกษตรมากขึ้น จะทำให้เกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นกลุ่มประชากรที่มีรายได้น้อยมีรายได้มากขึ้น และท้ายที่สุดจะช่วยบรรเทาปัญหาการกระจายรายได้ของคนในประเทศ

2. ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาทำให้การกระจายรายได้แย่ลง จากการที่ภาครัฐไม่สามารถกระจายการศึกษาไปยังประชากรในแต่ละกลุ่มได้อย่างทั่วถึง ทั้งในระดับภูมิภาคและตามระดับรายได้ของประชากร โดยเฉพาะกับประชากรที่มีรายได้น้อยที่พบว่ามีการศึกษาเฉลี่ยต่ำที่สุดและมีความแตกต่างจากระดับปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่มีรายได้สูงมาก

โดยปัจจุบันระหว่างปี พ.ศ. 2547-2549 รัฐบาลใช้จ่ายงบประมาณเพื่อเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนผู้มีรายได้น้อยเป็นจำนวนทั้งสิ้น 6,255,414,547.50 บาท โดยแบ่งการจัดสรรทุนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ทุนการศึกษาแก่นักเรียนผู้มีรายได้น้อย จำนวน 120,000 ทุน และทุนสำหรับบุตรผู้ทำคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ จำนวน 80,000 ทุน รวมทั้งสิ้น 200,000 ทุน (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) ซึ่งคิดเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนคนจนทั้งประเทศ ที่ในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนทั้งสิ้นถึง 6 ล้านคน

3. การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมทำให้การกระจายรายได้แย่ลง เนื่องจากการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นการส่งออกสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรม โดยการลงทุนโดยตรงในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่

เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก ทำให้ความต้องการแรงงานที่มีทักษะมากขึ้นเพื่อนำไปใช้ร่วมกับเทคโนโลยี

แต่ปัจจุบันกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ ยังเป็นแรงงานที่จบการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาอยู่ โดยในปี พ.ศ. 2549 แรงงานที่จบการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 61 ของแรงงานทั้งหมด ซึ่งถ้ารวมแรงงานที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเข้าไปด้วยแล้ว พบว่า คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 84 ของแรงงานทั้งหมด ส่วนแรงงานที่มีการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา และปริญญาตรี กลับมีแค่เพียงร้อยละ 5 และ 11 เท่านั้น ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้ทำการสำรวจบรรยากาศการลงทุนของไทยในปี 2548 (คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2548) โดยสอบถามจากผู้ประกอบการ 1,500 ราย พบว่าประเทศไทยยังขาดแรงงานที่มีทักษะอยู่เป็นจำนวนมาก

ดังนั้นการที่ประเทศส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น หรือรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น จะให้ประโยชน์กับแรงงานที่มีทักษะ ซึ่งจัดเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนน้อยของประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาดังกล่าว โดยออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงานขึ้นในปี พ.ศ. 2545 แต่จำนวนแรงงานที่เข้ารับการฝึกพัฒนาฝีมือแรงงานในแต่ละปีกลับคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับแรงงานทั้งหมดในประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนแรงงานเข้ารับการพัฒนาฝีมือแรงงานเป็นจำนวนทั้งสิ้นเพียง 943,060 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 2 ของแรงงานทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 3.5 ของแรงงานที่จบการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น อันแสดงให้เห็นว่าแรงงานในประเทศไทยยังไม่ได้รับการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทของเทคโนโลยีที่เข้ามาในประเทศมากนัก

ตารางที่ 5.11 จำนวนแรงงานที่เข้าทำการพัฒนาฝีมือแรงงาน ปี พ.ศ. 2545-2549

ปี พ.ศ.	จำนวนคน
2545	205,353
2546	260,848
2547	259,166
2548	280,799
2549	943,060

ที่มา: กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (2549)

การทดสอบปัญหาที่สำคัญของการคาดประมาณสมการถดถอย

การวิจัยเชิงประจักษ์ที่ต้องอาศัยการเก็บข้อมูลทางเศรษฐกิจนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่อาจนำเข้ามารวมอยู่ในแบบจำลองได้ บางครั้งมักนำไปสู่ปัญหาการออกแบบจำลองที่ผิดพลาด (Misspecification) ในขณะเดียวกันก็มีโอกาสที่จะเกี่ยวข้องกันและเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร (Multicollinearity) และในกรณีตัวแปรคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันจนเกิดปัญหา อัตสหสัมพันธ์ (Autocorrelation) หรือมีค่าความแปรปรวนที่แตกต่างกันหรือไม่คงที่ (Heteroscedasticity) เมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้น การคาดประมาณก็จะไม่ใช่วิธีที่เหมาะสมอีกต่อไป ซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ โดยสามารถแบ่งการทดสอบปัญหาต่างๆ ได้ดังนี้

1. ปัญหาค่าความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่ (Heteroscedasticity)

ปัญหา Heteroscedasticity เป็นปัญหาของแบบจำลองที่ไม่เป็นไปตามข้อสมมติฐานเบื้องต้นที่ว่า ความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ในแต่ละช่วงเวลา (Homoscedasticity) อันมีผลทำให้สมการถดถอยนั้นไม่มีความเป็น BLUE (Best Linear Unbiased Estimator) หรือการคาดประมาณจะไม่ได้ค่าสัมประสิทธิ์ที่มีความไม่เอนเอียงเชิงเส้นที่ดีที่สุด อีกต่อไป โดยในการศึกษาครั้งนี้จะทำการทดสอบปัญหานี้ด้วยวิธี White Test ซึ่งผลที่ได้พบว่าสมการทั้ง 2 สมการไม่เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่โดยมีความน่าจะเป็นอยู่ที่ 0.562419 และ 0.551052 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.12 ผลการทดสอบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความแปรปรวนไม่คงที่

สมการที่	ค่าสถิติ ($N \cdot R^2$)	ค่า Probability
Eq.1	7.721680	0.562419
Eq.2	12.69017	0.551052

ที่มา: จากการคำนวณ

2. ปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน

ปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันเอง เกิดจากการปฏิเสธสมมติฐานของสมการถดถอย ว่าความคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลาต้องไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยถ้าไม่เป็นไปตามข้อสมมติแล้วจะทำให้ค่าคาดประมาณที่ได้จากสมการถดถอยไม่มีคุณสมบัติ BLUE เนื่องจากจะไม่มีประสิทธิภาพ ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการทดสอบด้วย LM test เพราะสามารถหาความสัมพันธ์ของค่าความคลาดเคลื่อนในระดับที่สูงกว่า First order autoregressive หรือมากกว่า AR(1) ซึ่งไม่สามารถทดสอบด้วยค่า Durbin-Watson statistic ได้ผลการทดสอบคือทั้ง 2 สมการไม่มีปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน โดยมีค่าความน่าจะเป็นอยู่ที่ 0.734904 และ 0.392324 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.13 ผลการทดสอบปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กัน

สมการที่	ความล่าช้า	ค่าสถิติ F	ค่า Probability
Eq.1	2	0.315430	0.734904
Eq.2	2	1.019967	0.392324

ที่มา: จากการคำนวณ

การทดสอบ Cointegration

จากผลการทดสอบความหยุดนิ่งของข้อมูลในตอนต้น ทำให้ทราบว่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีลักษณะที่ไม่นิ่ง (nonstationary data) หรือข้อมูลมีแนวโน้ม (Trend) อาจนำไปสู่การถดถอยที่ไม่ถูกต้อง (spurious regression) ได้ ซึ่งทำให้ค่า t-statistic ไม่เป็นการแจกแจงแบบมาตรฐาน หรือค่าสถิติอื่นๆ ที่ใช้บอกความสามารถในการอธิบายของแบบจำลอง (goodness of fit) จะมีค่าสูงเกินไป ซึ่งจะทำให้การประเมินผลลัพธ์นั้นเป็นไปได้ยาก การศึกษาในครั้งนี้จึงได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ดุลยภาพระยะยาว (long-run equilibrium relationship) โดยเลือกใช้การทดสอบ Cointegration ตามแบบของ Engle and Granger โดยเป็นการนำเอาค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากการคาดประมาณ มาทำการทดสอบ Unit Root ว่าค่าความคลาดเคลื่อนนั้นมีลักษณะเป็น $I(0)$ หรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นจะสรุปได้ว่า ตัวแปรทั้งหมดในสมการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันเชิงดุลยภาพในระยะยาว (cointegrating relationship) โดยมีผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 5.14 ผลการทดสอบ Cointegration

ค่าความคลาดเคลื่อน ในสมการที่	Integrated of order	Dickey-Fuller test statistics		ADF ³ (Lagged No.)
		สมการที่ 1 ¹	สมการที่ 2 ²	
Eq.1	At Level		-4.349044	0
Eq.2	At Level		-5.197197	0

หมายเหตุ: ¹ คือ $Y_t = \rho Y_{t-1} + \varepsilon_t$

² คือ $Y_t = \alpha + \rho Y_{t-1} + \varepsilon_t$

³ คือการใส่พจน์ $\sum_{i=1}^p \beta_i \Delta Y_{t-i}$ เข้าไปในสมการ

ที่มา: จากการคำนวณ

ผลที่ได้จากตารางที่ 5.2 พบว่า ค่าสถิติของค่าความคลาดเคลื่อนจากการคาดประมาณมีค่ามากกว่าค่าวิกฤตจากตาราง ADF ทำให้สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าค่าความคลาดเคลื่อนมี Unit Root และมีลักษณะ Nonstationary แล้วยอมรับสมมติฐานรองที่คือค่าความคลาดเคลื่อนมีคุณสมบัติ Stationary ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองทั้ง 2 มีความสัมพันธ์เชิงคู่ระยะยาว

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อการกระจายรายได้ของประเทศไทย โดยมีสาเหตุเกิดจากการที่ในปัจจุบัน โลกาภิวัตน์เป็นกระแสที่ยากจะหลีกเลี่ยง และมีองค์กรหลายองค์กร ยกตัวอย่างเช่น องค์กรการค้าโลก (WTO) เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการ โลกาภิวัตน์ขึ้น ในการจัดให้มีการเปิดเสรี การค้าและการบริการ อันเป็นการลดข้อจำกัดหรือการกีดกันต่างๆ ให้น้อยลงหรือหมดไปในที่สุด โดยการศึกษาครั้งนี้จะกำหนดให้โลกาภิวัตน์เป็นการเคลื่อนย้ายของสินค้าและเงินทุนระหว่างประเทศ อันได้แก่ การค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

การศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการกระจายรายได้ มีทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ในทฤษฎีที่บอกถึงความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อการกระจายรายได้ โดยส่วนใหญ่จะกล่าวถึงทฤษฎีของ Stolper-Samuelson ที่อธิบายผลของการเปิดประเทศว่ามีผลทำให้ปัจจัยที่ประเทศนั้นๆมีอยู่เป็นจำนวนมากมีผลตอบแทนที่สูงขึ้นกว่าปัจจัยอื่นโดยเปรียบเทียบ ในกรณีประเทศไทยก็จะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นอีกที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการกระจายรายได้ ทั้งนี้ภายใต้กรอบการศึกษานี้ในทางแนวคิดและทฤษฎี ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระจายรายได้ประกอบไปด้วย ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ภายใต้การศึกษานี้จะใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2549 และใช้วิธี Cointegration ในการทดสอบความสัมพันธ์ระยะยาวอีกด้วย ซึ่งนอกจากจะหาความสัมพันธ์ของโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้แล้ว การศึกษาในครั้งนี้ยังทำการวิเคราะห์โลกาภิวัตน์แบบแยกภาคเศรษฐกิจ อันได้แก่ ภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม อันเนื่องมาจากปัญหาการกระจายรายได้ จะมีความเกี่ยวข้องกับแรงงานและโดยส่วนใหญ่ประเทศไทยจะมีแรงงานอยู่ในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเป็นอันดับที่ 1และ2 ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการกระจายรายได้ได้ดียิ่งขึ้น

การวิเคราะห์เชิงพรรณนาพบว่าโลกาภิวัตน์ยังสามารถแบ่งออกได้หลายมิติ ได้แก่ การค้า การลงทุน การเคลื่อนย้ายแรงงาน ความช่วยเหลือ และความคิด ซึ่งมิติที่ได้รับความสนใจมากที่สุด ได้แก่ มิติทางการค้าและการลงทุน โดยระดับการค้าระหว่างประเทศและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาพรวมของโลกมีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับของประเทศไทย ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าประเทศที่เข้าร่วมในกระบวนการโลกาภิวัตน์จะมีระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูง แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศส่วนใหญ่จะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจมากขึ้น แต่กลับมีความแตกต่างกันของการกระจายรายได้ภายในแต่ละประเทศ กล่าวคือ ประเทศส่วนใหญ่มีความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้มากขึ้นระหว่างช่วง 1960 ถึง 1990 ขณะที่ประเทศจำนวนหนึ่งกลับมีความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ลดลง

สำหรับปัญหาการกระจายรายได้ในประเทศไทย พบว่าการค้าระหว่างประเทศทำให้การกระจายรายได้มีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น ซึ่งเป็นผลเสียต่อเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีสาเหตุมาจากการค้าระหว่างประเทศจะให้ประโยชน์แก่แรงงานที่มีทักษะมากกว่า แรงงานไร้ทักษะ เนื่องจากเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศของไทย โดยทางด้านการส่งออกของประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการส่งออกในสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก และสอดคล้องกับการนำเข้าของประเทศที่ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าเครื่องจักร ซึ่งทั้งสองส่วนแสดงให้เห็นถึงบทบาทของเทคโนโลยีที่เข้ามายังประเทศมากขึ้น ส่วนของความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา พบว่าความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาที่เพิ่มขึ้นทำให้การกระจายรายได้ของประเทศมีความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากหลักฐานทางสถิติ โดยพบว่าประชากรในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยมีระดับการศึกษาที่ต่างกัน นอกจากนี้ประชากรที่มีรายได้น้อยจะได้รับการศึกษาดำกว่าประชากรที่มีรายได้มาก และถึงแม้ภาครัฐจะใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษา และให้ทุนการศึกษาแก่ครัวเรือนที่ยากจนแล้วก็ตาม แต่แนวโน้มของความแตกต่างในการศึกษาของประชากรยังคงเพิ่มขึ้น และทุนการศึกษาที่ภาครัฐจัดให้แก่ครัวเรือนที่ยากจนก็ยังมีจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับจำนวนคนจนทั่วประเทศ

สำหรับการวิเคราะห์โดยแบ่งตามภาคเศรษฐกิจพบว่า การส่งออกสินค้าเกษตรทำให้การกระจายรายได้เท่าเทียมกันมากขึ้น เนื่องจากภาคเกษตรเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีแรงงานอยู่มากที่สุดของประเทศ ซึ่งการส่งเสริมให้มีการส่งออกสินค้าเกษตรมากขึ้น จะทำให้รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาการกระจายรายได้ได้เป็นอย่างดี แต่การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภาคอุตสาหกรรมกลับทำให้การกระจายรายได้เหลื่อม

ล้ำกันมากขึ้น เพราะการส่งออกและการลงทุนโดยตรงในภาคเศรษฐกิจนี้จะเป็นการส่งออกและลงทุนในสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก และให้ประโยชน์แก่แรงงานที่มีทักษะมากกว่าแรงงานที่ไร้ทักษะ ขณะที่กำลังแรงงานในประเทศ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการค้าระหว่างประเทศจะทำให้การกระจายรายได้เหลื่อมล้ำมากขึ้น แต่เมื่อแยกภาคเศรษฐกิจออกเป็นการส่งออกสินค้าเกษตรและการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม จะพบว่าไม่ใช้การค้าระหว่างประเทศในสินค้าทุกชนิดที่ทำให้การกระจายรายได้เหลื่อมล้ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหาที่แตกต่างกันมากขึ้น และทำให้สามารถกำหนดนโยบายได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาทั้ง 2 ส่วน สามารถสรุปและนำมาประมวลเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การส่งออกสินค้าเกษตรทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น สามารถเสนอแนะนโยบายได้ว่า ภาครัฐควรมีนโยบายในการผลักดันให้ส่งออกสินค้าเกษตรให้มากขึ้นหรือลดต้นทุนของประเทศพัฒนาแล้วบางประเทศให้ยกเลิกมาตรการอุดหนุนเพื่อให้ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกสะท้อนความเป็นจริง และควรสนับสนุนให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อเพิ่มผลผลิตของเกษตรกร และลดต้นทุนการผลิต นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้าเกษตร และการผลิตสินค้าเกษตรให้มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น เช่น กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อกำหนดแนวทางในการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อป้องกันไม่ให้อาณาผลผลิตเกษตรตกต่ำ

การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศภาคอุตสาหกรรมทำให้การกระจายรายได้เหลื่อมล้ำมากขึ้น สามารถเสนอแนะนโยบายได้ดังนี้ว่า ภาครัฐบาลควรสร้างความร่วมมือกับเอกชนในการจัดทำแผนพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อให้ แรงงานที่เข้ารับการพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน และควรกระจายศูนย์ฝึกอบรมไปยังภูมิภาคต่างๆ ให้มากขึ้น รวมทั้งจัดประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรใช้มาตรการทางภาษีจูงใจให้ภาคเอกชน จัดอบรมพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน เพื่อแบ่ง

เบาภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการที่จะต้องเสียไปกับการพัฒนาฝีมือแรงงาน ทั้งนี้ควรเน้นไปที่แรงงานที่อยู่ในภาคเกษตรเพราะโดยส่วนใหญ่แล้วแรงงานในภาคเกษตรเป็นแรงงานที่มีทักษะต่ำ

ความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาทำให้การกระจายรายได้ແ່ลง จากการที่ภาครัฐไม่สามารถกระจายการศึกษาไปยังประชากรแต่ละกลุ่มอย่างทั่วถึง ทั้งในระดับภูมิภาคและตามระดับรายได้ของประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประชากรที่มีรายได้น้อยที่พบว่ามีระดับปีการศึกษาเฉลี่ยต่ำและมีความแตกต่างกับระดับปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรที่มีรายได้สูงมาก ดังนั้นภาครัฐควรที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรที่มีรายได้น้อยเพื่อให้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยเพิ่มจำนวนทุนการศึกษาให้แก่ผู้มีรายได้น้อยให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์เพียง 2 ตัวเท่านั้นคือการค้าระหว่างประเทศ และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ซึ่งแท้จริงแล้วโลกาภิวัตน์ยังมีตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น การเคลื่อนย้ายแรงงาน หรือการลงทุนทางอ้อม ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรเพิ่มตัวแปรที่ใช้ให้มากขึ้น ซึ่งจะสะท้อนภาพรวมของโลกาภิวัตน์ได้ดียิ่งขึ้น และการแยกตัวแปรโลกาภิวัตน์ออกจากกัน ทำให้การวิเคราะห์ถึงผลของโลกาภิวัตน์แบบโดยรวมไม่สามารถสะท้อนผลที่ชัดเจนได้ ดังนั้นควรที่จะทำการปรับปรุงตัวแปรโลกาภิวัตน์ให้เป็นองค์รวมมากขึ้น อันจะทำให้สะท้อนถึงผลได้หรือผลเสียอย่างชัดเจนมากขึ้น

นอกจากนี้แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงแบบจำลองทางเศรษฐมิติอย่างง่าย ซึ่งแน่นอนว่าความสามารถของแบบจำลองนี้สำหรับการสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของหน่วยเศรษฐกิจทั้งหมดจึงเป็นไปได้เช่นเดียวกับความแม่นยำของผลลัพธ์ยังคงมีความคลาดเคลื่อนปรากฏอยู่ ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปหากต้องการศึกษาในประเด็นเดียวกับงานวิจัยนี้จึงควรพัฒนาแบบจำลองให้มีความสอดคล้องกับหน่วยเศรษฐกิจภายใต้ความเป็นจริงมากขึ้น เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่มีความแม่นยำ และมีความคลาดเคลื่อนคงเหลือน้อยที่สุด เช่น การพัฒนาแบบจำลองไปสู่แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค (macroeconometric model) หรือแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป (computable general equilibrium: CGE) เป็นต้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2549. ข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศไทย (Online).
www.tat.or.th, 17 กรกฎาคม 2549.

กระทรวงพาณิชย์. 2549. ข้อมูลการส่งออกและนำเข้าสินค้าของประเทศไทย (Online).
www.moc.go.th, 20 มิถุนายน 2549.

กรมการจัดหางาน. 2549. ข้อมูลจำนวนแรงงานต่างด้าวประเทศไทย (Online). www.doe.go.th,
20 มิถุนายน 2549.

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. 2549. ข้อมูลจำนวนแรงงานที่ได้รับการพัฒนาฝีมือแรงงานประเทศไทย
(Online). www.dsd.go.th, 20 มิถุนายน 2549.

ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์, สมชัย จิตสุชน, และ ยศ วัชรคุปต์. 2545. โลกาภิวัตน์กับเศรษฐกิจ
ไทย: ผลกระทบและแนวทางการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อความยั่งยืน. การสัมมนา
วิชาการประจำปี 2545 สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2549. ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศและดุลการชำระเงินในประเทศไทย
(Online). www.bot.or.th, 20 มิถุนายน 2549.

_____. 2549. ข้อมูลการผลิตในภาคเศรษฐกิจจริงในประเทศไทย (Online). www.bot.or.th,
20 มิถุนายน 2549.

นิฐิตา เบญจมสุทิน และ นงนุช พันธกิจไพบูลย์. 2548. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่
2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิริยะ ผลพิรุฬห์. 2550. โลกาภิวัตน์กับผลกระทบของแรงงานไทย. สัมมนาวิชาการประจำปี 2550
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

เยาวเรศ ทับพันธ์. 2549. **เศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ระวีวรรณ มาลัยวรรณ. 2547. **โลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539. **ทฤษฎีและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ หน่วยที่ 7**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ. 2546. **หลักการพัฒนาเศรษฐกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค จำกัด.

สมชัย จิตสุชน. 2547. “การกระจายรายได้: บทสำรวจความรู้.” **วารสารเศรษฐศาสตร์
ธรรมศาสตร์** 22 (3): 66-93

สันติ ชัยศรีสวัสดิ์กุล และ วิศิษฐ์ ชัยศรีสวัสดิ์กุล. 2550. **ทุนต่างชาติกับการสร้างงานในประเทศไทย**. สัมมนาวิชาการประจำปี 2550 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สุพจน์ บุญวิเศษ. 2546. **การเมืองการปกครองไทยในบริบทโลกาภิวัตน์**. บทความเสนอในการประชุมทางวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การประชุมไบเทค, หน้า 336-337.

สุริยะ เจียมประชนรากร. 2546. **การวิเคราะห์ผลของนโยบายความเสมอภาคทางการศึกษาที่มีต่อการกระจายรายได้ในประเทศไทยในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ถึง 8 (พ.ศ.2530-2544)**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงบประมาณ. 2549. **ข้อมูลงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลในประเทศไทย (Online)**. www.bb.go.th, 20 มิถุนายน 2549.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2549. ข้อมูลการกระจายรายได้ในประเทศไทย (Online). www.nso.go.th, 20 มิถุนายน 2549.

_____. 2549. ข้อมูลสำรวจการมีงานทำของประชากรในประเทศไทย (Online). www.nso.go.th, 20 มิถุนายน 2549.

อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา. 2550. โลกาภิวัตน์ การกระจายรายได้ และการจัดความยากจน. การสัมมนาวิชาการประจำปี 2550 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

Bhandari, B. 2005. **Does Foreign Direct Investment Affect US Income Inequality?**. University of Oregon. (Mimeographed).

Bhatta, S. D. 2000. "Has the increase in world-wide openness to trade worsened global income inequality?." **Regional Science**. 81: 177-196

Bogliaccini, J. A. 2008. **FDI by economic sectors and its effect on inequality in Latin American middle-income countries**. MPSA Conference. Chicago

Bryant, J., and P. Rukumnuaykit. 2007. **Does Immigration to Thailand Reduce the Wages of Thai Workers?**. Labor Migration in the Greater Mekong Sub-Region. Washington D.C.: The World Bank,

Chang, J. Y., and R. Ram. 2000. "Level of Development, Rate of Economic Growth, and Income Inequality." **Economic Development and Cultural Change**. 48 (4): 787-799

Dollar, D. 2001. "Globalization, poverty and inequality since 1980." **World Bank Research Observer**. 20 (2): 145-175

Dreher, A. 2003. "Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new index of Globalization." **Applied Economics** 38 ((10)): 1091-1110

- Ehrhart, C. 2004. **Globalization and inequality: the case of Latin American and East Asian countries.** Economic Growth and Distribution: on the Nature and Causes of the Wealth of Nation. Lucca(Italy)
- Goldin, I., and K. Reinert. 2006. **Globalization for Development: Trade, Finance, Aid, Migration and Policy.** Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Gujarati, D. N. 1995. **Basic econometrics.** New York: McGraw-Hill.
- IMF. 2007. Globalization and Inequality. In **World Economic Outlook 2007** (Online). www.imf.org, January 2007.
- Israngkura, A. 2000. **The distribution impact of globalization and policy implication.** Washington D.C.: The World Bank.
- Krongkaew, M., S. Chamnivikorn, and I. Nitithanprapas. 2006. **Economic growth, Employment, and poverty reduction linkages: The case of Thailand** (Online). www.ilo.org/public/english/employment/recon/poverty/download/disc20.pdf.
- Leys, C. 2002. "Global Capitalism and National Politics in Globalization And Insecurity." **Political Economic and Physical Challenges: 77-79**
- Lindert, P. H., and, and J. G. Williamson. 2001. **Does Globalization Make the World More Unequal?.** Paper for NBER Conference on Globalization historical.
- Mah, J. S. 2003. "A note on globalization and income distribution: the case of Korea, 1975-1995." **Journal of Asian Economics** 14: 157-164

- Milanovic, B. 2003. **Can we Discern the Effect of Globalization on Income Distribution? Evidence from Household Budget Surveys.** World Bank Policy Research Working Paper 2876.
- Phongpaichit, P. and I. Sarntisart. 2000. **“Globalisation and Inequality: The Case of Thailand.”** OECD Development Centre: 94, rue Chardon-Lagache, 75016 Paris
- Psacharopoulos, G. 1987. **Economic of Education: Research and Studies.** New York: Pergamon Press.
- Spilimbergo, A. , J. L. Londono, and M. Szekely. 1999. “Income Distribution, factor endowment, and trade openness.” **Journal of Development Economics.** 59:77-101
- Sujitprapakorn, O. 2004. **The Role of Education on Income Inequality in Thailand.** Master of Economics Economics, Chulalongkorn University University.
- te Velde, D. W., and O. Morrissey. 2002. **Foreign Direct Investment, Skill and Wage Inequality in East Asia.** Paper to be presented at DESG conference in Nottingham.
- Thomas, V. Y.Wang, and X.Fan. 2001. **Measure Education Inequality: Gini Coefficients of Education.** Policy Research Working Paper No. 2525
- Tsai, P. 1995. “Foreign Direct Investment and Income Inequality: Further Evidence.” **World Development.** 23 (3): 469-483
- Van den Berg, H. 2001. **Economic Growth and Development.** New York: McGraw Hill Irwin International Book Company.
- World Bank. 2000. **World Development Indicator 2000.** [CD-Rom] Washington D.C., World Bank.

World Bank. 2002. **Globalization, Growth and Poverty**. New York: Oxford University Press.

_____. 2007. **World Development Indicator 2007**. [CD-Rom]. Washington D.C.,
World Bank.

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 การคาดประมาณสมการโลกาภิวัตน์กับการกระจายรายได้

Dependent Variable: GINI

Method: Least Squares

Date: 04/10/08 Time: 11:13

Sample: 2529 2549

Included observations: 21

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.113734	0.088648	1.282981	0.2190
PGNP	8.00E-07	8.47E-07	0.945006	0.3596
PGNP*PGNP	-2.44E-11	1.12E-11	-2.177232	0.0458
EGI	0.872429	0.250362	3.484673	0.0033
TRADE	0.000539	0.000302	1.781423	0.0951
FDI	-0.001008	0.001477	-0.682307	0.5054
R-squared	0.875597	Mean dependent var		0.433117
Adjusted R-squared	0.834129	S.D. dependent var		0.010105
S.E. of regression	0.004116	Akaike info criterion		-7.913129
Sum squared resid	0.000254	Schwarz criterion		-7.614694
Log likelihood	89.08785	F-statistic		21.11512
Durbin-Watson stat	2.032518	Prob(F-statistic)		0.000003

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางผนวกที่ 2 การคาดประมาณสมการโลกาวิวัฒน์แบบแยกภาคเศรษฐกิจกับการกระจายรายได้

Dependent Variable: GINI

Method: Least Squares

Date: 04/10/08 Time: 11:25

Sample: 2529 2549

Included observations: 21

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.321244	0.131563	2.441756	0.0297
PGNP	-7.20E-07	7.59E-07	-0.948588	0.3601
PGNP*PGNP	-7.19E-13	7.81E-12	-0.092098	0.9280
EGI	0.483329	0.387292	1.247970	0.2341
F_IN	0.004320	0.002352	1.836853	0.0892
F_AG	0.027787	0.184943	0.150246	0.8829
T_AG	-0.007165	0.002545	-2.815560	0.0146
T_IN	0.002107	0.000855	2.464327	0.0200
R-squared	0.918099	Mean dependent var		0.433117
Adjusted R-squared	0.873998	S.D. dependent var		0.010105
S.E. of regression	0.003587	Akaike info criterion		-8.140669
Sum squared resid	0.000167	Schwarz criterion		-7.742755
Log likelihood	93.47702	F-statistic		20.81829
Durbin-Watson stat	2.325889	Prob(F-statistic)		0.000004

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางผนวกที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์คู่ขนานในระยะยาว

		สมการภาพรวม	สมการแยกภาคเศรษฐกิจ
Augmented Dickey-Fuller test		-4.349044	-5.197197
statistic		(0.0032)	(0.0005)
Test critical			
values	1% level	-3.808546	-3.808546
	5% level	-3.020686	-3.020686
	10% level	-2.650413	-2.650413
Lag Length		0	0
Exogenous		Constant	Constant

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือค่าความน่าจะเป็น

ที่มา: จากการคำนวณ

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล
วัน เดือน ปี ที่เกิด
สถานที่เกิด
ประวัติการศึกษา

นายไพรัตน์ กล้าทอง
วันที่ 9 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2526
กรุงเทพมหานคร
เศรษฐศาสตรบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี